

Jon

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Jon rımərai nəkukuə sə ro kefə irə raməgkiari ia nəgkiariien amasan səvəi İesu Kristo. Jon in iərmama riti ia twelef nərmama me səvəi İesu. İesu rokeikei pik in. Jon rımərai nəkukuə i ia nuk 90-100. In rokeikei mə kitaha nərmama tsəvsini nəkukuə i p̄wəh ro nukurənien i tuku-taha mə İesu in Kristo, Tini Kumwesən. Jon rokeikei mə kitaha tsəni n̄ipərhiēnien irə, nənə mhəuvehi n̄im̄iruiēn ia nəghi İesu (Jon 20:31). Jon raməgkiari ia n̄im̄iruiēn m̄ine wok səvəi İesu Kristo. Mətə nəkukuə səvənhi ropə ia nəkukuə səvəi Matiu, Mak, m̄ine Luk. Ia nəkukuə səvənhi Jon rini irapw n̄imtətien krirum səməme Matiu, Mak, m̄ine Luk həpwəh nəgkiariien irə. Mətə ia nəkukuə Matiu, Mak, m̄ine Luk haməgkiari ia n̄imtətien kəru a səməmi Jon raməgkiari mwi irə. Nəkukuə i nusipekinien me səvəi İesu riwən irə, mətə raməgkiari pik ia navənien səvəi İesu irəha in me nepw̄in. Jon rımərai nəkukuə i mə kitaha tsaməkeikei mhəukurən n̄imtətien me səməme İesu Kristo rino. N̄imtətien me nəha hamo pui mə İesu Kristo in Kumwesən in rauvehi n̄iskaiien asori me. N̄ipərhiēnien Jon ramahatən mə İesu Kristo in Tini Kumwesən, mətə in ramahatən mwi mə İesu in iərmama rəmwhen ia kitaha nəp̄in nepw̄in rer̄in rəpou, nəp̄in nepw̄in tipw̄in rəpou, mamō mwi nokeikeien.

*Nægkiariien sǝvǝi Kumwesǝn ruvehe mo iǝrmama
i nǝpwrǝn rǝmwhen ia nǝpwrataha*

¹ Fwe tui, nǝpǝn tǝprǝnǝ ramiwǝn ihi, Nægkiariien sǝvǝi Kumwesǝn rǝnarǝ raka.^a Nægkiariien nǝha ramarǝ irau Kumwesǝn. Nægkiariien nǝha in Kumwesǝn. ² In rǝnarǝ raka irau Kumwesǝn fwe tui nǝpǝn tǝprǝnǝ ramiwǝn ihi. ³ Narimnari me pam hǝuku pen irǝ mharǝ. Narimnari me pam sǝmǝme kamharǝ riti riwǝn rǝpkuku pen mhǝ irǝ marǝ. ⁴ Nægkiariien nǝha in nukune nǝmǝruien. Nǝmǝruien nǝha in nukuraanien sǝ ramǝhiǝpwi nǝrmama. ⁵ Nukuraanien nǝha ramǝhiǝpwi ia nǝpitǝvien, nǝpitǝvien ko rǝpkousǝman mhǝ.

⁶ Iǝrman riti Kumwesǝn rǝrhi pehe i nǝghǝn nǝ Jon. ⁷ In ruvehe mǝ trǝrer irapw mǝgkiari ia nukuraanien nǝha pwǝh nǝrmama hǝregi nǝgkiariien sǝvǝnhi, nǝnǝ mhǝni nǝpǝrhienien irǝ. ⁸ Rǝpko mhǝ Jon in nukuraanien nǝha, mǝtǝ ruvehe mǝ trǝrer irapw mǝgkiari irǝ, ⁹ mǝni mǝ nukuraanien pǝrhien sǝ ramǝhiǝpwi nǝrmama me pam na truvehe ia tǝprǝnǝ i.

¹⁰ Nǝpǝrhienien nukuraanien nǝha ruvehe ia tǝprǝnǝ i. In nǝha Nægkiariien nǝha tǝprǝnǝ i mǝne nǝrmama me pam hǝuku pen irǝ mharǝ, mǝtǝ nǝpǝn rier pehe irǝ irǝha hǝreirei mǝ in sin. ¹¹ In ruvehe imwǝni atukwatukw, mǝtǝ nǝkur imwǝni me hǝpkǝsevǝr mhǝ ia rerǝnraha tukwe. ¹² Mǝtǝ nǝrmama me sǝmǝme hǝsevǝr ia rerǝnraha tukwe,

1:1: Jon 17:5, 1Jon 1:1-2, Rev 19:13 **a 1:1:** Uǝ “Nægkiariien rǝnarǝ raka.” **1:3:** 1Kor 8:6, Kol 1:16-17, Hip 1:2 **1:4:** Jon 5:26 **1:5:** Jon 3:19 **1:6:** Mat 3:1, Luk 1:13-17,76 **1:8:** Jon 1:20 **1:9:** Jon 8:12, 1Jon 2:8 **1:10:** Jon 1:3, 17:25 **1:12:** Kal 3:26

in ruvei pen nasorijen mınraha mə irəha nıpwınəti Kumwesən me. In ruvei pen nasorijen nəha m nərmmama me pam səməme kəmhəni nıpərhiyenien ia nəghin. ¹³ Mətə nəpın həuvehe mho nıpwınəti Kumwesən me ia nırəha, irəha həpkətui pehe mhə ia nite tata mıne mama, uə ia nokeikeiien səvəi nıpwıranrau, uə ia nətərigien səvəi iərman riti, rekəm. Kumwesən əpa ruvei pen nımıruien vi mınraha ro irəha həuvehe nıpwınətın me.

¹⁴ Nəgkiariien səvəi Kumwesən^b ruvehe mo iərmmama i nıpwıran rəmwhen ia nıpwırataha rarə ouihi a kımaha min. Kımaha iahənətoni nasorijen səvənhi, nasorijen sə in rauvehi ti nəri nə mə in Tini Kumwesən anan kuatia. Iahənətoni mə rerin rukuər ia namasanien mıne nıpərhiyenien.

¹⁵ Jon rərər irapw mægkiari irə, məkwein əpwəmwis, mını mə, “İəmə i in i iəmə sə iakınəgkiari irə nəpın iakını mə, ‘İəmə sə trukurirə pehe iou, in rasori ia nırak, ti nəri nə mə nəpın iapkətui pehe mhə ihi, mətə in rınarə raka.’” ¹⁶ Nənə ti nəri nə mə rerin rukuər ia namasanien mıne nıpərhiyenien, nəpın me kıtaha pam saməuvehi narımnari amasan me raku pen tukwe. ¹⁷ Loa sə Kumwesən ruvei pehe ruku pen ti Moses, mətə namasanien mıne nıpərhiyenien ruku pen ti İesu Kristo. ¹⁸ İərmmama riti rıpkətoni raka mhə Kumwesən, mətə Tini Kumwesən anan

1:13: Jon 3:3-6, Jem 1:18, 1Pit 1:23 **1:14:** Aes 60:1-2, Kal 4:4, Fil 2:7, Hip 2:14, Luk 9:32, Jon 2:11 **b 1:14:** Uə “Nəgkiariien ruvehe mo iərmmama i nıpwıran rəmwhen ia nıpwırataha.” **1:15:** Jon 1:27,30, Mat 3:11 **1:16:** Kol 2:10 **1:17:** Eks 34:28, Rom 6:14, 10:4 **1:18:** Eks 33:20, Jon 6:46, 1Tim 6:16, 1Jon 4:12, Mat 11:27

kuatia in Kumwesən. Ia nəp̄in me in ipaka t̄i Tata s̄əvənhi. In r̄ino pui pehe Tata s̄əvənhi m̄ kitaha.

Nəgkiariien s̄əv̄ai Jon Paptas

¹⁹ Nəgkiariien s̄əv̄ai Jon ro iam̄inhi ir̄ə. Nəp̄in riti n̄əm̄ə asori me s̄əv̄ai nəkur Isrel h̄ərhi pen pris me nepw̄in m̄ine Livaet me nepw̄in h̄əier ia Jerusalem mh̄əuv̄ən m̄ə tuh̄əres pen in m̄ə, “Ik sin?” ²⁰ Nən̄ə Jon r̄ipk̄əpn̄apen mh̄ə, m̄ət̄ə r̄əgkiari, m̄o nukur̄ənien i, m̄ini m̄ə, “R̄ipko mh̄ə iou Kristo.”^C

²¹ M̄iregi ir̄əha h̄əres pen in m̄ə, “Ik Elaeja?”

M̄iregi in r̄ini m̄ə, “Rek̄əm. R̄ipko mh̄ə iou Elaeja.”

M̄iregi ir̄əha h̄əni m̄ə, “Ik profet n̄əha kim̄əni m̄ə truvehe?”

M̄iregi in r̄ini m̄ə, “Rek̄əm.”

²² Ro iam̄inhi ir̄ə ir̄əha h̄əni pen tukwe in m̄ə, “Ik sin? Kim̄aha taham̄əkeikei mh̄əuvei pen nəgkiariien m̄ s̄əm̄əme h̄ən̄ərhi pehe kim̄aha. Ik̄əfni ir̄ə ia niram?”

²³ M̄iregi Jon r̄ini m̄ə, “Iou īəm̄ə i kam̄regi rer̄ik̄ ia kwopun akwesakwes ik̄in. Iakam̄əkwein əpw̄əm̄wis m̄ə, ‘Kim̄iaha tiham̄əkeikei mh̄əp̄ərhi^d suatuk s̄əv̄ai Īərim̄ənu s̄əkitaha.’ Noien i iakamo ramesi pen nəgkiariien s̄əv̄ai Profet Aesea kupw̄ən.”

1:20: Jon 3:28 ^C **1:20:** Nəhag n̄əha “Kristo” ram̄əgkiari ia īəm̄ə n̄əha profet kupw̄ən me h̄əm̄əni m̄ə truvehe muvehim̄iru n̄ərmama. **1:21:** Dut 18:15,18, Mat 11:14, Jon 6:14, 7:40

1:23: Aes 40:3 ^d **1:23:** Ūə “Kim̄iaha tiham̄əkeikei mh̄əm̄ri atukwatukw suatuk s̄əv̄ai Īərim̄ənu s̄əkitaha.”

²⁴ Nərmama me i səməme kınərhi pehe irəha nepwın Farisi me. ²⁵ Irəha həres pen Jon i mə, “Rəfo ikamo paptas ia nərmama, mətə ripko mhə ik Kristo uə Elaeja uə profet nəha Nəkukuə Ikinan rani mə truvehe?”

²⁶ Miregi Jon rini pen ti nirəha i mə, “Iakamo paptas ia kımiaha ia nui, mətə iərmama riti ramərer kurkwan ia kımiaha hiəreirei. ²⁷ Iou iakiməkupwən muvehe, iəmə nəha in trukurirə. Iapkəmwhen mhə mə takifi raka nəkwus ia put səvənhi.”

²⁸ Narimnari me i həier pehe ia rukwənu Petani fwe nıkare nui aris Jotan pen, kwopun Jon ramo paptas ikin.

Kwəti sipsip səvəi Kumwesən

²⁹ Kını rakwakwi irə Jon rətoni Iesu ravən mauvehe. Nəpın rətoni, rini mə, “Hətə ro in i kwəti sipsip səvəi Kumwesən. In truvehi raka noien ərəha me səvəi nərmama me ia tıprənə i. ³⁰ Iəmə i in i iakaməgkiari irə nəpın iakiməni mə, ‘Iəmə sə trukurirə pehe iou, in rasori ia nirak, ti nəri nə mə nəpın iapkətui pehe mhə ihi, mətə in rınarə raka.’ ³¹ Fwe kupwən iou iakreirei iəmə i, mətə iakiməuvehe, mamə paptas ia nui mə takətə sas in, nənə mahatən nəkur Isrel irə pwəh irəha hətoni mhəukurən.”

³² Nənə Jon rarə mını irapw mwı mə, “Iou iakinətoni Nənimwın Ikinan ruku pen fwe ia neiai meiwaiu rəmwhen ia mak inhəripw muvehe

1:25: Mat 21:25, Jon 1:33 **1:27:** Jon 1:15, WokMe 13:25 **1:28:** Mat 3:6, Jon 10:40 **1:29:** Aes 53:6-7, Jon 1:40, 1Pit 1:18-19 **1:30:** Jon 1:15 **1:32:** Mat 3:16

mækure irə. ³³ Fwe kupwən iou iakreirei iəmə i, mətə Iəmə sə rīnərhi pehe iou mə tako paptas ia nui rīni pehe tukw iou i mə, 'Ik tikətoni Nənimwīn Ikinan reiwaiu mækure ia iərmama riti. Iərmama nəha in nəha tro paptas ia Nənimwīn Ikinan.' ³⁴ Iou Jon iakinətoni nəri i, nənə mani minuə iəmə i in Tīni Kumwesən."

Iesu rīnaməkwein nərmama me səvənhi

³⁵ Kīni rakwakwi irə, Jon ramərer ia kwopun a mwī nə irəhar iərmama kəru səvənhi. ³⁶ Nəpīn rəti pen mətoni Iesu ramavən makurau, rīni mə, "Hətə ro in i kwəti sipsip səvəi Kumwesən."

³⁷ Iərmama mi nəha səvəi Jon krouregi in rīni nəgkiariien nəha, nənə kraukurirə ia Iesu. ³⁸ Iesu ruvsini mətoni irau kraukurirə in, nənə rīni pen ti nirau i mə, "Kīmirau irouətui nəfe?"

Miregi krouni pen tukwe in mə, "Rapai, ikamarə pəku?" (Nəgkiariien nəha "Rapai" nīpwran mə Iahatən.)

³⁹ Miregi in rīni pen ti nirau i mə, "Rou-vehe rouətoni." Ro pen irau krouevən, rouətoni kwopun in ramarə ikin. Nənə irau krouarə irəhar min ia nəpīn nəha ti nəri nə mə rīnaməruarəv ipaka meri rivə.

⁴⁰ Irau riti rīregi Jon rəgkiari nənə rukurirə ia Iesu in nə Antru, piəvi Saemon Pita. ⁴¹ Nəri sə rukupwən mo in revən mətoni piəvni Saemon, nənə mīni pen tukwe in mə, "Kīmaha iahətoni

1:33: Luk 3:2-3 **1:34:** Mat 3:17, 17:5, Mat 27:54 **1:36:** Jon 1:29 **1:40:** Mat 4:18-20 **1:41:** 1Saml 2:10, Sam 2:2, Jon 4:25

Mesaea.” (Mesaea nīpwran mæ Kristo.)^e 42 Nænə in riri Saemon mevæn tī Iesu. Iesu ræti pen mætoni Saemon, mīni mæ, “Ik Saemon, tīni Jon. Tukəkwein ik mæ Kefas.” (Kefas nīpwran mæ Pita.)

Iesu rəkwein Filip mīne Nataniel

43 Kīni rakwakwi irə, Iesu rokeikei mæ trevən ia tənə Kalili. In rətui Filip, mætoni, mīni pen tukwe in mæ, “Kurirə iou.”

44 Filip nəha in iəmə Petsaeta, imwei Antru mīne Pita. 45 Nænə Filip rətui Nataniel, mætoni, mīni pen tukwe in mæ, “Kīmaha iahətoni iəmə i Moses rīmərāi ia nəkukuə səvəi Loa mīne profet me mwi hāmərāi mamhəgkiari irə. In iəmə Nasaret, tīni Josef. Nəghin nə Iesu.”

46 Miregi Nataniel rīni pen tukwe in mæ, “Ko nari amasan riti ruku pen ia Nasaret uə?”

Miregi Filip rīni pen tukwe in mæ, “Uvehe mætoni.”

47 Nəpīn Iesu rətoni Nataniel ravən muvehe, in rəgkiari irə, mīni mæ, “Hətə ro. Iəmə Isrel pərhiēn i. Neikuəien rīwən irə.”

48 Miregi Nataniel rīni pen tukwe in mæ, “Ikəfukurən iou?”

Miregi Iesu rīni mæ, “Nəpīn ikaməkure tegin niemis, Filip rəpwəh ihi nəkweinien ik, iakinətə raka ik.”

^e **1:41:** Nəgkiariien mi nəha “Mesaea” mīne “Kristo” krouəmnəmwhēn a. Mesaea nəgkiariien Hipru. Kristo nəgkiariien Krik. Nəhag mi nəha krouəgkiari ia iəmə nəha profet kupwən me hāməni mæ Kumwesən trərhi pehe i ruvehe muvehimīru nərmama.

1:42: Mat 16:18, Mak 3:16 **1:43:** Mat 8:22, Mak 2:14 **1:45:** Dut 18:18, Aes 7:14, 9:6, Jer 23:5, Esik 34:23 **1:46:** Jon 7:41,52

1:48: Sam 32:2

⁴⁹ Miregi Nataniel rini pen tukwe in mə, “Ia-hatən. Ik Tini Kumwesən pərhien. Ik pərhien kig səvəi nəkur Isrel.”

⁵⁰ Miregi Iesu rini mə, “Rəfo? İkini nıpərhiēnien ia nirak ti nəri nə mə iakini nəgkiariien i mə ‘İakinətə raka ik ikaməkure tegin niemis’? İk tikətoni narimnari me nepwın mwi hasori ia səməme nəha.” ⁵¹ Iesu rarə mını pen mwi tukwe in mə, “İakani nıpərhiēnien tukumiaha i kimiaha tihətoni kəpuapen trək wag nənə nagelo me səvəi Kumwesən tuhaməutə mamheiwaiu ia İəməti İərmama.”

2

Nəkur Kena həiri pen vi a pran riti m İərman səvənhi mhagien irəha mınrau

¹ İini neis irə nərmama nepwın ia rukwənu Kena ia tənə Kalili həiri pen vi a pran riti m İərman səvənhi, mharə mho mwi nəvegınien asori riti mamhagien pəri irəha mınrau. Mama səvəi Iesu irəha mınraha. ² İinəkwein Iesu mine nərmama me səvənhi mə irəha mwi tuhəuvən mhani pəri nari irəha mınraha. ³ Nəpın waen ruvəiwən, mama səvəi Iesu rini pen tukwe in mə, “Sənmwınraha waen ruvəiwən.”

⁴ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Prən i. İkəfo mani pehe nəri i tukw iou? Nəpın səiou rıpkuvehe mhə İhi.”

1:49: Mat 14:33, 16:16, Mat 27:42, Mak 3:11

1:51: Jen 28:12

2:1: Jon 1:43

2:4: Mat 12:48, Jon 19:26

⁵ Miregi mama sāvənhi rini pen ti nārmama sāməme kamho tukwini nari mə, “Kimiāha tihaməkeikei mho nəfe nəghin in trini pehe tukumiāha i.”

⁶ Ia kwopun nəha nəri kamərəmīn pen nui irə irəha pam sikis kino ia kəruətərei. Irəha kuatia kuatia rukurən nuvehien eiti uə hantret twenti lita. Nui nəha sāvəi nəkur Isrel kamhərkwerig irə.)

⁷ Iesu rini pen ti nārmama me nəha kamho tukwini nari mə, “Kimiāha tihərəmīn pen nui ia nəri kamərəmīn pen nui ia nirəha.” Irəha hərəmīn meste pehe rukuər.

⁸ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəha təkwtəkwni kimiāha tihəkwəhi raka nepwīn, mhəuvehi mhəuvən mhəuvei pen m iəmə asori sāvəi nəveginien asori.” Ro pen irəha həuvehi mhəuvən. ⁹ Nəpīn iəmə asori sāvəi nəveginien asori rənīmwi əghan nui nəha, nui sə Iesu rino ruvehe mo waen i, in rīreirei mə waen ruku pəku. (Mətə iotukwininari me sāməme həkwhi raka nui irəha həkurən.) Ro iamīnhi irə iəmə asori sāvəi nəveginien nəha rəkwein iərman sə rīpkarə vi a irau pran sāvənhi ruvehe, ¹⁰ rini pen tukwe in mə, “Samarə kamo nəveginien asori iamīnhi kukupwən kukwəhi raka waen sə ramasan pīk kauvei pen m nārmama. Nənə nəpīn nārmama me hənənīmwi asori kwopti, kukwəhi raka sə rīpkamasan pīk mhə kauvei pen mīnraha hənīmwi. Mətə ik ikəpwəh nukwəhi rakaien waen sə ramasan pīk meste nəha təkwtəkwni.”

¹¹ In i nīmtətien sə Iesu rukupwən mo ia

rukwənu Kena ia tənə Kalili. Ia nımtətien nəha in rahatən pen nasorien səvənhi. Nənə nərmama me səvənhi həni nıpərhiénien irə.

Iesu rəkoui irapw nərmama səməme kamho maket ia nimwə səvəi Kumwesən

¹² Kurirə irə Iesu rewaiu pen fwe taon Kapaneam irəha mama səvənhi mīne piəvni me mīne nərmama me səvənhi. Nənə irəha harə nəpın ouihi a fwe ikın.

¹³ Nəveginien asori səvəi nəkur Isrel kani mə Pasova rinauvehe ipaka. Iesu rutə pen fwe Jerusalem, ¹⁴ mətoni nərmama nepwın ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən kamhəmri pen nəmri nari ia kau me mīne sipsip me mīne menu me. Nepwın kamhəkure mamhəvriwei mane. In rətoni irəha, ¹⁵ ruvehi nəkwus me, mo kwənkirkır irə, məkoui irapw irəha pam mīne sipsip me mīne kau me həier irapw ia nimwə nəha. In rətəgi irapw mane səvəi nərmama kamhəvriwei i, muvsini tepol me səvənraha. ¹⁶ Nənə səməme kamhəmri pen nəmri nari ia menu me, in rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəuvehi nəri me i mharaka, mhəpwəh noien nimwə səvəi Tata səiou ro kwopun kauvehi nəmri nari ikın.”

¹⁷ Ia nəpın nəha nərmama me səvənhi rerınraha rırhi nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rini mə, “Takokeikei pik nimwə səim. Nokeikeien nəha rauək rəmwhen ia napw ia rerik.”

¹⁸ Ro pen nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Sin rıməuvei pehe nasorien

mik mə tiko narimnari me i? Nəfe nəha nımtätien tiko m kimaha pwəh iahətoni mhəukurən?”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Housi testesi nimwə i səvəi Kumwesən, nənə ia nəpın səro kahar irə takuvehi utə mwi.”

²⁰ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni mə, “Kwa nimwə i səvəi Kumwesən kuvrhəkin nuk irəha pam foti-sikis. Tikəfo muvehi utə mwi ia nəpın kahar?” ²¹ Mətə nimwə nəha səvəi Kumwesən Iesu raməgkiari irə in nə nıpwran. ²² Ro iamınhi irə nəpın Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi, nərmama me səvənhi rerınraha rırhi mə in rıməni nəgkiariien i, nənə irəha həni nıpərhienien ia Nəkukuə Ikinan mınə nəgkiariien nəha Iesu rıməni.

²³ Nəpın Iesu in fwe Jerusalem ti nəveginien asori nəha kani mə Pasova, nərmama həpık hətoni nımtätien me nəha in ramo, mhəni nıpərhienien ia nəghın. ²⁴ Mətə Iesu rıpkini mhə nıpərhienien ia nirəha, mhəpwəh nini pamien rerın ti nirəha i, ti nəri nə mə in ruvəukurən raka nərmama me pam. ²⁵ In rıpkətui mhə iərmama riti tro pui pen nətərigien səvəi iərmama min, ti nəri nə mə in ruvəukurən raka nəfe ramarə ia reri iərmama.

3

Nikotimas revən ia nəpın maməgkiari m Iesu

¹ İəmə asori riti səvəi nəkur Isrel nəghın nə Nikotimas. In Farisi riti. ² İəmə i ruvehe ti Iesu ia nəpın, mını pen tukwe in mə, “İahatən. Kimaha

2:19: Mat 21:23, 26:61, Mat 27:40, Wok Me 6:14 **2:21:** 1Kor 6:19 **2:22:** Luk 24:6-8, Jon 12:16, 14:26 **2:23:** Jon 7:31 **2:25:** Mak 2:8 **3:1:** Jon 7:50, 19:39 **3:2:** Mat 22:16, Jon 9:16

iahəukurən mə ik iahatən riti sə Kumwesən rərhi pehe ik. İərmama riti riwən ko ro nımtətien me i səməme ikamo trini minuə Kumwesən rıpkarə mhə tukwe.”

³ Miregi İesu rini pen tukwe in mə, “İakani nıpərhiendien tukw ik i trini minuə iərmama kıpkukwəhi mhə mwi in, ko in rıpkətə mhə nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

⁴ Miregi Nikotimas rini pen tukwe in mə, “Tukəfa kukwəhi mwi iərmama sə ruvəpwinari raka? Ko in revən mwi ia tıpwı mama səvənhi mə tukukwəhi mwi in uə rekəm?”

⁵ Miregi İesu rini mə, “İakani nıpərhiendien tukw ik i trini minuə iərmama kəpwəh nukwəhiien in ia nui mine Nənımwın, ko in rıpkuvnimwə mhə ia nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə. ⁶ Nəri sə iərmama rukwəhi in iərmama. Nəri sə Nənımwın rukwəhi in nənımwın. ⁷ Tikəpwəh nəkəriien nari mə iakini pehe tukw ik i mə ‘Tukaməkeikei kukwəhi mwi ik.’ ⁸ Nımətəgi ravən mamevən ia kwopun pəku rokeikei mə trevən ikın. Kimiaha hiamregi rameikweikwi nımwai nari, mətə hiəreirei mə ruku pəku mauvəku. Nərmama me pam səməme Nənımwın rukwəhi irəha ho mwi iamınhi.”

⁹ Miregi Nikotimas rini pen tukwe in mə, “Tukəfo narımınari me i ruvehe mo iamınha irə?”

¹⁰ Miregi İesu rini pen tukwe in mə, “İk iahatən səvəi nəkur İsrəl. Rəfo ikreirei narımınari me i? ¹¹ İakani nıpərhiendien tukw ik i kimaha iahaməni nəfe iahəukurən, mamhəgkiari ia nəfe iahənətoni ia nəmrımaha, mətə kimiaha hiəpkini

mhə nɪpərhiɛniɛn ia nəgkiariɛn səkimaha. ¹² Iakinəgkiari raka ia narimnari me ia tiprənə i, mətə kimiaha hiəpkini mhə nɪpərhiɛniɛn ia nəgkiariɛn səiou. Ro iamɪnhi irə tihəfo mhəni nɪpərhiɛniɛn ia nəgkiariɛn səiou trɪni mɪnuə iakəgkiari ia narimnari me ia nei*ai*? ¹³ Iərmama riti riwən ruvətə raka mevən ia nei*ai*. Iəməti Iərmama in əpa ruku pen ia nei*ai* mei*wai*. ¹⁴ Fwe kupwən Moses ruvehi utə snek riti kɪno ia aean nə pras ia kwopun akwesakwes ikɪn. Rəmwhen a mwi tukaməkeikei kuvehi utə Iəməti Iərmama ¹⁵ mə iərmama sə rani nɪpərhiɛniɛn irə truvehi nɪmɪruɪɛn rerɪn.

¹⁶ Kumwesən rokeikei pik nərmama ia tiprənə i, məriari pehe Tini anan kuatia mə nərmama me pam səməme tuhəni nɪpərhiɛniɛn irə tuhəpkemhə mhə, mətə tuhəuvehi nɪmɪruɪɛn rerɪn. ¹⁷ Kumwesən rɪpkərhi pehe mhə Tini ruvehe ia tiprənə i mə trərpwɪn noien ərəha me səvəi nərmama, mətə in rərhi pehe Tini mə truvehimɪru irəha. ¹⁸ Iərmama sə rani nɪpərhiɛniɛn ia Tini Kumwesən, Kumwesən trəpwəh nərpwɪniɛn noien ərəha me səvənhi. Mətə iərmama sə rɪpkini mhə nɪpərhiɛniɛn irə, Kumwesən ruvəni raka mə in trərpwɪn noien ərəha me səvənhi tɪ nəri nə mə iərmama nəha rɪpkini mhə nɪpərhiɛniɛn ia Tini anan kuatia. ¹⁹ Kumwesən ruvəni raka mə in truvei pen nərpwɪniɛn m nərmama tɪ noien i iakani. Nukuraaniɛn ruvəuvehe raka ia tiprənə

3:12: Luk 22:67 **3:13:** Prov 30:4, Rom 10:6 **3:14:** Nam 21:9, Jon 8:28, 12:32 **3:15:** Jon 20:31 **3:16:** Jon 3:36, 10:28, Rom 5:8, 8:32, 1Jon 4:9-10 **3:17:** Luk 19:10, Jon 5:22, 12:47, Wok Me 17:31 **3:18:** Jon 3:36, 5:24 **3:19:** Jon 1:5,9, 8:12

i, mətə nərmama həpkokeikei mhə nukuraanien, mhokeikei a nəpitəvien, ti nəri nə mə noien me səvənraha hərəha. ²⁰ Iərmama sə ramo noien ərəha me rəmwəki nukuraanien. Ko in rīpkuvehe mhə irə kamo nukuraanien nəha rəhiəpwīn noien me səvənhi. ²¹ Mətə iərmama sə ramo nīpərhienien ruvehe ia nukuraanien mə tro nukurənien i mə noien me səvənhi in ramo ti nəri nə mə ramsiai Kumwesən.”^a

Jon Paptas rəgkiari mwi ia Iesu

²² Kurirə ia nəri nəha, Iesu mine nərmama me səvənhi həuvən ia tənə Jutia. In ramarə ikin irəha minraha, mamō paptas ia nərmama. ²³ Jon mwi ramo paptas ia nərmama fwe Aenon kwopun riti ipaka ti Salim, ti nəri nə mə nui me həpik fwe ikin. Nərmama me kamhəuvehe tukwe, nənə in ramo paptas ia nirəha. ²⁴ (Ia nəpīn nəha kīpkuvehi puvnimwə mhə ihi Jon ia kalapus.)

²⁵ Nəpīn riti nərmama nepwīn səvəi Jon mine iəmə Isrel riti hənəməvisə minraha me ti nəresien riti mə tuhəfərkwerīg irə. ²⁶ Nənə irəha həuvehe ti Jon, mhəni pen tukwe in mə, “Iahatən. Rerim ramrhi iəmə nəha fwe kupwən kimirau min ia nīkare nui aris Jotan pen, iəmə sə ikinərer irapw məgkiari irə? Ətə ro. In ramo paptas ia nərmama. Nərmama pam kamhəuvən tukwe.”

²⁷ Miregi Jon rini mə, “Iərmama ko rīpkuvehi atukw mhə nari riti, mətə nəfe nari in ruvehi

3:20: Efes 5:11-13 **a 3:21:** Suatuk riti mwi ti niniiien nəgkiariien ia vas 21 in i mə: “Mətə iərmama sə ramo nīpərhienien ruvehe ia nukuraanien mə nukuraanien trəhiəpwīn kətoni mə noien me sə in ramo, mətə Kumwesən rinasitu irə mə tro.” **3:22:** Jon 4:1-2

3:24: Mat 4:12 **3:26:** Jon 1:26-34 **3:27:** Jon 19:11, 1Kor 4:7, Hip 5:4

Kumwesən traməkeikei muvei pen min.
²⁸ Kimiaha i hiəuvəregi raka iou iakiməni iamīnhi irə mə, ‘Ripko mhə iou Kristo, mətə Kumwesən rərhi pehe iou mə takukupwən ia Kristo muvehe.’
²⁹ Nəpīn kiri pen vi a pran riti m iərman səvənhi, prən nəha səvəi sin? Kwa səvəi iərman nəha! Mətə nəpīn kamo nəveginien asori səvəi narə viien səvənrau, in riti ramərer ipaka, mamregi iərman nəha raməgkiari, rerin ragien pik tukwe. Ro iamīnhi irə təkwtəkwuni iakamregi rerik ramagien pik. ³⁰ Iərman nəha traməkeikei mutə masori, mətə iou takaməkeikei meiwaiu mouihi.

³¹ Iəmə sə ruku pen fwe irənhə rasori ia nərmama me pam. Iəmə sə ruku pen ia tiprənə in səvəi tiprənə, nənə raməgkiari ia narimnari me səvəi tiprənə. Mətə iəmə sə ruku pen ia neiai rasori ia nərmama me pam. ³² In rani irapw nəfe rinətōni mīregi, mətə iərmama riti riwən rini nīpərhiēnien ia nəgkiariēn səvənhi. ³³ Mətə iərmama sə rini nīpərhiēnien ia nəgkiariēn səvənhi ramahatən pen mə nəgkiariēn nəha Kumwesən rini ro nīpərhiēnien. ³⁴ Iəmə sə Kumwesən rinərhi pehe i rani irapw nəgkiariēn me səvəi Kumwesən, ti nəri nə mə Kumwesən rauvei pen Nənimwīn Ikinan min rasori pik. ³⁵ Tata Kumwesən in rokeikei Tini, mīnəmri pen raka narimnari me pam ia rəgin. ³⁶ Iərmama sə rani nīpərhiēnien ia Tini Kumwesən nīmīruien rerin rinərə raka irə. Mətə iərmama sə ripko mhə nəkwai Tini Kumwesən, in

3:28: Jon 1:20,23, Mat 11:10 **3:29:** Mat 9:15 **3:31:** Jon 8:23,
 1Jon 4:5 **3:32:** Jon 3:11 **3:34:** Jon 1:32 **3:35:** Mat 11:27,
 Jon 5:20, 10:17 **3:36:** Jon 3:16-18, 1Jon 5:12, Luk 3:7

trɪpkətə mhə nɪmɪruien ia nəpɪn riti, mətə niemaha səvəi Kumwesən raməmāk rerɪn irə.”

4

Iesu raməgkiari m pran Sameria

¹ Kəvisau pen m Farisi me mə Iesu ravi nərmama həpɪk həuvehe mhə nərmama me səvənhi, nənə in ramo paptas ia nirəha. Nərmama me nəha həpɪk mhəpɪ raka səməme Jon ravi irəha, mamə paptas ia nirəha. ² (Mətə nɪpərhiēnien rɪpko mhə Iesu atukwatukw ramo paptas ia nirəha, mətə nərmama səvənhi me a kamho.) ³ Nəpɪn Iesu rukurən mə Farisi me həuvəregi raka nəgkiariēn nəha, in rəpwəh tənə Jutia, mɪnamevən mwɪ ia tənə Kalili.

⁴ Ia suatuk səvənhi Iesu rɪregi mə traməkeikei məpɪ sɪmwɪn ia tənə Sameria. ⁵ Ro iamɪnhi irə in ruvehe ia taon riti ia Sameria nəghɪn nə Saeka. Taon nəha ipaka tɪ kwopwi tɪprənə Jekop rɪməuvei pen m tɪni nəghɪn nə Josef. ⁶ Wel sə Jekop rɪneri fwe kupwən in nəha ia kwopun nəha. Nənə Iesu rɪregi rəpou pɪk tɪ navənien səvənhi, revən, maməkure ia nɪkare wel nəha. Ipaka tɪ kurkwai nəpɪn ia ran.

⁷ Nənə prən Sameria riti ruvehe mə trukwəhi nui. Iesu rɪni pen tukwe in mə, “Vei pehe nui riti miou iakənɪmwɪ.” ⁸ (Nərmama me səvəi Iesu həuvavən fwe taon mə tuhəuvehi nəmri nəveginien.)

⁹ Mɪregi prən Sameria i rɪni pen tukwe in mə, “Ik iəmə Isrel. Iou prən Sameria. Rəfo ikaməres pehe nui miou?” (Prən i rɪni iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə

nækur Isrel mine nækur Sameria ko hækænimwi mhə nui ia kap kuatia.)

¹⁰ Iesu rini pen ti prən i mə, “Ikreirei nəfe nari Kumwesən rokeikei mə truvei pehe mik. Ikreirei mwi iou sə iakani pehe tukw ik i minuə ‘Vei pehe nui riti miou iakænimwi.’ Kamo ikukurən ko ikəres iou nənə iakuvei pehe nuimiru mik.”

¹¹ Miregi prən i rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Teki nəri tikukwəhi nui irə riwən. Wel i rəmwhenimw. Nənə tikuvehi pəku nuimiru nəha?

¹² Rəfo? Ik iəmə asori məpi raka kaha kupwən səkitaha Jekop? In riməuvei pehe wel i m kitaha, minamənimwi nui irə. Nipwnətin me mine kau me səvənhi irəha mwi hənəmənimwi.”

¹³ Miregi Iesu rini pen ti prən i mə, “Iərmama sə rənimwi nui i trəkwwakwa mwi, ¹⁴ mətə iərmama sə trənimwi nui takuvei pen min tripkəkwwakwa mhə mwi ia nəpin riti. Nui sə takuvei pen min trakwərkwər ia reri iərmama nəha rəmwhen ia nəmri nui riti mauvei pen nimiruien rerin min.”

¹⁵ Miregi prən i rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Uvei pehe nui nəha miou pwəh iapkakwwakwa mhə mwi, məpwəh nuveheien ia kwopun i mukwəhi nui!”

¹⁶ Miregi Iesu rini pen ti prən i mə, “Evən, məkwein səim iərman, rouvehe mwi ia kwopun i.”

¹⁷ Miregi prən i rini pen tukwe in mə, “Səiou iərman riwən.”

Miregi Iesu rini mə, “Ikani atukwatukw mə səim iərman riwən. ¹⁸ Ikinesi pen raka nərman irəha pam krirum, nənə sə nəha ikamesi pen ipwet mine

4:10: Jon 4:26

4:11: Jon 7:37-38, Rev 21:6

4:12: Jon 8:53

4:14: Jon 6:35

ripko mhə iərman atukwatukw səim. Nəri i ikini ro nīpərhiēnien.”

¹⁹ Prən i rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Iakətə ik mə ik profet riti. ²⁰ Kaha kupwən me səkīmaha nəkur Sameria kamhəfwaki pen m Kumwesən ia təkuaer i, mətə kīmīaha nəkur Isrel hiaməni mə Jerusalem kwopun atukwatukw nərmama tuhaməkeikei mhəfwaki pen m Kumwesən ikin.”

²¹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Prən i. Ni nīpərhiēnien ia nəgkiariien səiou. Nəpīn nəha rauvehe kīmīaha tihəpwəh nəfwakiien m Tata Kumwesən ia təkuaer i mine fwe Jerusalem.

²² Kīmīaha hiaməfwaki mhəreirei Kumwesən, mətə kīmaha iahaməfwaki mhəukurən amasan in, ti nəri nə mə suatuk Kumwesən rauvehimīru nərmama irə ruku pen ia kīmaha nəkur Isrel.

²³ Nəpīn riti nəha rauvehe, mətə ruvəuvehe raka. Ia nəpīn nəha nərmama səməme kamhəfwaki pərhiēn tuhəfwaki m Tata Kumwesən ia nənīmwin mine nīpərhiēnien, ti nəri nə mə Tata Kumwesən ramətui nərmama səməme kamho iamīnhi mə irəha tuhəfwaki pen min. ²⁴ Kumwesən in nənīmwin, nənə nərmama me səməme kamhəfwaki pen min tuhaməkeikei mhəfwaki ia nənīmwin mine nīpərhiēnien.”

²⁵ Miregi prən i rini pen tukwe in mə, “Iakukurən mə Mesaea truvehe (iəmə sə kaməkwein in mə Kristo). Nəpīn in truvehe, in trini pehe narimnari me pam tukutaha.”

²⁶ Miregi Iesu rini pen ti prən i mə, “Kwa iou i iou

4:19: Jon 7:40, 9:17, 1Kor 14:24-25 **4:20:** Dut 12:5-14, Sam 122:1-5 **4:22:** 2King 17:29-41, Aes 2:3, Rom 9:4-5 **4:24:** 2Kor 3:17, Rom 12:1, Fil 3:3 **4:25:** Jon 1:41 **4:26:** Mak 14:61-62, Jon 9:37

iakamægkiari mik.”

Nærmama me sævai Iesu hærærig pehe mwi mhætoni in

²⁷ Tækwætækwuni a mwi nærmama me sævai Iesu hærærig mwi, mhætoni Iesu ramægkiari m pran riti. Hætoni hærkærinari iræ, mætæ iræha riti rîpkîni mhæ mæ, “Iakamætui næfe?” uæ “Ikamægkiari kîmirau præn i tî næfe?”

²⁸ Ro iamînhi iræ præn næha ræpwæh teki næri rakwæhi nui iræ, mevæn ia taon, mîni pen tî nærmama me fwe ikîn mînuæ, ²⁹ “Hæuvehe, mhætoni iærmama riti sæ rîni pehe tukw iou i narimnari me pam sæ iakîno. Rosi iæmæ i in Kristo uæ?” ³⁰ Nænæ iræha hæier ia taon, mamhæuvehe tî Iesu. ³¹ Ia næpîn næha nærmama me sævai Iesu kamhæni pen tukwe in mæ, “Iahatæn, æni nari.”

³² Mætæ in rîni pen tî niræha i mæ, “Sænak næveginien sæ takæni kîmiaha hiæreirei.”

³³ Ro iamînhi iræ nærmama me sævænhi hæni pen tî niræha me i mæ, “Ræfo? Iærmama riti ruvæuvei pen raka næveginien min uæ?”

³⁴ Mîregi Iesu rîni pen tî niræha i mæ, “Sænak næveginien in i. Takamækeikei mo nækwai Iæmæ sæ rînærhi pehe iou iakuvehe, mo sampam ia wok sævænhi. ³⁵ Kîmiaha hiæukuræn nægkiariien i kamîni rerîn mæ, ‘Mækwæ kefæ mwi næha ikîn kesi raka nukwai wit sæ rîmræ ia næmhien.’ Mætæ iakani pehe tukumiaha i hæti pen ro wit ia næmhien me. Nîmwanraha me hæuvæmhîæ. Rîno næpîn sæ tukesi nukwanraha. ³⁶ Iærmama sæ ramesi nukwai wit, in ruvæuvehi raka nærækuien sævænhi, mamousæsîmwîn nukwai wit me mæ tuhæuvehi

nimiruinen rerin. Ia noien naha iarmama sa ramapwei wit mine iarmama sa ramesi nukwan irau trouagien pari. ³⁷ Nægkiariien i kamini ro niparhienien irə mə, ‘Iarmama əpə rəpwei wit, nənə iarməpə ramesi nukwan.’ ³⁸ Iou iakərhi pen kimiaha mə tihəuvən mhesi nukwai wit me. Ripko mhə kimiaha hianəpwei wit me naha. Nərməpə hənəpwei, nənə təkwtəkwuni kimiaha tihəkurirə ia nirəha, mho pam nəfe irəha hənostat mho.”

Nəkur Sameria həpik həni niparhienien ia Iesu

³⁹ Nəkur Sameria həpik həni niparhienien ia Iesu ti nəri nə mə həregi prən i rini ianhi irə mə, “In rini pehe tukw iou i narimnari me pam sə iakinə.” ⁴⁰ Ro iaminihi irə, nəpin nəkur Sameria me naha həuvehe tukwe, həres pen Iesu mə trarə irəha minraha. Nənə in rarə ikin nəpin kəru. ⁴¹ Kurirə irə nəkur Sameria həpik mwi həni niparhienien ia Iesu ti nəri nə mə həregi nəgkiariien səvənhi.

⁴² Irəha həni pen ti prən naha mə, “Kupwən kimaha iahaməni niparhienien ia iəmə i ti nəri nə mə iahəregi nəgkiariien səim. Mətə təkwtəkwuni kimaha iahaməni niparhienien irə ti nəri nə mə iahəregi atukwatukw nəgkiariien səvənhi, nənə kimaha iahəukurən mə niparhienien in iarmama sə rauvehimiru nərmama ia tənəmtənə me.”

Iesu ro iakunouihi riti səvai iəmə asori riti ruvehe masanin

⁴³ Kini neis irə Iesu rəpwəh kwopun naha, mamevən ia tənə Kalili, ⁴⁴ ti nəri nə mə fwe kupwən in atukwatukw riməni mə, “Profet riti nəkur imwəni me ko həpkisiai mhə in.” ⁴⁵ Ro

iaminhi irə, nəpɪn in rapirapw ia tənə Kalili, nəkur Kalili me həsevər ia rerinraha tukwe ti nəri nə mə irəha mwi həmavən fwe Jerusalem ia nəpɪn səvai nəveginien asori Pasova. Irəha hənətoni narimnari me pam in rino ia kwopun nəha.

⁴⁶ Ro iaminhi irə Iesu rapirapw ia tənə Kalili, mevən mwi ia rukwənu Kena, kwopun nəha in rino nui ruvehe mo waen irə. Iəmə asori riti tini ramemhə mamapri fwe taon Kapaneam.

⁴⁷ Nəpɪn iəmə i riregi mə Iesu ruku pen ia tənə Jutia muvəuvehe raka ia tənə Kalili, revən tukwe mini mə, “Səiou iəkunouihi ramemhə na tremhə. Ko ikeiwaiu pehe ia Kapaneam mo in ruvehe məsanin?”

⁴⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimiaha hiokeikei mə tako nimtətien me mine narimnari me tihərkərinari irə. Mə hiəpkətoni mhə tihəpwəh niniien nɪpərhienien ia nirak.”

⁴⁹ Miregi iəmə asori nəha rini pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Tikuvehe akwauakw. Tripko mhə tui nərik remhə.”

⁵⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Tiko mevən. Nərim tripkemhə mhə.”

Iəmə nəha rini nɪpərhienien ia nəgkiariien nəha Iesu riməni pen tukwe in, nənə mirərig mamevən.

⁵¹ Nəpɪn rameiwaiu pen imwəni, iotukwininari me səvənhi həuvehe, mhəvisau pen min mə tini ramiru. ⁵² Ro iaminhi irə in rəres pen irəha i nəfe taem tini rinəsanin irə.

Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Nərineiv ia wan klok ia nəruarəv nemhəien raraka irə.”

4:46: Jon 2:1-11 **4:47:** Mat 8:5-6 **4:48:** Jon 2:18, 1Kor 1:22

4:50: Mat 8:13, Mak 7:29

⁵³ Tata sǝvǝi iǝkunouihi nǝha rukurǝn mǝ ia nǝpǝn atukwatukw nǝha Iesu rǝmǝni pen tukwe in mǝ, “Nǝrǝm trǝpkemhǝ mhǝ.” Ro iamǝnhi irǝ in mǝne nǝrmama pam sǝmǝme kamharǝ ia nǝkwai nimwǝ sǝvǝnhi hǝni nǝpǝrhienien ia Iesu.

⁵⁴ In i nimtǝtien sǝ ro kǝru irǝ Iesu rǝno nǝpǝn rier ia tǝnǝ Jutia muvehe ia tǝnǝ Kalili.

5

Fwe nui Petsata Iesu ro iǝrmama riti sǝ ramemhǝ ruvehe mǝsanǝn.

¹ Kurirǝ irǝ nǝvegǝnien asori riti sǝvǝi nǝkur Isrel ruvehe nǝnǝ Iesu rutǝ pen fwe Jerusalem. ² Nui riti fwe ia Jerusalem rametǝmw rerǝn ipaka ti kwǝruǝ nǝha kani mǝ Kwǝruǝ Sǝvǝi Sǝpsip Me. Ia nǝgkiariien Hipru kani nui nǝha mǝ Petsata. Ia nǝkarkare nui nǝha kǝno nari krirum ia kǝpwier hǝmwǝn ia tǝnimwǝ me. ³ Nǝrmama kamhemhǝ hǝpǝk kamhǝmak tegǝn tǝnimwǝ me nǝha. Nepwǝn nǝnimenraha rǝfwǝ. Nepwǝn nǝsunraha rǝrfe. Nepwǝn nǝpǝri nǝpwrǝnraha remhǝ. Irǝha kamheitenhi nui nǝha trǝkiu. ⁴ Nǝpǝn nepwǝn agelo riti sǝvǝi Iǝrǝmǝnu reiwaiu ia reri nui nǝha mo rǝkiu. Nǝnǝ iǝrmama sǝ rukupwǝn meiwaiu ia reri nui nǝfe nemhǝien ro in raraka irǝ. Nǝnǝ in ruvehe mǝsanǝn.

⁵ Iǝrmama riti nǝha ikǝn nemhǝien sǝvǝnhi narǝ irǝ nuk toti-eit. ⁶ Nǝpǝn Iesu rǝtoni iǝmǝ nǝha ramǝmak ia kwopun nǝha, mukurǝn mǝ rǝnǝmak tui, in rǝni pen tukwe in mǝ, “Ikokeikei mǝ tikuvehe mǝsanǝn?”

⁷ Iəmә sə ramemhә rini pen tukwe in mә, “Iəmә asori. Sin truvehi iou meiwaiu ia nui nәp̄in nui rikiukiu irә? Iәrmama riti riwән. Nәнә nәp̄in iakuә takevән, mәtә iәrmәpә iti rukupwән ia niraк meiwaiu ia nui.”

⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mә, “Әrer, muvehi sәim nimәhan, mavән.” ⁹ Nәнә tәkwәkwuni a mwi iәмә nәha ruvehe mәsanin, muvehi nimәhan sәvәnhi, mavән. Nәp̄in nәha ia Sapat. ¹⁰ Ro iam̄inhi irә nәмә asori me sәvәi nәkur Isrel hәni pen ti iәмә i Iesu rino in rәsanin mә, “Ipwet i Sapat. Rәpwәh natukwatukwien ia Loa sәkitaha mә tikuvehi sәim nimәhan.”

¹¹ Miregi in rini pen ti nirәha i mә, “Mәtә iәмә sә rino iou iakәsanin, in rini pehe tukw iou i mә takuvehi nimәhan sәiou mavән.”

¹² Miregi irәha hәni pen tukwe in mә, “Sin nә iәмә rini pehe tukw ik i mә tikuvehi nimәhan sәim mavән?”

¹³ Mәtә iәмә nәha rireirei mә sin nәha rino in ruvehe mәsanin. In rireirei ti nәri nә mә Iesu rukurau akwauakw a, nәrmama hәp̄ik anan ia kwopun nәha.

¹⁴ Kurirә irә Iesu rәtui iәмә nәha mәtoni ia nimwә sәvәi Kumwesән, mini pen tukwe in mә, “Әtә ro, ikinәsanin! Tikevән maraka ia noien әrәha, kamo nәrәhaien riti rasori mәpi raka sә kupwән ruvehi ik.” ¹⁵ Iәмә nәha rier mevән mini pen ti nәмә asori me sәvәi nәkur Isrel mә Iesu nәha rino in ruvehe mәsanin.

Nimiruien kauvehi ruku pen ia Tini Kumwesән

5:8: Mat 9:6 **5:10:** Jon 9:14, Neh 13:19, Jer 17:21, Luk 13:14

5:14: Jon 8:11

16 Nənə ti nəri nə mə Iesu ramo narimnari me nəha ia Sapat, nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kənamhəni ərəha in. 17 Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Səiou Tata ramowok ia nəpın me. Ro pen iou mwi takaməkeikei mowok.” 18 Nəgkiariien nəha ro nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kənamhəmwur pik mə tuhousi əpune Iesu, ti nəri nə mə in rıpkərui mhə Loa səvəi Sapat əpa, mətə rini mwi Kumwesən mə Tata səvənhi, mamə in rəmwhen a mwi Kumwesən.

19 Ro iamınhi irə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nıpərhiendien tukumiaha i Tini Kumwesən ko rəpwəh no atukwien nari riti, mətə rukurən noien əpa nəfe nari rətə Tata səvənhi ramo. Nəfe nəghın Tata Kumwesən ramo, nəri nəha Tini mwi ramo. 20 Iakini iamınhi irə ti nəri nə mə Tata Kumwesən rokeikei pik Tini, maməsəni Tini rətoni narimnari me pam sə in ramo. Nənə in trəsəni Tini rətoni narimnari me nepwın hasori mwi mə kımiaha tihətoni mhərkərinari irə. 21 Tata Kumwesən ramo nərmama səməme həuvamhə hətui mwi. In rauvei pen nımıruien mınraha. Rəmwhen a mwi Tini rukurən nuvei penien nımıruien m nərmama səməme rerın ragien mə truvei pen mınraha. 22 Tata Kumwesən rəpwəh nəkiriien noien səvəi iərmama riti, mətə wok səvəi nəkiriien noien səvəi iərmama, in rınəmri pen pam ia rəgi Tini 23 mə nərmama me pam tuhəsiai Tini rəmwhen kamhəsiai Tata səvənhi. Iərmama sə rıpkısiai mhə Tini Kumwesən, rıpkısiai mhə Tata

5:16: Mat 12:14 **5:17:** Jon 9:4 **5:18:** Mat 26:4, Jon 7:1,30, Jon 10:30,33 **5:19:** Jon 5:30, 8:28 **5:20:** Jon 3:35 **5:21:** Rom 4:17, Efes 2:5, Jon 11:25 **5:22:** Jon 3:17, 5:27, Jon 9:39, Wok Me 10:42 **5:23:** Fil 2:10-11, 1Jon 2:23

səvənhi sə rīnərhi pehe in ruvehe.

²⁴ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i. Iərmama sə ramregi nəgkiariien səiou, mamini nīpərhiēnien ia Iəmə sə rīnərhi pehe iou iakuvehe, nīmīruien rerin rīnarə raka irə. Ia nəpīn nəha tukərpwīn noien ərəha me irə, tīpkīni mhə mə iərmama nəha traməkeikei memhə. Mətə in rīnaraka raka ia nemhəien muvəuvehe tī nīmīruien. ²⁵ Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i. Nəpīn riti nəha rauvehe, ruvəuvehe, nəpīn sə nərmama həuvamhə tuhəregi reri Tīni Kumwesən irə, nənə səməme kamhəregi tuhəmīru mwi. ²⁶ Tata Kumwesən in nukune nīmīruien. Ro pen in rīnəsēni Tīni mə Tīni mwi in nukune nīmīruien. ²⁷ Tata Kumwesən rīməuvei pen nasorīien m Tīni mīni mə trəkiri noien səvəi nərmama, mərpwīn pen mīnraha. In rauvehi nasorīien iamīnha irə tī nəri nə mə Tīni nə in nə Iəməti Iərmama.

²⁸ Nənimemiaha trəpwəh nierien ia nəgkiariien i. Nəpīn riti nəha rauvehe nəpīn sə nərmama həuvamhə tuhəregi reri Tīni Kumwesən, ²⁹ nənə mharaka ia kwopun kīmənīmwi irəha ikīn. Səməme kənamho noien amasan tuhətui mwi mhəuvehi nīmīruien. Səməme kənamho noien ərəha tuhətui mwi tukərpwīn noien ərəha me səvənraha. ³⁰ Iou ko iakəpwəh no atukwien nari riti. Iakaməkiri noien səvəi nərmama mamesi pen a nəfe iakamregi. Nənə nəkirīien səiou ratukwatukw tī nəri nə mə iapkəmwur mhə tī nəfe iakokeikei, mətə iakaməmwur tī nəfe Iəmə sə rīnərhi pehe iou iakuvehe rokeikei. ³¹ Trīni mīnuə

5:24: Jon 3:15-18, Jon 8:51, 1Jon 3:14 **5:25:** Mat 8:22, Efes 2:5-6

5:27: Jon 1:4, 5:22 **5:29:** Dan 12:2, Mat 16:27, Jon 6:40, Wok

Me 24:15 **5:30:** Jon 5:19, 6:38 **5:31:** Jon 8:13-14

iakærer irapw mægkiari atukw ia nirak nægkiariien sæiou ko kîpkîni mhæ nîpærhienien iræ.”

Næri sæ ramahatæn pen mæ Iesu in næfe iærmama

³² “Mætæ riti næha ramærer irapw mægkiari ia nirak. Iakukuræn mæ nægkiariien sævænhi ro nîpærhienien.

³³ Fwe kupwæn kîmiaha hiærhi pen nærmama nepwîn hæuvæn tî Jon. In rærer irapw mægkiari ia nirak mæ nîpærhienien i iou næfe iærmama.

³⁴ Iapkægkiari mhæ iamînhi iræ mîne tî næri næ mæ iakamætîgite ia iærmama riti mæ trîni irapw mæ iou sin, rekæm. Mætæ iakamîni Jon mæ kîmiaha tihæni nîpærhienien ia nægkiariien sævænhi nænæ mhæuvehi nîmîruien. ³⁵ Jon næha ræmwhen ia nari riti rauæk, mukuraan. Rerîmiaha rînagien tî nukuraanien sævænhi næpîn ouihi a.

³⁶ Mætæ nari riti næha ikîn ramîni irapw iou mæ iou sin riskai mwî mæpi raka nægkiariien sævæi Jon. In næ wok me sæ Tata Kumwesæn rînæseni iou mæ tako. Wok me i iakamo kamhæni irapw iou mæ nîpærhienien Tata Kumwesæn rînærhi pehe iou iakuvehe.

³⁷ Nænæ Tata Kumwesæn sæ rînærhi pehe iou iakuvehe, in mwî ramærer irapw, mamægkiari ia nirak mæ iou sin. Mætæ kîmiaha hiæpkregi raka mhæ rerîn, mhæpkætæ raka mhæ mwî nænimen.

³⁸ Nægkiariien sævænhi rîpkaræ mhæ ia rerîmiaha tî næri næ mæ kîmiaha hiæpkîni mhæ nîpærhienien

5:32: Jon 5:36-37, 1Jon 5:9 **5:34:** Jon 1:19-34, Jon 3:27-30

5:36: Jon 3:2, Jon 10:25,38, Jon 14:11 **5:37:** Mat 3:17, Jon 5:32, 8:18 **5:38:** Jon 6:29

ia iærmama sə in rɪnərhi pehe i. ³⁹ Kɪmiaha hiaməvsini pɪk Nəkukuə Ikinan. Rerɪmiaha ram-rhi mə ia nəgkiariien me nəha tihəuvehi nɪmɪruien rerin. Mətə nəgkiariien me nəha kwa həgkiari ia nirak, ⁴⁰ mətə kɪmiaha hiəpwəh nokeikeiien mə tihəuvehe tukw iou mhəuvehi nɪmɪruien.

⁴¹ Iakəpwəh noien nəri anan ia nəgnəgɪniien səvəi nərmama, ⁴² mətə iakukurən kɪmiaha. Nokeikeiien səvəi Kumwesən riwən ia rerɪmiaha. ⁴³ Iou iakiməuvehe ia nəghi Tata səiou, mətə kɪmiaha hiəpkəsevər mhə ia rerɪmiaha tukw iou. Mətə mə iærməpə riti truvehe ia nəghin əpa kɪmiaha tihəsevər ia rerɪmiaha tukwe. ⁴⁴ Kɪmiaha tihəfo mhəni nɪpərhiienien ia nirak? Rəknekɪn tɪ nəri nə mə kɪmiaha hiokēkei mə tihəuvehi nəgnəgɪniien səkɪmiaha me, mətə hiəpkəmwur mhə mho nari riti mə Kumwesən i Kumwesən pərhiien trəgnəgɪni kɪmiaha tukwe.

⁴⁵ Rerɪmiaha trəpwəh nɪrhien mə iou takini irapw noien ərəha me səkɪmiaha ia nəmri Tata Kumwesən. Iærmama riti nəha ikɪn in trɪni irapw noien ərəha me səkɪmiaha. In nəha Moses sə hiaməmri pen əknekɪn nətərigien səkɪmiaha irə. ⁴⁶ Rɪpɪnuə kɪmiaha hiəməni nɪpərhiienien ia Moses, tihəni mwɪ nɪpərhiienien ia nirak, tɪ nəri nə mə in rɪmərəi nəgkiariien me kamhəgkiari ia nirak. ⁴⁷ Mətə kɪmiaha hiəpkɪni mhə nɪpərhiienien ia nəgkiariien me səvənhi sə in rɪmərəi. Ro iamɪnhi irə tihəfo mhəni nɪpərhiienien ia nəgkiariien me səiou?”

5:39: Luk 24:27,44, Wok Me 13:27, 2Tim 3:15-17, 1Pit 1:10-11

5:43: Mat 24:5 **5:44:** Jon 12:43 **5:45:** Dut 31:26-27 **5:46:** Dut 18:15, Wok Me 3:22 **5:47:** Luk 16:31

6

Iesu rækwmāni nərman me irəha pam faef-taosen

¹ Kurirə ia narimnari me nəha, Iesu rəpi sɪmwɪn ia nui asori fwe Kalili, muvarei ia nɪkaren pen. Nui nəha nəghɪn riti mwi mə Nui Asori Səvəi Taepirias. ² Nərmama həpɪk kamhəkurirə in tɪ nəri nə mə irəha hənətoni nɪmtətien me nəha ramo ia nərmama kamhemhə. ³ Nənə Iesu rutə ia təkuer riti maməkure ikɪn irəha nərmama me səvənhi. ⁴ (Ia nəpɪn nəha, nəveginien asori riti səvəi nəkur Isrel nəghɪn nə Pasova ruvəuvehe ipaka.)

⁵ Iesu rəti pen mamətə mə nərmama həpɪk kamhəuvehe mə tuhətə in. Ro pen rɪni pen tɪ Filip i mə, “Tsəuvehi nəmri nəveginien pəku pwəh nərmama me i hani?” ⁶ (Iesu ruvəkurən raka nəfe in tro, mətə rɪni nəgkiariien nəha mə trətoni mə Filip trəfni irə.)

⁷ Miregi Filip rɪni pen tukwe in mə, “Trɪni mɪnuə kuvehi nəmri nəveginien ia silin kɪno ia silva irəha pam tu-hantret, mətə rəpwəh ihi nəmwhenien. Irəha kuatia kuatia tuhani ouihi a.”

⁸ Iərmama riti səvəi Iesu nəghɪn nə Antru piəvi Saemon Pita. In rɪni pen tɪ Iesu i mə, ⁹ “Təmaruə riti ia kwopun i sənəni bred krirum kɪno ia pale mɪne nəmu kəru. Mətə sə nəha rɪpkəmwhen mhə tɪ nərmama me i. Irəha həpɪk anan.”

¹⁰ Miregi Iesu rɪni mə, “Kɪmiaha tiho nərmama me həkure.” Ia kwopun nəha nurhi rɪpɪk ikɪn. Nərmama həkure. Nəpɪn kəvsini nərman əpa irəha pam ipaka faef-taosen. ¹¹ Nənə Iesu ruvehi bred me nəha krirum məfwaki mɪni vivi Kumwesən tukwe, muvei pen m nərmama me nəha səməme

kamhækure. Ro mwi iam̄inhi irə ia nəmu mi nəha kəru. Irəha hani reste irəha.

¹² Nəp̄in hənani raka nari t̄ipw̄inraha rəsis̄i, Iesu r̄ini pen t̄i nərmama me səvənhi mə, “Kimiaha tihəuvən mhəuvehi n̄ipərpəri nəveginien sə hənani mhəpwəh. Rərəha souraha n̄ipər̄in.” ¹³ Ro iam̄inhi irə irəha həuvən mhəuvehi n̄ipərpəri bred krirum k̄ino ia pale nərmama hənani mhəpwəh, mhəvai pen ia tənəripw me irəha pam twelef.

¹⁴ Nəp̄in nərmama me hətoni n̄imtətien nəha Iesu r̄ino, həni mə, “N̄ipər̄hienien iəmə i in i profet nəha k̄iməni mə truvehe ia t̄iprənə i.”

¹⁵ Iesu rukurən mə irəha hokeikei mə tuhəuvehe mhəkwtəm̄hiri in, mho in mə iəmə asori sə trər̄imənu ia nirəha. Ro iam̄inhi irə in rəpwəh irəha, mevən in əpa fwe ia təkuār.

Iesu ravən ia təkure nui asori

¹⁶ Nəp̄in r̄inaməruarəv, nərmama me səvənhi heiwaiu mhəuvən ia nui asori Kalili, ¹⁷ mhəputə ia n̄itətə ouihi, mhəier, mənəmhəpi s̄imw̄in ia nui asori, mamhəuvən fwe taon nəha Kapaneam. R̄inəpitəv, mətə Iesu rəpwəh ihi nuveheien t̄i nirəha. ¹⁸ Nui asori ruvehe m̄inaməsəsau t̄i nəri nə mə n̄imətagi asori riti r̄iskəmter. ¹⁹ Nəp̄in irəha həsuə mhəuvən isipw̄in kwopti rəmwhen ia kilo-meta krirum uə sikis, hətoni Iesu ravən ia təkure nui, mauvehe ipaka t̄i n̄itətə ouihi səvənraha. Irəha hətoni həhekir. ²⁰ Mətə in r̄ini pen t̄i nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nehekirien. Iou a i.” ²¹ Ro iam̄inhi irə rer̄inraha ragien həuvehi in mhəuvehi utə ia nəkwai n̄itətə ouihi səvənraha.

Nənə təkwtəkwuni a mwi nītətə ouihi səvənraha ruvarei ia tənə nəha kamhəuvən ikin.

²² Kini rakwakwi irə, nərmama nepwɪn kamharə ihi ia nɪkare nui asori ipaka ti kwopun nəha nərmama me səvəi Iesu hāməier ikin. Nərmama me nəha hətoni mə nərɪneiv nītətə ouihi kuatia a ramərer ia kwopun nəha. Irəha həukurən mə Iesu rɪnapkəputə mhə irə irəha nərmama me səvənhi, mətə nərmama me səvənhi irəha əpa hənəsua mamhəuvən. ²³ Nītətə ouihi me nepwɪn həier ia taon Tiperias, mhəuvehe ipaka ti kwopun nəha Iərɪmənɪ səkɪtaha rɪmənɪ vivi Kumwesən ti bred, nənə nərmama hani. ²⁴ Ro iamɪnhi irə nəpɪn nərmama hətoni mə Iesu mɪne nərmama me səvənhi həiwən ia kwopun nəha, həputə ia nītətə ouihi me nəha, mhəuvən fwe Kapaneam, mamhətui Iesu.

Iesu in nəveginien kauvehi nɪmɪruien irə

²⁵ Nəpɪn irəha hətoni in ia nɪkare nui asori, hənɪ pen tukwe in mə, “Iahatən. Ikiməuvehe nesən ia kwopun i?”

²⁶ Miregi Iesu rɪni pen ti nɪrəha i mə, “Kɪmɪaha hɪamətui iou ti nəfe? Ti nəri nə mə hɪənətə nɪmtətien me nepwɪn? Rekəm! Mətə iakani nɪpərɪhienien tukumɪaha i mə kɪmɪaha hɪamətui iou ti nəri nə mə hɪənani bred tɪpwɪmɪaha rəsisi. ²⁷ Tihəpwəh nəmwurien mə tihəuvehi nəveginien sə ramərɪr mətə tihəmwur mə tihəuvehi nəveginien sə raməmak rerɪn mauvei pehe nɪmɪruien rerɪn. Nəveginien nəha Iəmətɪ Iərmama truvei pehe m kɪmɪaha. Iəmətɪ Iərmama

in naha Tata Kumwesən rinəmri pen raka mak səvənhi irə.”

²⁸ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Kimaha tahaməkeikei mhəfo irə, mho narimnari me naha Kumwesən rokeikei?”

²⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “In i nəri Kumwesən rokeikei. Kimiaha tihəni nıpərhiēnien ia iəmə sə in rinərhi pehe i.”

³⁰ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ro iamīnhi irə tiko nəfe nīmətətien p wəh kimaha iahətoni, nənə mhəni nıpərhiēnien ia niram? Nəfe nari tiko? ³¹ Kaha kupwən me səkitaha hənani nəveginien naha mana fwe kwopun akwesakwes ikin. Nəgkiariēn riti kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan ramīni iamīnhi irə mə, ‘In ruvei pen mīnraha nəveginien sə ruku pen ia neiai mə tuhani.’ ”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakani nıpərhiēnien tukumiaha i. Ripko mhə Moses ruvei pehe m kimiaha nəveginien sə ruku pen ia neiai, mətə Tata səiou rauvei pehe m kimiaha nəveginien pərhiēn sə ruku pen ia neiai. ³³ Nəveginien i Kumwesən rauvei pehe m kimiaha in i iəmə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. In rauvei pehe nīmīruēn m nərmama ia tīpənə i.”

³⁴ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Tikuvei pehe nəveginien naha m kimaha ia nəpīn me.”

³⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou nəveginien sə kauvehi nīmīruēn irə. Iərmama sə rauvehe tukw iou nukumhə tīpəkahi mhə

in, nənə iərmama sə rani nīpərhiēnien ia nirak tripkəkwa kwa mhə mwi ia nəpīn riti. ³⁶ Mətə iakuvəni pehe raka tukumiaha i mə kimiaha hiənətə raka iou, mətə hiəpkini mhə nīpərhiēnien ia nirak. ³⁷ Nərmama me pam səməme Tata Kumwesən rauvei pehe miou tuhəuvehe tukw iou. Nənə iərmama sə ruvehe tukw iou tapkəkoui irapw mhə in ia nəpīn riti. ³⁸ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iou iapkukrutə mhə ia neiai meiwaiu pehe mə tako narimnari me sə iou əpa iakokeikei, mətə iakukrutə ia neiai meiwaiu pehe mə tako narimnari me Iəmə sə rīnərhi pehe iou rokeikei. ³⁹ Nənə in i nəri Iəmə sə rīnərhi pehe iou rokeikei. Nərmama me pam səməme in ruvei pehe miou takəpwəh nətə waiien ia nirəha riti, mətə ia nəpīn sampam tako irəha pam hətui mwi ia nemhəien. ⁴⁰ Nīpərhiēnien nəri i in i Tata səiou rokeikei. Nərmama me pam səməme hətə Tini, mhəni nīpərhiēnien irə, tuhəuvehi nīmīruien rerin. Ia nəpīn sampam tako irəha hətui mwi ia nemhəien.”

⁴¹ Miregi nəkur Isrel kamhəgkiari afafa mīnraha me, mamhəni ərəha Iesu ti nəri nə mə in rəgkiari mīni iamīnhi irə mə, “Iou nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe.” ⁴² Irəha həni mə, “Rosi Iesu əpa nəha tini Josef uə? Kitaha səukurən tata mīne mama səvənhi. Ro iamīnhi irə rəfo in ramīni təkwtəkwiuni mīnuə ‘Iou iakiməukruutə ia neiai meiwaiu pehe?’ ”

⁴³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Tihəpwəh

6:36: Jon 20:29 **6:37:** Jon 17:6-8, Mat 11:28 **6:38:** Mat 26:39, Jon 4:34 **6:39:** Jon 10:28-29, Jon 17:12 **6:40:** Jon 11:24
6:42: Mat 13:55

nəgkiari afafaien m kīmiaha me iam̄nhi irə.
⁴⁴ Iərmama riti riwən ko ruvehe atukw tukw iou, mətə Tata Kumwesən sə rīnərhi pehe iou traməkeikei m̄vi in ruvehe tukw iou, nənə ia nəp̄in sampam tako in rətui mwi ia nemhəien.

⁴⁵ Kīmərαι pen ia nəkukuə me sāvai profet kupwən me mə, ‘Irəha pam nə Kumwesən trahatən irəha.’ Ro iam̄nhi irə nərmama me səməme kamhətərig ia Tata Kumwesən mamhəuvehi nukurənien tuhəuvehe tukw iou. ⁴⁶ Nəgkiariien nəha n̄pwr̄an r̄ipko mhə mə iərmama riti rīnətə raka Tata Kumwesən, rekəm. Iərmama əpa sə ruku pen ia Kumwesən, in nə rīnətə Tata Kumwesən. ⁴⁷ Iakani n̄pər̄hienien tukumiaha i. Iərmama sə rani n̄pər̄hienien ia nirak n̄m̄iruien rer̄in rīnarə raka irə. ⁴⁸ Iou nəveginien kauvehi n̄m̄iruien irə. ⁴⁹ Kaha me səkīmiaha hənani nəveginien nəha mana fwe ia kwopun akwesakwes ik̄in, nənə mhemhə. ⁵⁰ In i nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe mə iərmama ko rəni nənə məpwəh nemhəien. ⁵¹ Iou nəveginien sə ram̄iru rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Tr̄ini m̄inuə iərmama riti rəni nəveginien i in tr̄im̄iru rer̄in. Nənə nəveginien sə takuvei pen mə nərmama ia t̄iprənə i tuhəuvehi n̄m̄iruien in i n̄pwr̄ak.”

⁵² Iesu r̄ini nəgkiariien nəha, nənə nəkur Isrel me hənəm̄ovisə m̄inraha me, mhəni mə, “Iəmə nəha trəfo muvei pehe n̄pwr̄an m k̄itaha sani?”

⁵³ M̄iregi Iesu r̄ini pen t̄i n̄rəha i mə, “Iakani n̄pər̄hienien tukumiaha i. Kīmiaha t̄ihaməkeikei mhani n̄pwr̄ai Iəmət̄i Iərmama, mhən̄imwi

niten. Mə kımiaha hiəpwəh, nımıruien riwən ia kımiaha. ⁵⁴ İərmama sə raməni nıpwrak mamənımwı nıtek, nımıruien rerin rınarə raka irə, nənə ia nəpın sampam iou tako in rətui mwi ia nemhəien. ⁵⁵ İakani iamınhi irə ti nəri nə mə nıpwrak in nəveginien pərhien mine nıtek in nənimwien pərhien. ⁵⁶ İərmama sə raməni nıpwrak, mamənımwı nıtek, rəpwit əknekın ia nırak iakəpwit əknekın irə. ⁵⁷ Tata Kumwesən sə rınərhi pehe iou iakuvehe in ramıru. Iou iakauvehi nımıruien ruku pen irə. İa noien nəha rəmwhen a mwi iərmama sə kəkwməni in ia nıpwrak mine nıtek truvehi nımıruien ruku pen ia nırak. ⁵⁸ In i nəveginien sə rukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Ropə ia mana nəha kaha kupwən me hənani, mhemhə. İərmama sə raməni nəveginien i trımiru rerin.” ⁵⁹ İesu rini nəgkiariien me nəha ia nəkwai nımwəfwaki səvəi nəkur İsrəl nəpın ramahatən nərmama me fwe Kapaneam.

Nərmama həpik həpwəh İesu mhavən kirkiri

⁶⁰ Nərmama kamhəkurirə ia İesu həpik həregi nəgkiariien nəha həni mə, “Nəgkiariien nəha riskai. Sin ko rətərig irə?”

⁶¹ Mətə İesu ruvəukurən atukw raka ia rerin mə nərmama me səvənhi rerınraha rıpkagien mhə ti nəgkiariien nəha, kamhəsiwənəsiwən tukwe. Ro pen in rini pen ti nırəha i mə, “Rəfo? Rosi nəgkiariien i ro kımiaha hiəmwei ia nahatətəien səkımiaha? ⁶² Mə nəgkiariien nəha riskai tukumiaha, tihəfətərig irə mə hiətoni İəməti İərmama rutə mwi ia kwopun rınamarə ikın

kupwən? ⁶³ Nənimwīn Ikinan əpa rauvei pehe nīmīruien. Nīpwrai iərmama ko rīpko mhə nəri nəha. Nəgkiariien me i iakiməni pehe tukumiaha i ho nənimwīn mhəuvei pehe nīmīruien. ⁶⁴ Mətə kīmiaha nepwīn hiəpkīni mhə nīpərhienien ia nirak.” (Iesu rīni ianhi tī nəri nə mə ruvəukurən raka fwe kupwən nisimə nəha ia nirəha tuhəpwəh nīnīien nīpərhienien irə mīne sin nəha truvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in.) ⁶⁵ Nənə Iesu rarə mīni mwi mə, “Kīmiaha nepwīn hiəpkīni mhə nīpərhienien ia nirak. Ro pen iakiməni pehe tukumiaha i mə iərmama riti rīwən ko ruvehe atukw tukw iou trīni mīnuə Tata Kumwesən rīpkəsēni mhə in.”

⁶⁶ Nəpīn Iesu rīni pam nəgkiariien nəha nərmama me səvənhi həpīk həpwəh in mhərərīg, mhəpwəh mwi nukurirəien in. ⁶⁷ Ro pen Iesu rīni pen tī səvənhi nərmama me twelef mə, “Kīmiaha mwi hiokeikei mə tihəpwəh iou mamhəuvən?”

⁶⁸ Mīregi Saemon Pita rīni pen tukwe in mə, “Iərimənu. Kīmaha tihəuvən tī sin? Ik əpa ikauvehi nəgkiariien sə rauvei pehe nīmīruien rerīn.

⁶⁹ Kīmaha iahəuvəuvehe raka mhəni nīpərhienien ia niram, mhəuvəukurən raka mə ik nə Iəmə Ikinan səvəi Kumwesən.”

⁷⁰ Mīregi Iesu rīni pen tī nirəha i mə, “Kīmiaha i twelef nərmama me səiou, iakīnərpwi rəgīk ia kīmiaha, mətə kīmiaha riti in iəremhə.” ⁷¹ In raməgkiari ia Jutas tīni Saemon Iskariot, tī nəri nə mə Jutas riti ia twelef nərmama səvəi Iesu truvei pen Iesu ia regi nərmama səməme haməmwəki in.

7

Iesu revən ia nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamho tənimwə me irə

¹ Kurirə irə Iesu ramavən mamərkurau ia tənə Kalili, məpwəh nokeikeien mə trevən ia tənə Jutia, ti nəri nə mə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui in mə tuhousi əpune. ² Ipaka ti nəveginien asori nəha səvəi nəkur Isrel nəghin nə Nəveginien səvəi Tənimwə Me. ³ Ro pen piəvi Iesu me həni pen tukwe in mə, “Tikier ia kwopun i, mevən ia tənə Jutia, mə səim me nərmama me irəha mwi tuhətoni narimnari me i sə ikamo. ⁴ Trini minuə iərmama riti rokeikei mə nərmama tuhəukurən in, ko in ripkərkwafə mhə narimnari me sə in ramo. Ikamo narimnari me i, ramasan mə iko ia nəmri nərmama pam ia tiprənə i pwəh hətə ik.” ⁵ (Piəvi Iesu me həni iamihhi irə ti nəri nə mə irəha mwi həpkini mhə nipərhiendien irə.)

⁶ Ro pen Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpin səiou ripkuvehe mhə ihi, mətə nəpin səkimiaha rauvehe ia nəpin me. ⁷ Nərmama ia tiprənə i ko həpkəmwəki mhə kimiaha, mətə irəha kamhəmwəki iou, ti nəri nə mə iakaməgkiari ia nirəha, mamini mə noien me səvənraha hərəha. ⁸ Ramasan mə kimiaha hiəutə mhəuvən ia nəveginien asori. Mətə iou tapkevən mhə ia nəveginien asori nəha, ti nəri nə mə nəpin səiou ripkuvehe mhə ihi.” ⁹ Iesu rini pam nəgkiariien i, nənə mamə a ia tənə Kalili.

¹⁰ Mətə nəpin piəvni me həuvəutə raka mhəuvavən ia nəveginien asori, in mwi rutə

7:1: Jon 5:18 **7:2:** Lev 23:34 **7:5:** Mat 13:55, Wok Me 1:14

7:6: Jon 2:4 **7:7:** Jon 15:18

mevən, mīpkavən irapw mhə mətə ravən afafa.
 11 Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhətui in ia nəveginien asori, mamhəni mə, “In pəku?”

12 Nənə nərmama kamhəsiwən mamhəgkiari pīk ia Iesu. Nəpwīn həni mə, “In iəmə amasan.” Nəpwīn mwī həni mə, “Rekəm. In rameikuə ia nərmama.” 13 Mətə iərmama riti riwən rīni irapw Iesu ia nəmri nərmama, tī nəri nə mə irəha həhekīr nəmə asori me səvəi nəkur Isrel.

Iesu fwe ia nəveginien asori ramahatən nərmama me

14 Nəpīn nəha kamo nəveginien asori irə ruvehi nəfwakīien riti. Ia kurkwai nəfwakīien nəha Iesu rutə mevən ia nimwə səvəi Kumwesən, mīnamahatən nərmama me. 15 Ro iamīnhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həkərinari, mhəni mə, “Rəfo iəmə i rukurən amasan narimnari me i ia Nəkukuə Ikinan mətə kīpkahatən raka mhə in?”

16 Miregi Iesu rīni pən tī nīrəha i mə, “Nəgkiariien i iakamahatən nərmama me irə rīpko mhə nəgkiariien səiou, mətə nəgkiariien səvəi Iəmə sə rīnərhi pehe iou iakuvehe. 17 Trīni mīnuə iərmama riti rokeikei mə tro nəkwai Kumwesən, in trətə sas nəgkiariien i iakamahatən nərmama me irə mə ruku pən tī Kumwesən uə iakani irapw nəgkiariien atukw səiou. 18 Iərmama sə rani irapw nəgkiariien atukw səvənhi raməmwur mə nərmama tuhəuvehi utə nəghīn. Mətə iərmama sə raməmwur mə nərmama tuhəuvehi utə nəghi iəmə sə rīnərhi pehe in, in nəha iərmama sə rani nīpərhiēnien. Ia reri iərmama nəha neikuəien

7:11: Jon 11:56 **7:13:** Jon 9:22, 12:42, Jon 19:38, 20:19 **7:15:** Mat 13:54, Luk 2:47 **7:16:** Jon 12:49, 14:10 **7:18:** Jon 5:44, 8:50

riwən. ¹⁹ Moses rīməuvei pehe Loa m kīmiaha uə rekəm? Ouəh nīpərhiēnien, mətə kīmiaha riti riwən ramesi pen Loa nəha. Rəfo hiaməmwur mə tihousi əpune iou?”

²⁰ Miregi nərmama me həni mə, “Iəremhə riti ramarə ia niram! Sin raməmwur mə trousi əpune ik?”

²¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakino nīmtətien kuatia a kīmiaha pam hiamərkərinari irə. ²² Moses rīməni pen tukumiaha mə nəpīn iəkunouihī riti iərman səkīmiaha ruvehi nəpīn səvənhi eit kuvehi ninhum min. Nənə ti loa nəha nəri auər a mə nəpīn eit rəmak pen ia Sapat kīmiaha tihaməuvehi ninhum m nəkwərhakwərha me səkīmiaha. (Nīpərhiēnien rīpko mhə Moses rīməkupwən mo noien nəha, mətə kaha kupwən me haməkupwən mho.) ²³ Mə kīmiaha hiaməuvehi ninhum m iəkunouihī ia Sapat kamo hiərui loa səvəi Moses, rəfo niemaha raməpi kīmiaha ti nəri nə mə ia Sapat iakino iərman riti nīpwrān me pam ruvehe məsanīn? ²⁴ Kīmiaha tihəpwəh nəkirīien nari ia noien i sə hiamətoni əpa, mətə tihaməkeikei mhəkiri nari ia noien sə ratukwatukw.”

Iesu in Kristo sə Kumwesən rīməni mə trərhi pehe i uə rekəm?

²⁵ Ro iamīnhi irə nəkur Jerusalem me nepwīn həni mə, “Rosi iəmə i in i nəmə asori me kamhəmwur mə tuhousi əpune uə? ²⁶ Hətoni

7:19: Wok Me 7:53, Rom 2:21-24 **7:20:** Jon 8:48,52, Jon 10:20

7:21: Jon 5:16 **7:22:** Lev 12:3, Jen 17:9-13 **7:23:** Jon

5:8-10,16 **7:24:** Lev 19:15, Aes 11:3-4, Jon 8:15 **7:25:** Jon 5:18

ro in ramægkiari ia nəmri nərmama me pam, mətə irəha həpkinise mhə in. Rosi nəmə asori me həukurən pərhien mə iəmə i in Kristo uə? ²⁷ Mətə kitaha səukurən kwopun sə iəmə i ruku pen ikin. Nəp̄in iəmə nəha Kristo trier pehe, iərmama riti tr̄ipkukurən mhə kwopun ruku pen ikin.”

²⁸ Ro iam̄inhi irə nəp̄in Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən, in rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Rer̄imīaha ramrhi mə hiəukurən iou, mhəukurən mwi kwopun iakuku pen ikin, mətə kimīaha hiəreirei. Iou iapkuvehe mhə ia nətərigien atukw səiou. Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe in pərhien. Kimīaha hiəreirei in. ²⁹ Iou iakukurən in, ti nəri nə mə iakuku pen irə, nənə in rərhi pehe iou iakuvehe.”

³⁰ Ro iam̄inhi irə nəmə asori me kamhəmwur mə tuhəkwtəmhiri Iesu, mətə iərmama riti riwən rəkwtəmhiri in ti nəri nə mə nəp̄in səvənhi ripkuvehe mhə ihi. ³¹ Mətə nərmama həpik ia kwopun nəha hən̄i n̄ipərhienien ia Iesu, mamhəni mə, “Nəp̄in iəmə nəha Kristo trier pehe, in trəpwəh noien n̄imtətien me ripik mwi məpi raka səməme iəmə i r̄ino.”

³² Farisi me hərəgi nərmama me kamhəsiwən mamhəni narimnari me i ia Iesu. Ro pen irəha mine pris asori me hərhi pen iotukwininari me nepw̄in həuvən mə tuhəkwtəmhiri in.

³³ Ia nəp̄in nəha Iesu rini mə, “Takarə nəp̄in ouihi a kitaha m̄ kimīaha nənə mevən ti Iəmə sə rinərhi pehe iou iakuvehe. ³⁴ Kimīaha tihətui iou,

7:27: Jon 7:41, 9:29 **7:28:** Mat 11:27, Jon 8:55 **7:30:** Jon 7:44, 8:20, Jon 13:1 **7:31:** Jon 2:23, 8:30, Jon 10:42, 11:45, Jon 12:11,42 **7:33:** Jon 13:33 **7:34:** Jon 8:21, 13:36, Jon 17:24

mhəpwəh nətoniien iou, ti nəri nə mə kwopun takarə ikin ko kimiaha hiəpkəuvən mhə ikin.”

³⁵ Ro iam̄nhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həgkiari minraha me, mamhəni mə, “In nəha təkwtəkʷuni iəmə i trevən pəku səpwəh nətoniien in? Rosi trevən ia tənəmtənə me ia kwopun me nəha nəkur Isrel kamharə ikin irəha nəkur Kris, mahatən nəkur Kris uə? ³⁶ In rini iam̄nhi irə mə, ‘Kimiaha tihətui iou, mhəpwəh nətoniien iou. Kwopun takarə ikin ko kimiaha hiəpkəuvən mhə ikin.’ ?Nəgkiariien nəha n̄pwr̄an rəfo irə?”

³⁷ Nəp̄in sampam səvəi nəveḡinien asori nəha, in nə nəp̄in sə rasori ia nəp̄in me nepw̄in, Iesu riskəmter, məkwein əpwəm̄wis, m̄ini mə, “Trini minuə kimiaha riti rəkʷakwa, uvehe tukw iou, mən̄imwi. ³⁸ Iərmama sə rani n̄pər̄hienien ia nirak, Nəkukuə Ikinan ruvəni raka iam̄nhi irə minuə nui sə rauvei pen n̄im̄ruien trier fwe ia rer̄in maiu rəm̄when ia nui aris me.” ³⁹ Iesu rini nəgkiariien i maməgkiari ia Nən̄imw̄in Ikinan. In i Nən̄imw̄in sə nərmama səməme kamhəni n̄pər̄hienien ia Iesu tuhəuvehi. Mətə ia nəp̄in nəha kəpwəh ihi nuvei penien Nən̄imw̄in nəha minraha, ti nəri nə mə k̄ipkuvehi utə mhə ihi Iesu r̄ir̄ar̄ig pen fwe ia neiai.

⁴⁰ Nəp̄in irəha həregi nəgkiariien me nəha, nərmama nepw̄in həni mə, “N̄pər̄hienien iəmə i in profet nəha kiməni mə truvehe.”

⁴¹ Nepw̄in həni mə, “In i Kristo.” Mətə nepw̄in həni mə, “Rekəm. Iəmə nəha Kristo tr̄ipkuku pen

7:37: Lev 23:36, Aes 55:1, Jon 4:10,14 **7:38:** Aes 58:11, Sek 14:8

7:39: Jon 16:7, 20:22, Wok Me 2:4 **7:40:** Jon 6:14 **7:41:** Jon 1:46, 4:29

mhə ia tənə Kalili. ⁴² Nəkukuə Ikinan rini mə Kristo truku pen ia kwənəkʷus səvəi Kig Tevit. In trətui ia Petlehem, rukwənu səvəi Kig Tevit ia tənə Jutia.”
⁴³ Ro iam̄inhi irə nərmama me nəha həuʷai irəha me ti Iesu. ⁴⁴ Nepw̄in hokeikei mə tuhəkwtəmhiri in, mətə iərmama riti riwən rəkwtəmhiri.

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpk̄ini mhə n̄ipərhiēnien ia Iesu

⁴⁵ Ia n̄əp̄in nəha iotukw̄ininari me nəha h̄ər̄ərig mhəuʷehe ti pris asori me m̄ine Farisi me, nənə nəmə asori me i h̄əres pen irəha i mə, “Rəfo k̄im̄iaha hiəpw̄əh nuveh̄iēn Iesu mhəuʷehi mhəuʷehe?”

⁴⁶ M̄iregi iotukw̄ininari me h̄əni mə, “K̄im̄iaha iahəpk̄regi raka mhə iərmama riti raməgkiari rəmwhen ia iəmə nəha.”

⁴⁷ M̄iregi Farisi me h̄əni pen ti nirəha i mə, “Rosi in reikuə ia k̄im̄iaha, mo k̄im̄iaha m̄wi hiəruēi uə?

⁴⁸ Rəfo? K̄im̄iaha hiətoni iəmə asori riti sək̄itaha uə Farisi riti rini n̄ipərhiēnien irə? Rekəm!

⁴⁹ Mətə nərmama me nəha səməme kamhək̄urirə in h̄əreirei Loa səvəi Moses. Ro pen Kumwesən ramək̄wein ərəha ia nirəha.”

⁵⁰ Nikotimas, iəmə sə r̄imavən mətə Iesu fwe kupwən, in riti ia Farisi me i. In rini pen ti nirəha i mə, ⁵¹ “Loa sək̄itaha raməfni irə? Ko k̄itaha sək̄iri iərmama riti mə noien səvənhi rərha mətə səpkukupwən mhə mh̄əregi nəgkiariēn səvənhi, mhətui nəfe noien in ramo?”

7:42: Sam 89:3-4, Maeka 5:2, Mat 2:5-6 **7:43:** Jon 9:16 **7:44:** Jon 7:30 **7:45:** Jon 7:32 **7:46:** Mak 1:22 **7:48:** Jon 12:42
7:50: Jon 3:1-2 **7:51:** Dut 1:16

⁵² Miregi irəha həni mə, “Rosi ik mwi ik iamə Kalili uə? Əvsini Nəkukuə Ikinan mətoni ro mə profet riti tripkutə mhə fwe tənə Kalili.”

⁵³ Nərmama havən kirkiri, mamhəuvən fwe imwənraha me.

8

¹ Mətə Iesu revən ia Təkuər Olif.

Pran sə ramo əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə iərman səvənhi

² Kini rakwakwi irə, ia nəpnəpən in rirərig mevən ia nimwə səvəi Kumwesən. Nərmama me pam həuvehe tukwe, nənə in rəkure, mīnamahatən irəha. ³ Ia nəpən nəha nahatən me səvəi Loa mine Farisi me həuvehi pran riti sə kətə pui in ramo əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə səvənhi. Irəha həuvehi mhəuvehe mhərpwi irəpw in ia nəmri nərmama me pam, ⁴ nənə mhəni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Kətə pui prən i ramo əpnəpen nari irau iərman riti rīpko mhə səvənhi. ⁵ Ia Loa səkitaha Moses rīməni minuə kitaha tsaməkeikei mhəkwi əpune nīpran me səməme kamho iamənhi irə. Mətə ik mə tso nəfe ia pran i?” ⁶ Irəha həni nəgkiariien nəha mə tuhəregi mə Iesu trəfni irə. Həkeikei mə in trəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi, nənə irəha həukurən nini ərəhaien in tukwe.

Mətə Iesu rərpəsuk mīnamrai pen nəkukuə ia tīprənə ia nukwai rəgin. ⁷ Mətə irəha kamhəmwur a mamhəres in. Ro iamənhi irə in rīskəmter, mīni pen ti nīrəha i mə, “Sin ia kīmīaha nərəhaien səvənhi riwən? Pwəh in rukupwən mərarki pen

kæruætereia ia præn i.” ⁸ Nænə in rærpəsuk mwi minamrai nækukuə ia tɪprænə ia nækwai rægɪn.

⁹ Nænə næpɪn irəha hæregi nægkiariien nəha, havæn mamhəuvən kuatia kuatia. Nærgħarə me hækupwæn ntəmaruə me hækurirə, mhəpwəh Iesu əpa mɪne præn nəha ramərer. ¹⁰ Iesu riskəmter, mɪni pen tɪ præn i mə, “Præn i. Irəha isə? Riti rɪpkɪni mhə mə tikemhə?”

¹¹ Miregi præn i rɪni mə, “Rekəm, iəmə asori. Riti rɪpkɪni mhə.”

Miregi Iesu rɪni mə, “Iou mwi iakəpwəh nɪniien mə tikemhə, mətə tiko mamevən məpwəh nərəhaien.”

Iesu in nukuraanien sə raməhiəpwɪn nərmama ia tɪprænə

¹² Iesu rægkiari mwi m Farisi me mɪni mə, “Iou nukuraanien sə raməhiəpwɪn nərmama ia tɪprænə i. Iərmama sə rakurirə iou trəpwəh navəniien ia nəpɪtəviien, mətə trətɔni nukuraanien sə kauvehi nɪmɪruuien irə.”

¹³ Miregi Farisi me həni pen tɪ Iesu i mə, “Ikamərer irapw maməgkiari atukw ia niram iamɪnhi irə, mətə nɪpəri nægkiariien səim riwən tukw ik, ro pen nægkiariien səim ko kɪpkɪni mhə nɪpərɪhienien irə!”

¹⁴ Miregi Iesu rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Pərɪhien iakamərer irapw maməgkiari atukw ia nirak, mətə nægkiariien səiou ko kɪni nɪpərɪhienien irə, tɪ nəri nə mə iakukurən kwopun iakuku pen ikɪn mɪne kwopun iakamevən ikɪn. Mətə kɪmɪaha hiəreirei

kwopun iakuku pen ikin uə kwopun iakamevən ikin. ¹⁵ Kimiaha hiaməkiri nari ia nətərigien səvəi iərmama a, mətə iou iəpkəkiri mhə iərmama riti. ¹⁶ Mətə trini minuə iakəkiri iərmama riti, nəkirien səiou ro nīpərhienien ti nəri nə mə rīpko mhə iou əpa iakaməkiri in, mətə iou mine Tata sə rīnərhi pehe iou iakuvehe. ¹⁷ Hiəukurən nəgkiariien i kimərai pen ia Loa səkimiaha rini iamīnhi irə mə, ‘Iərmama kəru krouərer irəpw rouni nəgkiariien kuatia tukini nīpərhienien irə.’ ¹⁸ Təkwtəkwuni nəha iou mine Tata Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe kimrau iarouərer irəpw rouəgkiari ia nirak rouni nəgkiariien kuatia.”

¹⁹ Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Səim isə Tata?”

Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha hiəuvəreirei iou, mhəuvəreirei mwi Tata səiou. Kamo hiəpkukurən iou, ko hiəukurən mwi Tata səiou.” ²⁰ Iesu rīməni nəgkiariien me i nəpīn in ramahatən nərmama fwe ia nimwə səvəi Kumwesən ia kwopun kamerukw pen mane səvəi nəfwakiiien ikin, mətə iərmama riti rəpwəh nəkwtəmhirien in ti nəri nə mə nəpīn səvənhi tukəkwtəmhiri in irə rīpkuvehe mhə ihi.

²¹ Ro iamīnhi irə Iesu rini pen mwi ti nirəha i mə, “Iou takəpwəh kimiaha mamevən. Kimiaha tihətui iou mhemhə kimiaha noien ərəha me səkimiaha. Kimiaha tihəpkəuvən mhə ia kwopun nəha iakamevən ikin.”

8:15: Jon 7:24, 12:47 **8:16:** Jon 5:30, 8:29 **8:17:** Dut 17:6,
19:15 **8:18:** 1Jon 5:9 **8:19:** Jon 14:7 **8:20:** Jon 7:30
8:21: Jon 7:34,36, Jon 13:33

22 Ro iam̄inhi irə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hən̄i mə, “Nəgkiariien nəha in rani mə kwopun nəha ramevən ik̄in, kitaha tsəpkəuvən mhə ik̄in, n̄ipwran rəfo irə? Rosi in trousi əpune atukw a in uə?”

23 Miregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha imwəmiaha inhəripw. Iou imwak irənhə. Kimiaha nərmama səvəi t̄iprənə i. Iou ripko mhə iou iərmama səvəi t̄iprənə i. 24 Iakuvəni raka tukumiaha i mə kimiaha tihemhə kimiaha noien ərəha me sək̄imiaha. Iak̄iməni iam̄inhi irə ti nəri nə kimiaha tihaməkeikei mhən̄i n̄ipər̄hienien ia nirak mə iou i in i. Mə hiəpwəh tihemhə kimiaha noien ərəha me sək̄imiaha.”

25 Miregi irəha hərəs pen in mə, “Ik̄ sin nə?”

Miregi Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Iou iərmama i iakani pehe tukumiaha i fwe kupwən meste pehe ipwet. 26 Səiou me nəgkiariien me r̄ip̄ik̄ iakukurən n̄iniien ia kimiaha. Narimnari me r̄ip̄ik̄ hiəno iakukurən nəkiriien mə hərəha. Mətə Iəmə sə r̄inər̄hi pehe iou iakuvehe nəgkiariien səvənhi ro n̄ipər̄hienien, nənə iou iakani irapw ti nərmama ia t̄iprənə i nəfe nəgkiariien iakregi in r̄iməni pehe tukw iou i.”

27 Mətə irəha hərəirei mə Iesu raməgkiari ia Tata Kumwesən. 28 Ro iam̄inhi irə Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Nəp̄in kimiaha tihəuvehi utə raka iou, Iəməti Iərmama, tihəukurən mə iou i in i. Kimiaha tihəukurən mwi mə iapko əpa raka mhə nari riti, mətə iakəgkiari mamesi pen a nəfe Tata Kumwesən rahatən iou irə. 29 Iəmə sə r̄inər̄hi pehe iou iakuvehe in ramarə kimrau min. In r̄ip̄kəpwəh

mhə iou iakamavən əpa, ti nəri nə mə nəpɪn me pam iakamo narimnari me səməme rerin ramagien tukwe.” ³⁰ Nəpɪn Iesu rani nəgkiariien me nəha nərmama həpɪk həni nɪpərhiēnien irə.

Nɪpwnəti Epraham me

³¹ Ro iamɪnhi irə Iesu rini pen ti nəkur Isrel me i səməme həni nɪpərhiēnien irə mə, “Trini mɪnuə kimiaha hiamrɪpɪn mamho nəgkiariien səiou, kimiaha atukwatukw nə nərmama me səiou. ³² Nənə kimiaha tihəukurən nəgkiariien sə ro nɪpərhiēnien, nəgkiariien pərhiēn i trifi nari ia kimiaha.”

³³ Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha kwənəkwas me səvəi Epraham. Iərmama riti rɪpko raka mhə slef ia kimaha. Rəfo ikini nəgkiariien i mə nəgkiariien pərhiēn trifi nari ia kimaha?”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti nɪrəha i mə, “Iakani nɪpərhiēnien tukumiaha i iərmama sə ramo noien ərəha, noien ərəha səvənhi ramərimənu irə mamoslef irə. ³⁵ Slef riti in ko rəpwəh narə rerinien ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori səvənhi, mətə tini əpa rukurən narə rerinien ikin. ³⁶ Ro iamɪnhi irə trini mɪnuə Tini Kumwəsən rifi nari ia kimiaha, in trifi pərhiēn nari ia kimiaha. ³⁷ Iakukurən mə kimiaha kwənəkwas me səvəi Epraham, mətə hiaməmwur mə tihousi əpune iou ti nəri nə mə kimiaha hiəpwəh nokeikeien mə tihəregi nəgkiariien səiou. ³⁸ Iou iakaməgkiari ia nəfe iakinətoni kimrau Tata səiou, mətə kimiaha hiamo nəfe hiamregi tata səkimiaha riməni pehe tukumiaha.”

8:30: Jon 7:31

8:33: Mat 3:9

8:34: Rom 6:16,20, 2Pit 2:19

8:37: Jon 5:18

³⁹ Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Səkimaha tata Epraham.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə kımiaha nıpwənəti Epraham pərhiən me, tihamo nəfe noien in rınamo fwe kupwən. ⁴⁰ Iou i iəmə sə iakani irapw tukumiaha nəgkiariien pərhiən sə iakregi ruku pen ti Kumwesən. Mətə təkwtəkwuni kımiaha hiaməmwur mə tihousi əpune iou. Epraham rıpkə mhə noien i. ⁴¹ Kımiaha hiamo a nəfe noien tata səkimiaha rino.”

Miregi irəha həni pen ti Iesu i mə, “Rıpkə mhə kımaha iəkun iərmwın me. Kumwesən in əpa tata səkimaha.”

Nıpwənəti Setan me

⁴² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Trini minuə Kumwesən in tata pərhiən səkimiaha, kımiaha tihokeikei iou ti nəri nə mə iou iakuku pen irə muvehe ia kwopun i. Iapkuvehe mhə ia nətərigien atukw səiou, mətə in rınərhi pehe iou iakuvehe. ⁴³ Rəfo kımiaha hiəreirei nıpwrai nəgkiariien i iakani? Hiəreirei ti nəri nə mə kımiaha hiəpkokeikei anan mhə mə tihətərig ia nəgkiariien səiou. ⁴⁴ Kımiaha nıpwənəti Setan me. Hiokeikei mə tihamo a nəkwai tata səkimiaha. Fwe kupwən muvehe meste pehe ipwet mine in iərmama sə ramousi əpune nərmama. In raməmwəki nıpərhiənien ti nəri nə mə nıpərhiənien riwən irə. Nəpın in rameikuə, in ramesi pen a noien səvənhi, ti nəri nə mə in iərmama səvəi neikuəien, in nukune neikuəien me pam. ⁴⁵ Mətə iou iakani a

8:39: Mat 3:9 **8:41:** Dut 32:6, Aes 63:16, 64:8 **8:42:** 1Jon 5:1, Jon 16:28 **8:43:** Rom 8:7, 1Jon 3:8

nægkiariien pərhien ro pen kímiaha hiəpkini mhə nīpərhienien ia nirak. ⁴⁶ Sin ia kímiaha rukurən no puuien noien ərəha riti iakino? Trini minuə iakani a nægkiariien pərhien me rəfo kímiaha hiəpkini mhə nīpərhienien ia nirak? ⁴⁷ Iərmama sə ruku pen ia Kumwesən, in ramətərig ia nægkiariien səvəi Kumwesən. Mətə kímiaha hiəpkuku pen mhə ia Kumwesən ro pen hiəpkətərig mhə nægkiariien səvənhi.”

Epraham riəpkətui pehe mhə ihi mətə Iesu rinarə raka

⁴⁸ Miregi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Kímaha iahaməni atukwatukw ik iəmə Sameria iəremhə ramarə ia niram uə rekəm?”

⁴⁹ Miregi Iesu rini mə, “Iəremhə riwən ia nirak. Iou iakamsiai tata səiou, mətə kímiaha hiəpkisiai mhə iou. ⁵⁰ Iou iəpkəmwur mhə mə nərmama tuhəuvehi utə nəghik. Riti nəha ikin in raməmwur tukwe. In Iəmə sə raməkiri nərmama. ⁵¹ Iakani nīpərhienien tukumiaha i. Iərmama sə ramo nægkiariien səiou triəpkemhə mhə ia nəpən riti.”

⁵² Miregi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Təkwtəkwuni nəha kímaha iahəukurən mə iəremhə riti ramarə ia niram! Epraham ruvəmhə, profet me həuvəmhə mwi, mətə ik ikani mə iərmama sə ramo nægkiariien səim triəpkemhə mhə ia nəpən riti. ⁵³ Rəfo? Ik ikasori məpi raka tata səkitaha Epraham fwe ruvəmhə raka? Profet kupwən me irəha mwi həuvəmhə raka! Ikuə ik nəfe iərmama?”

8:46: 2Kor 5:21, 1Pit 2:22, 1Jon 3:5 **8:47:** Jon 18:37, 1Jon 4:6

8:48: Mak 3:21-22, Jon 7:20 **8:50:** Jon 5:41 **8:51:** Jon 5:24,
Jon 6:40,47 **8:53:** Jon 4:12

⁵⁴ Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, “Trini minuə iakuvehi utə atukw a iou nisiaiien sə ku-vei pehe miou ro nəri auər a i. Mətə Tata səiou in nə İəmə sə rauvehi utə iou. Kimiaha hiaməkwein in mə Kumwesən səkimiaha, ⁵⁵ mətə kimiaha hiəuvəreirei in. Iou iakukurən in. Trini minuə iakini mə iakreirei in, iou İəmə iakameikuə rəmwhen ia kimiaha. Mətə iou iakukurən in, mamə nəgkiariien səvənhi. ⁵⁶ Tata səkimiaha Epraham rinagien pik nəpin riməregi mə trətoni nəpin sə takuvehe irə. In rətoni nənə rerin ragien.”

⁵⁷ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Nuk səim ripkeste mhə ihi fifti! İkəfo mətoni Epraham?”

⁵⁸ Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, “İakani nıpərhienien tukumiaha i nəpin Epraham ripkətui pehe mhə ihi, iou iakinarə raka.” ⁵⁹ Iesu rini nəgkiariien nəha ro pen irəha həpeki kəruəterei me mə tuhəkwi in irə, mətə Iesu rərkwafə mier ia nimwə səvəi Kumwesən mamevən.

9

Iesu romasan İərmama riti nənimen rifwə

¹ Nəpin riti Iesu rukurau mətoni İərmama riti nəpin rinətui pehe irə nənimen rifwə. ² Nənə nərmama me səvəi Iesu həres pen Iesu i ma, “İa-hatən. Sin rino nərəhaien ro İəmə i rinətui pehe nənimen rifwə, in uə səvənhi tata mine mama?”

³ Miregi Iesu rini mə, “Ripko mhə nərəhaien səvəi İəmə i uə nərəhaien səvəi tata mine mama səvənhi, mətə in rinətui pehe nənimen rifwə

mə Kumwesən rukurən noien nərmama hətoni niskaiien səvənhi nəp̄in tromasan in. ⁴ Nəp̄in ia ran kitaha tsaməkeikei mho wok me səvəi Iəmə sə r̄inərhi pehe iou iakuvehe. Nəpitəvien rauvehe. Iərmama riti ko r̄ipko mhə wok ia nəp̄in nəha. ⁵ Nəp̄in iakamarə ia t̄iprənə, iou nukuraanien sə raməhiəpw̄in nərmama ia t̄iprənə.”

⁶ Iesu r̄ini pam nəgkiariien me nəha, mərgəvəsi t̄iprənə, mo nəmt̄igei ia nisəkwan, nənə muvehi nəmt̄igei nəha, mahakwi pen ia nəmri iəmə nəha, ⁷ m̄ini pen tukwe in mə, “Evən ia nui Saeloam, maikuas raka nəmt̄igei ia nənimem.” Nəhag nəha Saeloam n̄ipwran mə “Kərhi pen.” Ro pen iəmə nəha revən, maikuas raka nəmt̄igei ia nənimen, m̄irərig muvehe mamətə nari.

⁸ Nənə nəkur imwəni me m̄ine səməme hənətoni in ramase mane fwe kupwən kəmhəni mə, “Rosi iəmə nəha in nəha fwe kupwən raməkure mamase mane uə rekəm?”

⁹ Irəha nepw̄in kəmhəni mə, “Kwa in nə!”

Mətə nepw̄in həni mə, “Rekəm. R̄ipko mhə in, mətə iərmama riti rəmwhen irə.”

Mətə iəmə nəha r̄ini mə, “Kwa iou i iəmə nəha hiaməni!”

¹⁰ Ro pen irəha həni pen tukwe in mə, “Kinəfo irə nənimem rətui?”

¹¹ M̄iregi iəmə nəha r̄ini mə, “Iəmə nəha nəgh̄in nə Iesu ro nəmt̄igei, mahakwi pehe ia nənimək, m̄ini pehe tukw iou i mə, ‘Evən ia nui Saeloam, maikuas raka nəmt̄igei ia nənimem.’ Ro pen iakevən maikuas raka, nənə mətə nari.”

¹² Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “İəmə nəha in pəku?”

Miregi iəmə nəha rini mə, “İakreirei.”

Farisi me həres iəmə nəha mə kinəfo irə nənimen rinamasan

¹³ Irəha həiri iəmə nəha fwe kupwən nənimen rifwə mhəuvən ti Farisi me. ¹⁴ (Sapat riti nəha İesu rino nəmtigei mo nəmri iərmama nəha rətui.) ¹⁵ Ro iamınhi irə Farisi me kənamhəres pen mwi iəmə nəha mə, “İkinəfo mətə nari?”

Miregi in rini pen ti nirəha i mə, “In rahakwi pehe nəmtigei ia nənimek, iakaikuas raka irə, nənə təkwtəkwuni iakətə nari.”

¹⁶ Miregi Farisi me nepwın kamhəgkiari ia İesu, mamhəni mə, “İəmə i ripko mhə Kumwesən rərhi pehe in ti nəri nə mə in ripkisiai mhə Sapat.” Mətə Farisi me nepwın mwi kamhəni mə, “Rəfo? Ko iəmə ərəha riti ro nımtətien me iamınhi? Rekəm!” Nənə irəha həuai irəha me ti nəgkiariien nəha.

¹⁷ Ro iamınhi irə irəha həni pen mwi ti iəmə nəha nənimen rifwə fwe kupwən mə, “İkaməfni irə ia iəmə nəha rino nənimem rətui? In nəfe iərmama?”

Miregi iəmə nəha rini mə, “In profet riti.”

¹⁸ Nəmə asori me səvəi nəkur İsel həpwəh nokeikeiien mə tuhəni nıpərhiien ia iəmə nəha mə fwe kupwən nənimen rifwə, mətə təkwtəkwuni nəha ramətə nari. Ro pen həkwein tata mine mama səvənhi, ¹⁹ mhəres pen irau i mə, “Rəfo? In i tinımirau? Ko kimirau ırouni mə nıpərhiien nəpın rinətui pehe irə nənimen rifwə? Nənə mə ro nıpərhiien rəfo in ramətə nari təkwtəkwuni?”

²⁰ Miregi tata mine mama səvənhi krouni mə, “Kimrau iaroukurən mə tinimrau i. Iaroukurən mwi mə nəp̄in r̄inətui pehe irə nənimen rifwə.

²¹ Mətə təkwtəkwuni in ramətə nari kimrau iaroureirei mə rəfo irə. Iaroureirei mwi mə sin r̄ino nənimen rətui. Ramasan mə kimiaha hiəres pen in i. In ruvəpwinari raka. Pwəh in r̄ini nəgkariien səvənhi.” ²² (Tata mine mama səvənhi krouni nəgkariien me nəha ti nəri nə mə krouhek̄ir nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Irəha hənərai sun raka minuə iərmama sə tr̄ini irapw mə Iesu in Kristo, tuhəkoui irapw in, mhəpwəh nəseniien mwi in ruv̄nimwə pehe ia nimwəfwaki səvənraha.) ²³ Nəri nəha ro irau krouni ianhi mə, “In ruvəpwinari raka. Ramasan mə kimiaha hiəres pen in i.”

²⁴ Ro iam̄nhi irə irəha həkwein pen mwi iəmə nəha fwe kupwən nənimen rifwə nənə mhəni pen tukwe in mə, “Tikuvehi utə nəghi Kumwesən, m̄ini n̄ipərhienien. Kimaha iahəukurən mə iəmə i in iəmə ərəha.”

²⁵ Miregi in r̄ini mə, “Iou iakreirei mə iəmə nəha in iəmə ərəha uə rekəm. Mətə nəri kua-tia iou iakukurən. Kupwən nənimek rifwə, mətə təkwtəkwuni nəha iakamətə nari.”

²⁶ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “In r̄ino nəfe ia niram? Məfo irə mo nənimem rətui?”

²⁷ Miregi in r̄ini mə, “Iakuvəni pehe raka tukumi-aha i, mətə kimiaha hiəp̄kregi mhə. Rəfo hiokeikei mə tihəregi mwi? Rosi kimiaha mwi hiokeikei mə tihəuvehe mhə kimiaha nərmama me səvənhi uə?”

²⁸ Miregi irəha həni ərəha iəmə nəha, mhəni mə, “Ik iərmama riti səvənhi, mətə kimaha

nærmama me sǽvæi Moses. ²⁹ Kīmaha iahæukuræn mæ Kumwesæn rīnægkiari m Moses, mætə iæmæ i kīmaha iahæreirei mæ in ruku pæku.”

³⁰ Miregi iæmæ næha rīni mæ, “Kwa næri i ro nari riti. Kīmaha hiæreirei mæ iæmæ i ruku pæku, mætə in rīno nænimek rætui. ³¹ Kītaha sækuræn mæ Kumwesæn rīpkregi mhæ næfwakiien me sǽvæi nækur æræha me, mætə trīni mīnuæ iærmama riti ramsiai Kumwesæn, mamō nækwan, Kumwesæn ramregi næfwakiien me sǽvænhi. ³² Fwe kupwæn kīno tīprænə meste pehe ipwet kīpkregi raka mhæ mæ iærmama riti ro nāmri iærmama sǽ nænimen rīfwæ rætui. ³³ Mæ iæmæ i rīpkuku pen mhæ ti Kumwesæn in ko rīpko mhæ nari riti.”

³⁴ Miregi iræha hæni pen tukwe in mæ, “Kwa ik iæmæ æræha fwe næpīn ikīnætui pehe iræ meste pehe ipwet. Ikuæ tikæfo? Tikahatæn kīmaha uæ?” Nænæ iræha hækoui irapw in ia nīmwfækwi, mhæpwæh næseniien mwi in ruvniwæ pehe.

Iesu ruvehe ia tīprænə i mæ truai nærmama

³⁵ Kīni pen ti Iesu i mæ iræha hækoui irapw iæmæ næha iamīnhi. Ro pen in revæn mætui iæmæ næha, mætōni, mīni pen tukwe in mæ, “Ikīni nīpærhienien ia Iæmæti Iærmama uæ rekæm?”

³⁶ Miregi iæmæ næha rīni mæ, “Iæmæ asori. Ni pehe ro tukw iou i mæ sin næ Iæmæti Iærmama pwæh iakīni nīpærhienien iræ.”

³⁷ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mæ, “Ikīnætə raka in. Iou i sǽ iakamægkiari mik, iou Iæmæti Iærmama.”

³⁸ Miregi iamə nəha rini mə, “Iərimənu. Iakini nīpərhienien ia niram.” Nənə in rinimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, misiai in.

³⁹ Iesu rini mə, “Iou iakuvehe ia tiprənə i mə takəkiri nərmama. Səməme nənimenraha rīfwə tuhətui mhətə nari, mətə səməme hamətə nari nənimenraha truvehe mīfwə.”

⁴⁰ Farisi me nepwīn ipaka ti Iesu hāregi nəgkiariien nəha, nənə mhəni pen tukwe in mə, “Kīmaha mwi nənimemaha rīfwə uə rekəm?”

⁴¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ko nəmrimiaha rīfwə ko nərəhaien səkīmiaha riwən. Mətə ti nəri nə mə təkwtəkwuni kīmiaha hiaməni mə hiamətə nari nərəhaien səkīmiaha raməmak ihi ia kīmiaha.”

10

Iamə sə ramətui ti sipsip me səvənhi

¹ “Iakani nīpərhienien tukumiaha i. Iərmama sə rīpkukurau mhə ia kwəruə muvniwə ia koupə səvəi sipsip me, mətə rəputə ia kwopun əpə iti mati pen ia nəkwai koupə nəha, iərmama nəha in iərmama sə ramakres, mamousi iərmama.

² Mətə iərmama sə rukurau ia kwəruə muvniwə ia koupə, in iərmama sə ramətui ti sipsip me.

³ Iərmama sə ramərer ia kwəruə raməsevər ia təpinhə ti iərmama nəha. Sipsip me kamhəregi rerin. In raməkwein nəghi sipsip me səvənhi kuatia kuatia, nənə miri irəha mhəier.

⁴ Nəpīn in riri səvənhi sipsip me pam mhəier, makupwən ia nirəha, nənə sipsip me kamhəkurirə in, ti nəri nə mə həkurən rerin. ⁵ Iərməpə riti sipsip me

9:39: Jon 3:17, Jon 8:15-16, Mat 13:11-15 **9:40:** Mat 15:14, 23:26 **9:41:** Jon 15:22 **10:4:** Jon 10:27

tuhəpwəh nukurirəien in, mətə tuhap raka irə ti nəri nə mə həreirei rerin.” ⁶ Iesu rini nusipekinien i ti nirəha, mətə irəha həreirei nəfe nəha rani.

⁷ Ro pen Iesu rini pen mwi ti nirəha i mə, “Iakani nipərhiēnien tukumiaha i. Iou kwəruə səvəi sipsip me. ⁸ Irəha pam səməme haməkupwən ia nirak mhəuvehe irəha nərmama səməme kənamhakres, mamhousi iərmama, mətə sipsip me həpkətərig mhə irəha. ⁹ Iou kwəruə. Trini minuə iərmama riti ruvniwə pehe ia nirak, in trarə amasan, mukurən nuvniwə peheien, mitei irapw, mətui nəveginiēn sənəni. ¹⁰ Iərmama nəha ramakres rauvehe a mə trakres, mousi əpune sipsip me, mouraha irəha. Mətə iou iakuvehe mə irəha tuhəuvehi nimiruiēn nənə mhəuvehi asori.

¹¹ Iou iərmama sə iakamətui amasan ti sipsip me. Iərmama sə ramətui amasan ti sipsip me rerin ragien a mə tremhə ti sipsip me səvənhi. ¹² Mətə iərmama sə kamərəku pen min mə trətui ti sipsip me ripko mhə in iərmama pərhiēn sə ramətui ti sipsip me ti nəri nə mə sipsip me nəha səvəi iərməpə. Nəpin iərmama nəha rətə kuri əprmin riti rauvehe, rəpwəh sipsip me maiu map. Nənə kuri əprmin nəha ruvehe muvehi nepwin, miripwi kirkiri nepwin. ¹³ Iərmama nəha raiu map ti nəri nə mə in iərmama riti kamərəku a in. In ro nəri auər a ia sipsip me nəha.

¹⁴ Iou iərmama sə ramətui amasan ti sipsip me. Iou iakukurən sipsip me səiou, sipsip me səiou həukurən mwi iou. ¹⁵ Ia noien nəha rəmwhen

10:6: Jon 16:25 **10:8:** Jer 23:1-2, Esik 34:2-3 **10:9:** Sam 118:20, Jon 14:6 **10:11:** Sam 23:1, Rev 7:17 **10:12:** Wok Me 20:29 **10:14:** Jon 10:27, 2Tim 2:19 **10:15:** Mat 11:27, Jon 15:13, 1Jon 3:16

a mwi Tata Kumwesən rukurən iou, iou mwi iakukurən Tata Kumwesən, nənə iou rerik ragien a mə takemhə ti sipsip me səiou. ¹⁶ Səiou me nepwɪn sipsip me həiwən ia koupə i. Takaməkeikei mipeki pehe mwi irəha, nənə irəha tuhəregi rerik. Ro iamɪnhi irə sipsip me nəha tuhəuvehe mho touen kuatia. Iərmama kuatia tramətui ti nirəha. ¹⁷ Tata Kumwesən rokeikei pik iou ti nəri nə mə rerik ragien a mə takemhə ti nirəha. Takemhə ti nirəha, nənə marə muvehi mwi nɪmɪruien səiou rɪrərɪg. ¹⁸ Rɪpkə mhə iərmama riti truvehi raka nɪmɪruien səiou, mətə iou atukw takəsəni pen nɪmɪruien səiou rəmwhən sə iakokeikei. Iakəuvehi nasoriien ti nəseniien nɪmɪruien səiou, mauvehi mwi nasoriien ti nuvehiien mwi nɪmɪruien səiou rɪrərɪg. In i nəri Tata səiou rɪmənɪ tukw iou i mə takaməkeikei mo.”

¹⁹ Iesu rini pam nəgkiariien me nəha nənə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuai mwi irəha me tukwe. ²⁰ Irəha həpik həni mə, “Iəmə nəha iəremhə ramarə irə. In ramarməri. Rəfo kimiaha hiamətərɪg in?”

²¹ Mətə irəha nepwɪn həni mə, “Rekəm. Iərmama sə iəremhə riti ramarə irə ko rɪpkəgkiari mhə iamɪnhi. Ko iəremhə riti ro iərmama nənimen rɪfwə rətui mətə nari?”

Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hənuə tuhəkwi əpune Iesu ia kəruətəri

²² Nəpɪn nəha ruvəuvehe nəkur Isrel kamho nəveginien asori nəha kani mə Nəveginien səvəi Tetekesen. Kamho nəveginien nəha fwe

10:16: Aes 56:8, Jon 11:52, 1Pit 2:25, Esik 34:23, Esik 37:24

10:17: Fil 2:8-9 **10:18:** Jon 5:26, 14:31, Jon 19:11 **10:19:**

Jon 7:43 **10:20:** Jon 7:20, 8:48

Jerusalem ia nəpɪn səvəi nəkwieien. ²³ Iesu ramavən ia kwopun riti ia nimwə səvəi Kumwesən kani mə Vrandə səvəi Solomon. ²⁴ Nənə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe mheikurkurau irə, mhəni pen tukwe in mə, “Kimaha tahameitenhi ik minesən? Trini minuə ik Kristo sə Kumwesən riməni mə trərhi pehe i, ni pehe tukumaha i, məpwəh nərkwafəien.”

²⁵ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakuvəni raka tukumiaha i, mətə kimiaha hiəpkini mhə nɪpərhiēnien ia nirak. Narimnari me nəha səməme iakamo ia nəghi Tata səiou kamhahatən pen mə iou sin. ²⁶ Mətə kimiaha hiəpkini mhə nɪpərhiēnien ia nirak ti nəri nə mə rɪpko mhə kimiaha sipsip me səiou. ²⁷ Sipsip me səiou kamhəregi rerik. Iou iakukurən irəha, nənə irəha kamhəkurirə iou. ²⁸ Iakauvei pen nimiruēn rerin minraha. Irəha tuhəpkemhə mhə ia nəpɪn riti. Iərmama riti riwən truvehi raka irəha ia rəgik. ²⁹ Tata səiou sə ruvei pehe irəha miou, niskaiēn səvənhi rəpi raka nərmama me pam. Iərmama riti riwən ko ruvehi raka irəha ia rəgin. ³⁰ Iou mine Tata səiou kimrau kuatia.”

³¹ Ia nəpɪn nəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpekɪ mwi kəruətərei me mə tuhəkwi əpune in. ³² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakino raka noien amasan me rɪpik ia nəmrimiaha Tata Kumwesən ruvei pehe mə tako. Sə rəfo nəha mə tihəkwi əpune iou tukwe?”

10:24: Wok Me 3:11, 5:12, Luk 22:67 **10:25:** Jon 4:26, 5:36, Jon 10:38 **10:26:** Jon 6:64, 8:45 **10:27:** Jon 8:47, 10:3 **10:28:** Jon 3:16, 6:39, Jon 18:9 **10:31:** Jon 8:59

³³ Miregi nāmə asori me sāvai nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Kımaha tahəpkəkwi əpune mhə ik ti noien amasan riti sə ikino, mətə kımaha tahəkwi əpune ik ti nəri nə mə ikani ərəha Kumwesən. Ik iərmama a, mətə ikani mə ik Kumwesən.”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Rosi kımiaha hiəpkəvsini raka mhə nəgkiariien i kımərai pen ia Loa səkimiaha uə? Rini iamınhi irə minuə ‘Iakini minuə kımiaha nə kumwesən me.’ ³⁵⁻³⁶ Kitaha səukurən mə nəfe Nəkukuə Ikinan rani ko kəpkətəfi mhə. Ro iamınhi irə mə Kumwesən rinəkwein nərmama me nəha səməme in rıməuvei pen nəgkiariien səvənhi mınraha minuə ‘kumwesən me,’ rəfo kımiaha hiaməni ərəha iou? Iou iərmama i Kumwesən ruvərfi raka iou, mərhi pehe iou iakuvehe ia tıprənə i, mətə kımiaha hiaməni mə iakani ərəha in, ti nəri nə mə iakini mə, ‘Iou Tini Kumwesən.’ ³⁷ Mə iou iapko mhə narimnari me səiou Tata rokeikei mə tako rərəha mə kımiaha hiəni nıpərhiien ia nirak. ³⁸ Mətə mə iakamo narimnari me nəha, pərhiien hiəpkini mhə nıpərhiien ia nirak, mətə tihaməkeikei mhəni nıpərhiien ia narimnari me nəha sə iakamo. Ia noien i kımiaha tihəukurən, mhəukurən amasan mə Tata Kumwesən in i ia nirak iou nə irə.”

³⁹ Irəha haməmwur mwi mə tuhəkwtəmhiri Iesu, mətə in ramkeies raka ia rəginraha, ⁴⁰ mavən məpi simwın mwi ia nui aris Jotan, mevən ia kwopun nəha Jon ramo paptəes ikın fwe kupwən,

10:33: Lev 24:16, Mat 26:65, Jon 5:18 **10:34:** Sam 82:6

10:35-36: Mat 5:18 **10:38:** Jon 14:10-11 **10:39:** Luk 4:30,

Jon 8:59 **10:40:** Jon 1:28

mamarə ia kwopun nəha. ⁴¹ Nərmama həpik həuvehe tukwe, mhəni mə, “Jon rīpko nīmətətien riti, mətə nəgkiariien me pam səməme in rīməni ia iəmə i ho nīpərhienien.” ⁴² Ro pen nərmama həpik ia kwopun nəha həni nīpərhienien ia Iesu.

11

Iesu ro Lasaros rətui mwī ia nemhəien səvənhi

¹ Iərmama riti ramemhə nəghin nə Lasaros. Imwəni fwe Petani. Petani in rukwənu səvəi Meri mine piəvi Meri nəghin nə Marta. ² Meri nəha in pran sə rīnətəgi pen senta ia nisui Iərimənu səkitaha, mahakwi raka ia nīmwai nukwənen. Lasaros nəha in kītiriməni. ³ Lasaros ramemhə iamīnhi irə ro pen kītiriməni mi nəha krouərhi pen nəgkiariien riti revən ti Iesu, rouni mə, “Iərimənu. Ik riti sə ikokeikei pik ramemhə.”

⁴ Mətə nəpīn Iesu rīregi nəgkiariien nəha, rīni mə, “Nemhəien i ko rīpko mhə Lasaros remhə anan. Ramarə irə mə nərmama tuhətoni nasoriien səvəi Kumwesən. Nemhəien i in suatuk sə Kumwesən truvehi utə nəghi Tīni irə.”

⁵ Iesu rokeikei pik Marta mine piəvni Meri mine kītirimənrau Lasaros. ⁶ Ro iamīnhi irə nəpīn in rīregi mə Lasaros ramemhə, in rarə mwī nəpīn kəru mwī ia kwopun nəha in ramarə ikīn.

⁷ Nəpīn nəha kəru rukurau nənə in rīni pen ti nərmama me səvənhi mə, “Pwəh səuvən mwī fwe tənə Jutia.”

⁸ Mīregi nərmama me səvənhi həni pen tukwe in mə, “Iahatən. Təkwtəkwwuni a kwərha nəmə

asori me ia Jutia hokeikei mə tuhəkwi əpune ik ia kəruəterei me. Mətə ikokeikei mə tikrərig mevən mwi fwe ikin?”

⁹ Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha hiəukurən mə aoa twelef ia ran. Trini minuə iərmama riti ramavən ia ran, tripkapəti mhə ti nəri nə mə in ramətə nukuraanien sə raməhiəpwın nərmama ia tiprənə i. ¹⁰ Mətə trini minuə iərmama riti ramavən ia nəpın in trapəti ti nəri nə mə nukuraanien nəha riwən irə.”

¹¹ Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, maripın mani pen ti nirəha i mə, “Kitaha riti Lasaros ramapri, mətə iakinamevən takəsəpwiri in.”

¹² Miregi nərmama me səvənhi hani pen tukwe in mə, “Iərimənu. Trini minuə in ramapri in truvehe məsanın.” ¹³ (Iesu rəgkiari ia Lasaros mə ruvəmhə, mətə rerinraha ramrhi mə nıpwrai nəgkiariien səvənhi mə in ramapri a.)

¹⁴ Ro pen Iesu rini pen atukwatukw ti nirəha i mə, “Lasaros ruvəmhə. ¹⁵ Nənə nəpın rerik rirhi kimiaha, iakagien mə iou iapkarə mhə ia kwopun nəha nəpın remhə irə. Nəri nəha trasitu ia kimiaha mo kimiaha hiəni nıpərhiəniein ia nirak. Mətə pwəh səvən tukwe.”

¹⁶ Ro iamınhi irə Tomas nəha kani in mə “Mwirmwir,” rini pen ti nərmama me nəha irəha min kəmhəkuriə ia Iesu mə, “Ramasan. Pwəh kitaha pam səvən mhemhə kitaha min.”

Iesu rəgkiari vivi m Marta mine Meri

¹⁷ Nənə Iesu rapirapw ia Petani mətoni Lasaros rinəmak nəpın kefə raka ia nıpəgi kəruəterei.

18 Rukwənu nəha Petani ipaka ti Jerusalem, kavən rəmwhen ia kilometa kahar. 19 Nəkur Isrel me həpik həməuvehe ti Marta mine Meri mə tuhəgkiari vivi minrau ti nəri nə mə kitirimənrau ruvamhə. 20 Ro iamihhi irə nəpin Marta riregi mə Iesu rauvehe, in revən mətə in. Mətə Meri raməkure a ia nəkwai nimwə.

21 Marta rini pen ti Iesu i mə, “Iərimənu. Ko ramo ik ia kwopun i ko kitirimak rəpwəh nemhəien.

22 Mətə iou iakukurən mə təkwtəkwuni nəfe nəghin tikəres Kumwesən tukwe, in truvei pehe mik.”

23 Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kitirimam trətui mwi ia nemhəien səvənhi.”

24 Miregi Marta rini pen tukwe in mə, “Iou iakukurən mə in trətui mwi ia nəpin sampam, nəpin nərmama tuhətui mwi ia nemhəien.”

25 Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou iərmama i iakamo nərmama səməme həuvamhə hətui mwi ia nemhəien. Iou nimiruien. Iərmama sə rani nipərhiēnien ia nirak nəri auər a mə remhə mətə trimiru. 26 Nənə iərmama sə ramiru, mani nipərhiēnien ia nirak, tripkəmhə mhə ia nəpin riti. Ikini nipərhiēnien ia nəgkiariien i?”

27 Miregi Marta rini pen tukwe in mə, “Ouəh, Iərimənu. Iakani nipərhiēnien mə ikiəmə i kani mə Kristo. Ik Tini Kumwesən. Ik iəmə i profet kupwən me həməni mə tikuvehe ia tīprənə i.”

28 Marta rini nəgkiariien nəha, nənə mərari mevən mə trəkwein piəvni Meri. In revən məkkiari afafa min, mini mə, “Iahatən səkrau in i ruvəuvehe, maməres ik.” 29 Nənə nəpin Meri riregi

nægkiariien naha, riskamter akwauakw, mevæn ti Iesu. ³⁰ Iesu ripkuvehe mhæ ihi ia rukwænu naha, mætə ramærer ihi ia kwopun naha Marta rinætoni in ikin. ³¹ Nækur Isrel me naha sëmæme kamhækure iræha Meri ia nækwai nimwə mamhægkiari vivi min, hætoni Meri riskamter akwauakw mier irapw iruə. Ro pen iræha hækurirə in. Rerînraha ramrhi mæ rosi in ramevæn mæ trasæk ia kwopun kinærkwafə nipwrai kitirimæni ikin.

³² Næpîn Meri ruvehe ia kwopun naha Iesu ramærer ikin, mætoni, in rinimwi nukurhun mi ia nænimen, mini pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Ko ramo ik ia kwopun i ko kitirimak rəpwəh nemhæien.”

³³ Ia næpîn naha Meri ramasæk. Nækur Isrel me naha sëmæme hæuvehe iræha min iræha mwi kamhasæk. Iesu rætoni rerîn rærkwəpîr, meiahagəfi tukwe, ³⁴ mini mæ, “Kimiaha hiænærkwafə nipwran pæku?”

Miregi iræha hæni pen tukwe in mæ, “Iærimænu. Uvehe mætoni.”

³⁵ Iesu rasæk.

³⁶ Ro pen nækur Isrel me hæni mæ, “Hætoni ro. Rosi in rokeikei pik anan Lasaros.”

³⁷ Mætə iræha nepwîn hæni mæ, “Iæmæ i rinomasan raka iærmama riti nænimen rifwə. Rəfo in ripkomasan mhæ mwi Lasaros mæ trəpwəh nemhæien?”

Iesu ro Lasaros rætui mwi ia nemhæien

³⁸ Ro iamînhi irə Iesu rîregi mwi rərəha anan. In ruvehe ia kwopun kinærkwafə nipwrai Lasaros ikin. Kinærkwafə nipwran ia nipəgi kæruterei

riti. Nənə kəruətərei riti mwi ramərer tukuahag tərhui nīpəg nəha. ³⁹ Iesu rini mə, “Həuvehi raka kəruətərei nəha.”

Mətə Marta, kītiriməi iəmə nəha sə ruvəmhə, rini pen tukwe in mə, “Tərimənu. In ruvəpein raka. In i nəpīn sə ro kefə səvənhi.”

⁴⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rosi ikinenouenou nəfe iakiməni pehe tukw ik uə? Trini minuə ikini nīpərhienien ia nirak, tikətə nasorīen səvəi Kumwesən.”

⁴¹ Ro iamīnhi irə irəha həuvehi raka kəruətərei nəha. Nənə Iesu rəkwətə, mīni mə, “Tata. Iakani tanak tukw ik tī nəri nə mə ikuvəregi raka iou.

⁴² Iakukurən mə ikamregi iou ia nəpīn me pam, mətə iakani nəgkiariien i mə trasitu ia nərmama me i kəmhərer kuraukurau. Iakuə irəha tuhəni nīpərhienien mə ikīnərhi pehe iou.”

⁴³ Nəpīn Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, rəkwēin əpwəmwīs, mīni mə, “Lasaros! Ier irapw!” ⁴⁴ Nənə iəmə nəha sə ruvəmhə rier irapw. Tīnari me nəha sə kīnərkwī rəgīn mi mīne nīsūn mi irə mīne sə nəha kīnərkwī nənimen irə kəmhəmak ihī ia nīpwrən. Nənə Iesu rini pen tī nīrəha i mə, “Həfi raka tīnari irə, pwəh ravən.”

Nəmə asori me hərai sun mə tuhousi əpune Iesu

⁴⁵ Nəkur Isrel me nəha səməme həməuvehe mhəti pehe Meri irəha həpīk hətoni nəfe Iesu rino, nənə mhəni nīpərhienien ia Iesu. ⁴⁶ Mətə irəha nəpwin həuvən tī Farisi me, mhəni pen nəfe Iesu rino. ⁴⁷ Ro iamīnhi irə pris asori me mīne Farisi me housəsīmwin nəmə asori me səvəi nəkur

Isrel, mhāni mā, “Kitaha tsəfo i? Kwa iamə i ramo nīmtətien me rīpik. ⁴⁸ Trīni minuə kitaha səsēni in ramo iamīnhi irə marīpīn, nərmama me pam tuhāni nīpərhienien irə. Nənə nəkur Rom tuhəuvehe mhouraha nīmwfwakī səkītaha mīne nərmama me səkītaha.”

⁴⁹ Mətə irəha riti nəghīn nə Kaeafas in rauvehi wok səvəi pris asori anan ia nuk nəha. In rīni pen tī nīrəha i mā, “Kīmīaha hīrēirei nari. ⁵⁰ Rəfo kīmīaha hīpəkətə mhə mhəukurən? Ko iərmama kuatia remhə tī nəkur Isrel ramasan məpī raka kousi əpune kitaha nəkur Isrel me pam.”

⁵¹ Kaeafas rīpkīni atukw mhə nəghīariien i, mətə in rauvehi wok səvəi pris asori anan ia nuk nəha, mani irapw nəghīariien sə ruku pen tī Nənīmwīn Ikinan. Nəri nəha rīpkier pehe mhə ihi, mətə in rukupwən mīni irapw mə Iesu tremhə tī nəkur Isrel. ⁵² Mətə in trīpkemhə mhə tī nīrəha əpa nəkur Isrel, in tremhə mwi tī nīpwnətī Kumwesən me səməme kamharə kirkīri ia tənəmtənə me, nənə mousəsīmwin irəha ia kusen kuatia. ⁵³ Ia nəpīn nəha nəmə asori me nəha hənəmrai sun mə tuhousi əpune Iesu.

⁵⁴ Ro iamīnhi irə Iesu rəpwəh navən irapwien ia nəmri nəkur Isrel ia tənə Jutia, mətə in rəpwəh tənə səvənraha mevən ia taon riti nəghīn nə Efrem. Taon nəha ipaka tī kwopun akwesakwes ikīn. Iesu ramarə ikīn irəha nərmama me səvənhi.

⁵⁵ Nəveghīnien asori nəha səvəi nəkur Isrel nəghīn nə Pasova ruvəuvehe ipaka. Ro pen

nərmama həpik həier ia kwopun me mhəutə pen fwe Jerusalem mə tuho irəha həmher ia nəmri Kumwesən kurirə Pasova ruvehe. ⁵⁶ Irəha kamhərer ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhətui Iesu, mamhəgkiari minraha me, mamhəni mə, “Kimiaha hiaməfətərig irə? Rosi ko in rīpkuvehe mhə ia nəveginien asori uə?” ⁵⁷ Irəha həni ianhi ti nəri nə mə pris asori me mine Farisi me həuvəni raka nəkwənraha mə trini minuə iərmama riti rukurən kwopun Iesu ramarə ikin traməkeikei mīni pen ti nirəha i nənə irəha tuhəuvən mhəkwtəmhiri in.

12

Meri rətəgi pen senta ia nisui Iesu

¹ Nəpīn sikis a mwi nəveginien asori nəha Pasova ruvehe. Ro pen Iesu revən ia Petani, imwei Lasaros. Lasaros nə iəmə sə Iesu rīnəsuaṗwiri in ia nemhəien. ² Irəha həpnəpenə nəveginien riti sənəi Iesu fwe ikin. Marta rasui raka nəveginien. Lasaros in mwi riti ia nərmama me nəha səməme kamhani pəri nari irəha min. ³ Ia nəpīn nəha Meri ruvehi nīpəri senta kīno ia nat atukwatukw nənimen rutə pīk. In ruvehi mətəgi pen ia nisui Iesu mi, nənə mīnamrai nisun mi ia nīmwai nukwənen. Nəkwai nimwə ruvehe mukuər ia nīpeki senta.

⁴ Mətə iərmama riti səvəi Iesu, nəghin nə Jutas Iskariot, iəmə nəha rīpko mhə tui truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in, in rini mə, ⁵ “Rəfo kīpkəmri pen mhə nəmri nari ia senta

nəha? Kukurən nuvehien silin me kīno ia silva irəha pam tri hantret, kuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən.”⁶ Jutas rīpkīni mhə nəgkiariien nəha ti nəri nə mə in rokeikei mə tr-asitu ia nərmama nautə səvənraha riwən. Mətə in rīni nəgkiariien nəha ti nəri nə mə in rauvehi tənəripw irəha kamhəvai pen mane irə, nənə nəpīn nepwīn ramakres afafa nīpərīn səvənhi.

⁷ Mətə Iesu rīni mə, “Əpwəh nəskiien prən i. In rīno nəri i rerīn ramrhi nəpīn tukīnimwi iou irə.⁸ Nərmama nautə səvənraha riwən tiharə kimiaha mīnraha nəpīn me, mətə iou tapkarə pəri mhə kītaha m kimiaha nəpīn me.”

⁹ Nəkur Isrel me həpīk həregi mə Iesu in ia kwopun nəha, həregi həuvən tukwe. Irəha həpkəuvən mhə mə tuhətoni Iesu əpa, mətə həuvən mə tuhətoni mwi Lasaros. Lasaros nə in iəmə sə Iesu rīnəsəpwiri in ia nemhəien.¹⁰ Pris asori me hərai sun mə tuhousi əpune Lasaros mwi,¹¹ ti nəri nə mə nəkur Isrel me həpīk, nəpīn hətoni mə in ruvəmīru mwi, həni nīpərhiēnien ia Iesu, nənə mhəpwəh nukurirəien nəmə asori me səvənraha.

Iesu revən mapirapw fwe ia Jerusalem nərmama həgnəgīni in

¹² Kīni rakwakwi irə, nərmama me nəha səməme həuvən ti nəveginien asori nəha Pasova həregi mə Iesu rauvehe ia Jerusalem. Nərmama me nəha həpīk.¹³ Həuvehi nīmwai nəmwīr mhəuvehi mhəier ia taon mhəuvən mhətə in rauvehe ia su-atuk, kamhəkwein əpwəmwis mə, “Səgnəgīni Kumwesən!

12:7: Jon 19:40

12:8: Dut 15:11

12:9: Jon 11:43-44

12:11: Jon 11:45

12:13: Mat 27:42, Jon 1:49

Sækwein amasan ia iāmā i rauvehe ia nēghi
Iarimānu sākītaha!
Sækwein amasan irā, in kig sāvai nēkur Isrel!”

¹⁴ Iesu rētā kwāti togki riti nānā rākure irā. Nāri
nāha ramesi pen nēgkiariien i kimārai pen ia
Nākukuā Ikinan. Rini iamīnhi irā minuā,

¹⁵ “Nēkur Saeon^a tihāpwāh nehekīrien.

Hātā ro kig sākīmīaha rauvehe,
mamākure ia kwāti togki riti.”

¹⁶ Ia nāpīn nāha nārmama me sāvai Iesu hāreirei
nīpwrai narimnari me i. Mātā kurirā irā, kuvehi
utā raka Iesu revān fwe ia neiai, rerīnraha rīrhi
mā kimārai pen narimnari me i ia Nākukuā Ikinan
ramāgkiari irā. Rerīnraha rīrhi mwi mā nārmama
me hāno narimnari me i irā.

¹⁷ Iesu rīno Lasaros rētui mwi ia nemhāien
sāvānhi. Nārmama me nāha sāmāme kamhārer
irāha min ia nāpīn nāha in rīnākwein Lasaros
irā mā trier ia nīpāgi kārūātereirei irāha kamhāripīn
mamhāni irapw nāfe irāha hānātoni. ¹⁸ Nārmama
hāpīk hānuā tuhātoni Iesu tī nāri nā mā irāha
kamhāregi mā in rīno nīmtātien nāha. ¹⁹ Ro
iamīnhi irā Farisi me kamhāni pen tī nīrāha me
i mā, “Hātoni ro, kītaha ko sāpko anan mhā
nari riti! Tākwtākwuni nāha nārmama me pam
kamhākurirā in!”

Iesu rīni irapw mā tramākeikei memhā

²⁰ Nēkur Kris me nepwīn nāha ikīn kamhāfwaki
irāha nārmama me nāha sāmāme hāmāutā pen fwe
Jerusalem tī nāveginien asori. ²¹ Nēkur Kris me

^a **12:15:** Nēgkiariien i ‘Saeon’ nēghi Jerusalem. **12:16:** Jon 2:22

12:17: Jon 11:43-44 **12:19:** Jon 11:48 **12:21:** Jon 1:44, Luk
19:3, 23:8

nəha həuvehe ti Filip. (Filip imwəni fwe Petsaeta ia tənə Kalili.) Həuvehe mhəni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Kımaha iahokeikei mə tahətoni Iesu.”
²² Ro iamınhi irə Filip revən mını pen ti Antru, nənə rouevən rouni pen ti Iesu.

²³ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Təkwtəkwuni nəha nəpın sə Kumwesən truvehi utə nəghi Iəməti Iərmama irə ruvəuvehe.

²⁴ Iakani nıpərhiendien tukumiaha i. Nuni nari riti ko rıpkukuaə mhə kwənkwan trini mınua rıpkukupwən mhə mımwei irapw ia tıprənə memhə. Mətə mə remhə trukuaə kwənkwan rıpık. ²⁵ Iərmama sə rokeikei pık nımıruien səvənhi trarfai irə, mətə iərmama sə rəmwəki nımıruien səvənhi ia tıprənə i in trəkwtəmhiri nımıruien səvənhi mamevən muvehi nımıruien rerin. ²⁶ Iərmama sə ramo tukwini nari miou traməkeikei mukurirə iou. Nənə kwopun pəku iakamarə ikın iərmama sə ramo tukwini nari miou in mwi trarə ikın. Iərmama sə ramo tukwini nari miou Tata Kumwesən trisiai in.

²⁷ Təkwtəkwuni nəha iakregi rərəha anan. Nənə takəfni mwi irə? Ko iakini mə “Tata uvehi raka nəmisəien sə rauvehe tukw iou”? Rekəm, kwa in nə iakıməuvehe tukwe mə nəpın i treste iou iamınhi irə. ²⁸ Tata uvehi utə nəghım!”

Təkwtəkwuni a mwi kregi nəgkiariien riti ruku pen ia neiai muvehe. Nəgkiariien nəha rini mə, “Iou iakuvəuvehi utə raka nəghık, nənə təkwtəkwuni nəha takuvehi utə mwi.”
²⁹ Nərmama səməme kamhərer ipaka tukwe

12:23: Jon 13:31-32, Jon 17:1 **12:24:** 1Kor 15:36 **12:25:** Mat 16:25 **12:26:** Jon 14:3, 17:24 **12:27:** Sam 6:3, 42:5, Mat 26:38 **12:28:** Mat 3:17 **12:29:** Wok Me 23:9

hæregi hæni mæ, “Kwa karuæruə!” Næpwiñ hæni mæ, “Agelo riti rægkiari pen min.”

³⁰ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “nægkiariien næha riþkuvehe mhæ mæ iou takregi. Mætæ ruvehe mæ kimiaha tihæregi. ³¹ Tækwætækwuni næha rino næþin sæ Kumwesæn trærpwiñ noien æræha me kamo ia tiþrænæ i. Tækwætækwuni næha in trækoui irapw Setan sæ ramærimænu ia tiþrænæ i. ³² Nænæ iou, næþin kuvehi utæ iou iakaraka ia tiþrænæ, takvi pehe nærmama pam hæuvehe tukw iou.” ³³ Iesu rini nægkiariien i mani æuenhin mæ træfemhæ iræ.

³⁴ Ro pen nærmama hæni pen tukwe in mæ, “Kimaha ia hæuværegi raka ia Loa sækitaha mæ næþin Kristo truvehe in tramaræ rerin. Ræfo ikani mæ tukuvehi utæ Iæmæti Iærmama? Sin næha Iæmæti Iærmama næha?”

³⁵ Miregi Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Nukuraanien sæ ramæhiæpwiñ kimiaha traræ næþin ouihi a mwi kimiaha min. Havæn næþin nukuraanien i ramaræ ihi kimiaha min, kamo næpitævien ruvehe mousæman kimiaha. Iærmama sæ ramavæn ia næpitævien rireirei kwopun ramevæn ikin. ³⁶ Næþin nukuraanien i ramaræ ihi kimiaha min, tihæni niþærhienien iræ. Ia suatuk næha kimiaha tihæuvehe mho niþwnæti nukuraanien ia kimiaha.” Næþin Iesu rini pam nægkiariien me i, in ræpwæh iræha, mevæn mærkwafæ.

Nækur Isrel hæpwæh niniiien niþærhienien ia Iesu

12:30: Jon 11:42 **12:31:** Jon 9:39, 14:30 **12:32:** Jon 3:14
12:33: Jon 18:32 **12:34:** Sam 89:4,36, Sam 110:4, Aes 9:7, Dan 7:14 **12:35:** Jon 7:33, 8:12, 1Jon 2:10-11 **12:36:** Efes 5:8

³⁷ Iesu rino auær a nımtætien me rıpık ia nәмri nәkur Isrel mәtә irәha hәpkini mhә nıpәrhienien irә. ³⁸ Noien i rier pehe iamınhi mә nәgkiariien i Profet Aesea rımәni fwe kupwән truvehе mukuә irә. In rımәni iamınhi irә mınuә,

“Iәrimәnu. Sin rini nıpәrhienien ia nәgkiariien sәkimaha?

Iәrimәnu ro pui nıskaiien sәvәнhi m sin?”

³⁹ Ro iamınhi irә irәha ko hәpkini mhә nıpәrhienien ia Iesu ti nәri nә mә Profet Aesea rımәni mwi mınuә,

⁴⁰ “Kumwesән rino nәnimenraha rıfwә, nәnә mәsisәg ia nәtәrigien sәvәнraha.

In rino iamınhi kamo irәha hәtә nari ia nәnimenraha, mhәukurән nari ia rerınraha, mhәrәrig, nәnә tako irәha hәuvehe mhәsanın.”

⁴¹ Profet Aesea rımәni nәgkiariien me i ti nәri nә mә in rınәtoni nasoriien sәvәi Iesu, nәnә mәgkiari irә.

⁴² Mәtә pәrhien nәmә asori me hәpık kwopti irәha mwi hәni nıpәrhienien ia Iesu. Mәtә ti nәri nә mә kanhәhekır Farisi me, hәpwәh nini irapwien. Irәha hәpwәh nokeikeiien mә Farisi me tuhәrhi irapw irәha ia nimwәfwaki sәvәнraha. ⁴³ Nәmә asori me i hokeikei mә nәrmama tuhamәmwur ia nәgnәginiiien irәha. Irәha hokeikei sә nәha mәpi raka mә Kumwesән trәgnәgini irәha.

⁴⁴ Ia nәpın nәha Iesu rәkwein әpwәmwıs, mini mә, “Iәrmama sә rani nıpәrhienien ia nirak,

12:38: Rom 10:16

12:39: Mat 13:15

12:41: Aes 6:1

12:42: Jon 7:48, 9:22

12:43: Jon 5:44

12:44: Mat 10:40

ripkini əpa mhə nīpərhienien ia nirak, mətə rani nīpərhienien ia Iəmə sə rīnərhi pehe iou. ⁴⁵ Nənə iərmama sə ramətə iou, ramətə mwī Iəmə sə rīnərhi pehe iou. ⁴⁶ Iou iakiməuvehe ia tīprənə i iakəmwhen ia nukuraanien. Ro iamīnhi irə, iərmama sə rani nīpərhienien ia nirak tīpkarə mhə ia nəpitəvien.

⁴⁷ Iərmama sə ramregi nəgkiariien me səiou, məpwəh noien nəfe iakani, tapkərpwīn mhə noien ərəha səvənhi. Iou iapkuvehe mhə ia tīprənə i mə takərpwīn noien ərəha səvəi nərmama, mətə iakuvehe mə takuvehimīru irəha. ⁴⁸ Mətə iərmama sə rauvei pehe təkutan miou, məpwəh mwī nīnīien nīpərhienien ia nəgkiariien me səiou, nari riti nəha ikīn tukərpwīn pen min tukwe. Ia nəpīn sampam tukərpwīn pen min tī nəri nə mə rīni nəri auər a ia nəgkiariien səiou sə iakiməni. ⁴⁹ Tro iamīnhi irə tī nəri nə mə nəgkiariien me i səiou rīpkuku pehe mhə ia nirak a. Mətə Tata Kumwesən sə rīnərhi pehe iou iakuvehe, in nə rīməni pehe nəkwān tukw iou i mə nəfe noien səvəi nəgkiariien takesi pen mīne nəfe nəgkiariien takīni. ⁵⁰ Nənə iakukurən mə nəgkiariien i səvənhi in nə nukune nīmīruien rerīn. Ro iamīnhi irə nəfe iakani, mani makurirə a nəfe nəgkiariien Tata Kumwesən rīməni pehe tukw iou i.”

13

Iesu raikuas ia nisui nərmama me səvənhi

12:45: Jon 14:9 **12:46:** Jon 8:12, 12:35 **12:47:** Jon 3:17, 8:15 **12:48:** Hip 4:12 **12:50:** Jon 8:26,28

¹ Trakwakwi tuko nāveginien asori nāha Pasova. Iesu rukurən mə nəp̄in səvənhi ruvəuvehe ipaka na trəpwəh tiprənə i mevən ti Tata Kumwesən. Nəp̄in me in ramokeikei nərmama me səvənhi səməme kamharə ia tiprənə i, mamokeikei irəha nəp̄in me meste pehe nəp̄in in tremhə irə.

² Ia nərUARəV Iesu mine nərmama me səvənhi kamhani pəri nari. Setan rinəmri pen raka nətərigien riti ia reri Jutas Iskariot, tini Saemon, mə truvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in. ³ Iesu rukurən mə Tata Kumwesən ruvəuvei pen raka narimnari me pam ia rəgin. In rukurən mwi mə fwe kupwən in rəpwəh Kumwesən muvehe, nənə təkwtəkwuni in trirərig mevən mwi ti Kumwesən. ⁴ Ro iam̄inhi irə in riskəmter ia kwopun nāha kamhani pəri nari ikin, muvehi raka karkahu səvənhi, nənə muvehi tinari riti mwi kamərai raka nəpwtigien irə, mətoti. ⁵ Mətoti pam, m̄ivi pen nui ia nari ka-maikuas ia nisui iərmama irə, nənə minamaikuas ia nisui nərmama me səvənhi, nənə mamrai raka nəpwtigien ia tinari sə in rinətoti irə.

⁶ Nəp̄in in ruvehe ti Saemon Pita, Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ikuə tikaikuas mwi ia nisuk mi?”

⁷ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəri i iakamo ikreirei təkwtəkwuni, mətə kurirə ikin tikukurən.”

⁸ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Rekam. Ko iakəpwəh nəsēnien ik ikaikuas ia nisuk mi ia nəp̄in riti.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Mə iap-kaikuas mhə ia niram, tukəpwəh niniien mwi mə ik iərmama riti səiou.”

⁹ Miregi Saemon Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Mə ro iamini irə, tikəpwəh naikuas əpaien ia nisuk mi, mətə tikaikuas mwi ia tɪpage rəgik mi mine nukwənek.”

¹⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərmama sə rinaru raka traru mwi ti nəfe? Nipwran rinəmher pam raka, mətə nisun mi əpa traməkeikei maikuas mwi ia nirau. Kimiaha hiənəmher raka, mətə ripko mhə kimiaha pam.” ¹¹ Iesu ruvəukurən raka sin ia nirəha truvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in. Ro pen in rini ianhi mə, “Ripko mhə kimiaha pam hiəmher.”

¹² Nəpin Iesu raikuas pam ia nisunraha, rarkahu mwi karkahu səvənhɪ, mevən mwi məkure ia təmwhekɪn, nənə mɪni pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiəukurən nipwrai nəri i iako m kimiaha? ¹³ Kimiaha hiaməkwein iou mə ‘Iahatən’ mine ‘Iərimənu.’ Nənə hiaməni atukwatukw a, ti nəri nə mə nipərhiəniən iou Iahatən səkimiaha mine Iərimənu səkimiaha. ¹⁴ Ro iamini irə mə iou iakinəikuas ia nisumiaha iamini, ramasan mə kimiaha mwi tihaikuas ia nisumiaha me. ¹⁵ Iou iako noien i mahatən kimiaha irə mə kimiaha tiho rəmwhen iou iakino m kimiaha. ¹⁶ Iakani nipərhiəniən tukumiaha i. Iərmama sə ramo tukwini nari ripkasori mhə ia iəmə asori səvənhɪ. Iərmama sə kamərhi in ti nuvehien nəgkiariien in ripkasori mhə ia iərmama sə ramərhi in.

13:10: Jon 15:3, Jon 6:64,70-71 **13:13:** Mat 23:8,10 **13:14:** Mat 20:28, Luk 22:27 **13:15:** Fil 2:5, Kol 3:13, 1Pit 2:21 **13:16:** Mat 10:24

¹⁷ Təkwtəkwuni nəha kımiaha hiəukurən amasan narimnari me i, ro iamınhi irə trini minuə hio iamınha irə, kımiaha rerimiaha tragien.”

Iesu rini irapw mə tukuvei pen in ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in

¹⁸ “Iou iapkəgkiari mhə ia kımiaha pam. Iakukurən amasan səməme iakinərpwi rəgik ia nirəha. Mətə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan traməkeikei muvehe mukuə. Rini mə, ‘Iərmama sə kupwən iarouəni nari kımrau min, mətə təkwtəkwuni nəha in ruvəuvehe minəmwəki iou.’

¹⁹ Iou iakani irapw nəri i tukumiaha təkwtəkwuni, nəpın rəpwəh ihi nier peheien. Mətə nəpın trier pehe irə, nənə kımiaha tihəni nıpərhienien ia nirak mə iou i in i. ²⁰ Iakani nıpərhienien tukumiaha i. Iərmama sə raməsevər ia rerin ti iərmama riti səiou sə takərhi pen i rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin tukw iou. Nənə iərmama sə raməsevər ia rerin tukw iou rəmwhen mə raməsevər mwi ia rerin ti Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

²¹ Nəpın Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, rıregi rərəha fwe ia rerin, mini irapw mə, “Iakani nıpərhienien tukumiaha i mə kımiaha riti truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou.”

²² Nənə nərmama me səvənhi həti pen mhətoni irəha me, mhəreirei mə Iesu rani sin. ²³ Irəha riti Iesu rokeikei pik, in raməkure ipaka ti Iesu.

²⁴ Ro pen Saemon Pita ruini pen kənkapwə min mə trəres ro Iesu mə iərmama sin nəha in rani.

13:17: Mat 7:24, Jem 1:25 **13:18:** Sam 41:9 **13:19:** Jon 14:29, 16:4 **13:20:** Mat 10:40 **13:21:** Jon 12:27 **13:23:** Jon 19:26, 20:2, Jon 21:7,20

²⁵ Ro iam̄inhi irə iərmama nəha rəkure pəpən ipaka ti Iesu, mares in mə, “Iərimənu, sin nəha ikani?”

²⁶ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama sə takəkwsen bred meitesi ia nise nari muvei pen min, iərmama nəha i nəha.” Nənə in ruvehi n̄ipəri bred riti, meitesi ia nise nari, muvei pen m Jutas tini Saemon Iskariot. ²⁷ Nənə Jutas ruvehi bred, təkwtəkwwuni a mwi Setan ruvnimwə ia rerin.

Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəfe nəha ikuə tiko, iko akwauakw.” ²⁸ Iesu rini nəgkiariien nəha ti Jutas, mətə nərmama me nəha kamhani pəri nari irəha min həreirei mə rini pen ti nəfe. ²⁹ Nepw̄in rerinraha rirhi mə rosi Iesu riməni pen tukwe in mə trevən muvehi nəmri nəveginien riti uə trevən muvei pen mane nepw̄in m nərmama nautə səvənraha riwən. Rerinraha rirhi iam̄inhi ti nəri nə mə Jutas ramətui ti tənəripw sə irəha kamhəvai pen mane me səvənraha irə. ³⁰ Ro iam̄inhi irə nəp̄in Jutas ruvehi raka bred, rərer, mier akwauakw a. Ia nəp̄in nəha ruvəpitəv.

Saemon Pita tr̄ini mə r̄ireirei Iesu

³¹ Nəp̄in Jutas ruvəier raka, Iesu rini mə, “Təkwtəkwwuni nəha rino nəp̄in sə tukuvehi utə nəghi Iəməti Iərmama irə, nənə na in truvehi utə nəghi Kumwesən. ³² Tr̄ini minuə in ruvehi utə nəghi Kumwesən, Kumwesən in mwi truvehi utə in revən marə irau min. In tro təkwtəkwwuni a mwi.

³³ N̄ipwnətik me. Ko iapkarə əpwəmwis mhə kitaha m kimiaha. Kimiaha tihəpkətui iou, mətə

takini pehe mwi nægkiariien kuatia a m kimiaha naha takwtækwuni sæ iakimæni pen m næmæ asori me sævæi nækur Isrel fwe kupwæn. Iakimæni pen ti niræha i mæ, ‘Kimiaha ko hiæpkæuvæn mhæ naha kwopun iakamevæn ikin.’

³⁴ Nægkiariien vi riti takuvei pehe m kimiaha takwtækwuni mæ tiho. Kimiaha tihamækeikei mhokeikei kimiaha me. Ræmwhen iou iakokeikei kimiaha ia noien a mwi naha kimiaha tihamækeikei mhokeikei kimiaha me. ³⁵ Trini minuæ kimiaha hiokeikei kimiaha me iamihhi iræ, nærmama me pam tuhæukuræn mæ kimiaha nærmama me sæiou.”

³⁶ Nænæ Saemon Pita ræres pen in mæ, “Iærimænu, tikevæn pæku?”

Miregi Iesu rini mæ, “Kwopun pæku iakamevæn ikin naha takwtækwuni, ko ipkukuriræ mhæ iou mætæ kuriræ iræ tipkukuriræ iou.”

³⁷ Miregi Pita rini mæ, “Iærimænu takæpwæh nukuriræien ik naha takwtækwuni ti næfe? Iou rerik ragien a mæ takemhæ tukw ik.”

³⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ikini mæ rerim ragien a mæ tikemhæ tukw iou? Iakani nîpærhienien tukw ik i kuriræ ræiæ rakaka tikini m kahar mæ ikreirei iou.”

14

Iesu ramægkiari vivi m nærmama me sævænhi

¹ Nænæ Iesu rini pen ti niræha i minuæ, “Rerimiaha ræpwæh næpouien. Kimiaha tihamækeikei mhæni nîpærhienien ia Kumwesæn, mhæni mwi nîpærhienien ia nirak. ² Ia nækwai nimwæ

səvəi Tata səiou nəkwān rīpik. Iakinamevən takəpnəpenə ia kwopun riti səkimiaha. Nəgkiariien i ro nīpərhienien. Mə neikuəien ko iakəpwəh nīniien tukumiaha. ³ Takevən məpnəpenə ia kwopun riti səkimiaha, məpnəpenə pam nənə mīrəriḡ pehe mwi mīpeki pehe kimiaha ia nirak mə kimiaha tiharə ia kwopun iakamarə ikin. ⁴ Kwopun nəha iakamevən ikin kimiaha hiəuvəukurən raka suatuk səvənhi.”

Iesu in suatuk ti nevəniien ti Tata Kumwesən

⁵ Miregi Tomas rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Kimaha iahəreirei kwopun nəha ikamevən ikin. Tahəfukurən suatuk ramevən ia kwopun nəha?”

⁶ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou suatuk. Iou nīpərhienien. Iou nīmīruien. Iərmama riti ko rīpkevən atukw mhə ti Tata Kumwesən trini minuə iou iapkuvehi mhə in mevən. ⁷ Trini minuə kimiaha hiəukurən iou, tihəukurən mwi səiou Tata. Təkwtəkwuni mamevən hiəuvəukurən raka in, mhənətoni raka in.”

⁸ Miregi Filip rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Ahatən ro Tata Kumwesən pwəh kimaha iahətoni. Nəri nə in nə kimaha iahokeikei.”

⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Filip, iakinarə tui kitaha m kimiaha, mətə ikamreirei ihi iou? Iərmama sə ramətoni iou, ramətoni Tata səiou. Rəfo ikini mə ‘Ahatən ro Tata Kumwesən pwəh kimaha iahətoni’? ¹⁰ Kwa iou nə ia Tata Kumwesən, Tata Kumwesən in i ia nirak. Ipkini mhə nīpərhienien irə uə? Nəgkiariien me i

14:3: Jon 12:26, 17:4 **14:6:** Jon 11:25, Rom 5:1-2, Hip 10:20
14:7: Jon 8:19 **14:9:** Jon 12:45, Kol 1:15, Hip 1:3 **14:10:** Jon 12:49, 14:24

səməme iakani pehe tukumiaha i ripko mhə nəgkiariien atukw səiou, mətə Tata Kumwesən ia nirak ramo wok me səvənhi. ¹¹ Ro iamīnhi irə kīmiaha tihaməkeikei mhəni nīpərhiēnien ia nirak nəpīn iakini iamīnhi irə mīnuə ‘Iou nə ia Tata Kumwesən, Tata Kumwesən in i ia nirak.’ Mə rekəm tihaməkeikei mhəni nīpərhiēnien ia nirak ti nəri nə mə hiamətoni wok me i iakamo. ¹² Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i iərmama sə rani nīpərhiēnien ia nirak, in mwi tro wok me i iakamo. Ouəh pərhiēn in tro wok asori me məpi raka wok me i iakamo ti nəri nə mə iakamevən ti Tata Kumwesən. ¹³ Nəfe nari kīmiaha tihəres ia nəghik, iou tako mə wok me i Tini Kumwesən ramo truvehi utə nəghi Tata səvənhi. ¹⁴ Trini mīnuə hiəres nari riti miou ia nəghik, iou tako.”

Iesu rini mə traməkeikei mərhi pehe Nənimwīn Ikinan

¹⁵ “Trini mīnuə kīmiaha hiokeikei iou, tihaməkeikei mho nəgkiariien me səiou. ¹⁶ Nənə takəres Tata Kumwesən, nənə in truvei pehe Iasitu riti mwi m kīmiaha in trarə rerīn kīmiaha mīn. ¹⁷ Iasitu nə in nə Nənimwīn nə nukune nīpərhiēnien. Nərmama səvəi tiprənə i ko həpkuvehi mhə Nənimwīn nə ti nəri nə mə irəha həpkətoni mhə, mhəreirei in. Mətə kīmiaha hiəukurən in, ti nəri nə mə in ramarə kīmiaha mīn nənə tripkarə ia rerīmiaha. ¹⁸ Iou tapkəpwəh mhə kīmiaha rəmwhen ia nəkwərhakwərha kemhə tənī irəha. Takrərig mwi tukumiaha. ¹⁹ Tripkō

14:11: Jon 10:38, 14:20 **14:12:** Mak 16:19-20 **14:13:** Mat 7:7, Jon 15:16 **14:15:** Jon 15:10, 1Jon 5:3 **14:16:** Jon 14:26, 15:26, Jon 16:7 **14:17:** Mat 10:20, Jon 16:13, Rom 8:26 **14:18:** Jon 14:3 **14:19:** Jon 16:16

mhə tui nərmama səvəi tɪprənə i tuhəpkətoni mhə iou, mətə kɪmiaha tihətoni iou. Nənə ti nəri nə mə iou iakamɪru, kɪmiaha mwi tihəmɪru. ²⁰ Tro nəpɪn səvəi narimnari me i, nənə kɪmiaha tihəukurən mə iou nə ia Tata səiou, kɪmiaha i ia nɪrak, nənə iou nə ia kɪmiaha. ²¹ Iərmama sə ruvəregi raka nəgkiariien me səiou, trɪni mɪnuə ramo nəgkiariien me nəha, in nəha iərmama sə rokeikei pərhien iou. Iərmama sə rokeikei pərhien iou iamɪnhi irə, səiou Tata trokeikei in, nənə iou mwi takokeikei in, mo pui pen iou min.”

²² Miregi Jutas (rɪpkə mhə Jutas Iskariot) rəres pen Iesu i mə, “Iərimənu. Tikəfo mo pui ik m kɪmaha əpa, mətə tikəpwəh no puien ik m nərmama səvəi tɪprənə?”

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trɪni mɪnuə iərmama riti rokeikei iou, in tro nəgkiariien səiou, nənə səiou Tata trokeikei in, kɪmrau Tata səiou tarouvehe tukwe, iarauo rukwənu səkɪmrau mhararə kɪmrahar min. ²⁴ Iərmama sə rəpwəh nokeikeiien iou, in trəpwəh noien nəgkiariien me səiou. Nəgkiariien i sə hiamregi rɪpkə mhə nəgkiariien atukw səiou, mətə in i nəgkiariien səvəi Tata Kumwesən sə rɪnərhi pehe iou iakuvehe.

²⁵ Narimnari me i iakani irapw tukumiaha i nəpɪn iakamarə ihi kɪtaha m kɪmiaha. ²⁶ Mətə Nənɪmwɪn Ikinan i in Iasitu sə Tata Kumwesən trərhi pehe i ia nəghɪk, in trahatən kɪmiaha ia narimnari me pam. In tro rerɪmiaha ramrhi narimnari me i iakani pehe tukumiaha mə

14:20: Jon 17:21-23 **14:21:** Jon 15:10, 16:27 **14:22:** Wok Me 10:41-42 **14:23:** Mat 18:20, Jon 13:34, 2Kor 6:16, Efes 3:17

14:24: Jon 7:16 **14:26:** Jon 14:16

kimiaha tihəpwəh nenouenouien irə. ²⁷ Na takəpwəh kimiaha, mətə iakəmri nəmərinuien tramarə tukumiaha. Nəmərinuien i səiou sə iakauvei pehe rīpkəmwhen mhə ia nəmərinuien sə nərmama səvəi tīprənə i tuhəuvei pehe. Rerimiaha rəpwəh nəpouien, məpwəh nehekīrien.

²⁸ Kimiaha hiəuvəregi raka nəgkiariien səiou. Iakīmāni pehe tukumiaha i mə, 'Iou tapkəpwəh kimiaha, mətə kurirə takrərig pehe tukumiaha.' Trīni minuə hiokeikei pərhien iou, nənə rerimiaha tragien a mə tihətoni iou iakamevən ti Tata Kumwesən, ti nəri nə mə in rasori məpi raka iou.

²⁹ Iou iakani pehe raka narimnari me i tukumiaha nəha təkwtəkwuni kurirə həier pehe, ro iamīnhi nəpīn həier pehe tihəni nīpərhienien ia nirak. ³⁰ Ko iapkəgkiari əpwəmwis mhə m kimiaha nəha təkwtəkwuni ti nəri nə mə Setan i iərimənu səvəi tīprənə i rīnauvehe. In rīpkasori mhə ia nirak, ³¹ mətə nərmama səvəi tīprənə i tuhaməkeikei mhəukurən mə iakokeikei Tata Kumwesən ro pen iakamesi pen atukwatukw nəfe nəgkiariien sə in rīmāni pehe tukw iou i mə tako. Həuvehe pwəh saraka ia kwopun i."

15

Nukune nei pərhien mine rəgrəgin me

¹ "Iou iakəmwhen ia nukune nei nəha krep sə ro nīpərhienien i. Səiou Tata in rəmwhen ia iərmama sə raməpərhi nei nəha. ² Rəgi nei me pam səməme

14:27: Jon 14:1, 16:33, Fil 4:7 **14:28:** Jon 14:3, 16:28, Jon 20:17, Luk 24:52 **14:29:** Jon 13:19 **14:30:** Jon 12:31, 16:11, Efes 2:2

14:31: Jon 10:18, 12:49, Mat 26:46 **15:2:** Mat 3:10

həp̄kukuə mhə in ramərai raka irəha. Rəgi nei me pam səməme kamhəukuə in raməpərhi amasan mə trukua kwənkwan r̄ip̄ik mwi. ³ Kimiaha hiəmwhen ia r̄iḡi nei nəha, nənə iakinəpərhi raka k̄imiaha ia nəḡkiariien me səməme iakani pehe tukumiaha. ⁴ Tihəpwit əknek̄in ia nirak, nənə iou takəpwit əknek̄in ia k̄imiaha. R̄iḡi nei ko rəpwəh nukuəien tr̄ini minuə r̄ip̄kərer əknek̄in mhə ia n̄ipren. Ia noien nəha rəmwhen a mwi n̄im̄iruien sək̄imiaha ko r̄ip̄kukuə mhə kwənkwan tr̄ini minuə hiəpwəh nəpwit əknek̄inien ia nirak.

⁵ Iou i, iou nukune nei nəha krep. Kimiaha nə rəgrəgin me. Iərmama sə rəpwit əknek̄in ia nirak, nənə iakəpwit əknek̄in irə, iərmama i in trukua kwənkwan me r̄ip̄ik. Mətə k̄imiaha ko hiəpko mhə nari riti tr̄ini minuə hiəp̄kəpwit əknek̄in mhə ia nirak. ⁶ Iərmama sə r̄ip̄kəpwit əknek̄in mhə ia nirak in rəmwhen ia r̄iḡi nei riti sə kinərai raka ruv̄imhiə. R̄iḡi nei me səməme həuvəmh̄iə iam̄inhi, tuk̄ipeki irəha kərki pen irəha ia napw. ⁷ Tr̄ini minuə hiəpwit əknek̄in ia nirak, nənə nəḡkiariien me səiou ramarə ia rer̄imiaha, nəfe hiokeikei, hiəukurən nəresien, nənə tuko m̄ k̄imiaha. ⁸ N̄im̄iruien sək̄imiaha traməkeikei mukuə kwənkwan me r̄ip̄ik. Nərmama me tuhətoni mhəukurən mə pərhiien k̄imiaha i nərmama me səiou. Ia noien nəha tihəuvehi utə nəghi Tata səiou.

⁹ Iakokeikei k̄imiaha rəmwhen Tata Kumwesən rokeikei iou. Həpwit əknek̄in ia nokeikeien

səiou. ¹⁰ Trīni mīnuə hiamō nəgkiariien me səiou, nənə tihəpwit əknekīn ia nokeikeiien səiou, rəmwhen iou iakīno nəgkiariien me səvəi Tata səiou maməpwit əknekīn ia nokeikeiien səvənhi. ¹¹ Iakani irapw narimnari me i tukumiaha mə rerimīaha tramagien rəmwhen iou rerik ramagien, nənə nagienien i səkimīaha trasori pik. ¹² Nəgkiariien səiou sə iakani pehe tukumiaha i mə tiho ro iamīnhi irə: Hokeikei kimīaha me rəmwhen iou iakokeikei kimīaha. ¹³ Samarə iərmama riti rəsēni kousi əpune in mə nemhəien səvənhi truvehimīru in me nepwīn hiəukurən mə nokeikeiien riti mwi riwən rasori məpi raka nokeikeiien nəha. ¹⁴ Trīni mīnuə hiamō narimnari me i iakani pehe tukumiaha, ramahatən mə iou me nepwīn nə kimīaha. ¹⁵ Iou tapkəkwein mhə mwi kimīaha mə iotukwininari me səiou ti nəri nə mə iotukwininari rīreirei narimnari me səməme iəmə asori səvənhi ramo. Mətə təkwtəkwiuni nəha takəkwein kimīaha mə iou me nepwīn ti nəri nə mə narimnari me pam səməme iakiməregi səiou Tata ramīni iakuvəni pehe raka tukumiaha. ¹⁶ Kimīaha hiəpkukupwən mhə mhərpwi rəgimīaha ia nirak, mətə iou iakukupwən mərpwi rəgik ia kimīaha, muvehi utə kimīaha mə tihəuvən nīmīruien səkimīaha trukua rəmwhen ia nei, nənə kwənkwiamīaha trarə. Ro iamīnhi irə trīni mīnuə hiəres nari riti m Tata Kumwesən ia nəghik, nənə in truvei pehe m kimīaha. ¹⁷ Nəgkiariien səiou sə iakani pehe tukumiaha i mə tiho ro iamīnhi irə: Hokeikei kimīaha me.”

15:10: Jon 14:15, 1Jon 2:5 **15:11:** Jon 17:13 **15:12:** Jon 13:34 **15:13:** Jon 10:11, 1Jon 3:16 **15:14:** Mat 12:50 **15:17:** Jon 13:34

Nərmama səvəi tıprənə tuhəmwəki nərmama me səvəi İesu

18 “Trini minuə nərmama səvəi tıprənə i kəmhəmwəki kımiaha, rerımiaha trırhi mə fwe kupwən irəha hənaməmwəki mwi iou. 19 Trini minuə kımiaha nərmama səvəi tıprənə i, irəha tuhokeikei kımiaha ti nəri nə mə kımiaha nərmama me səvənraha. Mətə rıpkə mhə kımiaha nərmama səvəi tıprənə i. Iou iakınərpwi rəgik ia kımiaha mə kımiaha tıharaka ia nərmama səvəi tıprənə i. Ro iamınhi irə nərmama səvəi tıprənə i kəmhəmwəki kımiaha. 20 Rerımiaha trırhi nəgkiariien i iakuvəni raka tukumiaha i mə, ‘İərmama sə ramo tukwini nari rıpkasori mhə ia iəmə asori səvənhi.’ Irəha hənometə iou, ro iamınhi irə hiəukurən mə tuhometə mwi kımiaha. Irəha hənəpwəh noien nəgkiariien me səiou, ro iamınhi irə hiəukurən mə tuhəpwəh mwi noien nəgkiariien me səkımiaha. 21 Nərmama me səvəi tıprənə i tuho narimnari me i ia kımiaha ti nəri nə mə kımiaha i nərmama me səiou. Irəha tuhometə kımiaha ti nəri nə mə həreirei ləmə sə rınərhi pehe iou iakuvehe. 22 Trini minuə iakəpwəh nuveheien məgkiari minraha, nərəhaien səvənraha triwən. Mətə təkwtəkwni nəha iakuvəuvehe raka, ko həpkərkwafə mhə noien ərəha səvənraha. 23 İərmama sə raməmwəki iou, in raməmwəki mwi səiou Tata. 24 Iakino narimnari me i ia nənimənraha, narimnari me sə iərməpə riti ko rıpkə mhə. Trini minuə iapko mhə iamınhi nərəhaien səvənraha triwən. Mətə

15:18: Mat 10:22, 1Jon 3:13 **15:19:** 1Jon 4:5, Jon 17:14 **15:20:** Jon 13:16 **15:21:** Mat 5:11, Mak 13:13 **15:23:** Luk 10:16
15:24: Jon 9:41, 14:11

təkwtəkwni irəha hənətə raka iou, mamhəmwəki kımrau Tata səiou. ²⁵ Mətə nəgkiariien i kımərai pen ia Loa səvənraha traməkeikei muvehe mukuə. Rini iamınhi irə mə, ‘Iou iapko mhə nari riti ia nirəha, mətə irəha həmwəki iou.’

²⁶ Iasitu riti nəha ikin Tata Kumwesən truvei pehe iou takərhi pehe i tukumiaha. Iasitu nəha in nə Nənimwin nə nukune nıpərhiendien sə ramier ia Tata Kumwesən. Nəpin truvehe, trərer irapw mægkiari ia nirak. ²⁷ Nənə kımiaha mwi tihaməkeikei mhərer irapw mhəgkiari ia nirak, ti nəri nə kitaha miou sənərə fwe ia nukune wok səiou muvehe meste pehe təkwtəkwni.”

16

¹ “Iakani pehe narimnari me i tukumiaha mə nahatətəien səkimiaha trəpwəh nimweiiien. ² Irəha tuhəpkərhi irapw kımiaha ia nimwəfwaki me səvənraha. Pərhiien nəpin nəha ikin rauvehe, nəpin nərmama tuhousi əpune kımiaha rerınraha rırhi mə kamho wok amasan riti səvəi Kumwesən. ³ Irəha tuho noien me nəha ti nəri nə mə hərəirei Tata səiou mhərəirei mwi iou. ⁴ Mətə iou iakukupwən mını pehe narimnari me i tukumiaha mə nəpin tuko narimnari me i ia kımiaha nənə rerımiaha trırhi mə iakuvəni pehe raka tukumiaha. Iou iapkinı pehe mhə narimnari me i tukumiaha fwe kupwən ti nəri nə mə iakinamarə kitaha m kımiaha.”

Narimnari me Nənimwin Ikinan truvehe mo

15:26: Jon 14:26 **15:27:** Luk 1:2, Wok Me 1:8,21-22 **16:2:** Mat 24:9, Luk 6:22, Jon 9:22 **16:3:** Jon 15:21 **16:4:** Jon 13:19

⁵ “Təkwtəkhwuni nəha iakinamevən ti Iəmә sә rinərhi pehe iou iakuvehe, mətә kımiaha riti ripkәres mhә iou mә, ‘Ikamevән pәku?’ ⁶ Ti nәri nә mә iakani pehe narimnari me i tukumiaha, rerımiaha rәmisә pik. ⁷ Mətә iakani nipәrhienien tukumiaha i ramasan pik tukumiaha mә takevән. Trini minuә iapkevән mhә, nәnә Iasitu tripkuvehe mhә tukumiaha. Mətә trini minuә iakevән, nәnә takərhi pehe in ruvehe tukumiaha. ⁸ Nәnә nәpin in truvehe, tro pui nәrmama sәvәi tivrәnә i hәtә sas narimnari me ia nıkaren sәvәi noien әrәha, noien atukwatukw, mine nәrpwinien noien әrәha. ⁹ In tro pui irәha hәtә sas narimnari ia nıkaren sәvәi noien әrәha ti nәri nә mә irәha hәpwәh ninien nipәrhienien ia nirak. ¹⁰ In tro pui irәha hәtә sas narimnari ia nıkaren sәvәi noien atukwatukw, ti nәri nә mә iakamevән ti Tata Kumwesән, nәnә kımiaha tihәpkәtә mhә mwi iou. ¹¹ In tro pui irәha hәtә sas narimnari me ia nıkaren sәvәi nәrpwinien noien әrәha ti nәri nә mә Setan sә ramәrimәnu ia tivrәnә i, Kumwesән ruvәni raka mә trәrpwin noien әrәha sәvәnhi.

¹² Narimnari me ripik mwi nəha ikın takini pehe tukumiaha. Mətә ko hiәpkregi pam mhә nəha təkwtəkhwuni. ¹³ Nәpin Nәnimwin i in nukune nipәrhienien truvehe, in triri pen kımiaha ia nipәrhienien me pam. In ko ripkini atukw a mhә nәgkiariien sәvәnhi, mətә nәfe nәgkiariien in riregi in trini. Nәnә in trini irapw tukumiaha narimnari me sәmәme tuhәpkuvehe. ¹⁴ In truvehi nәfe sәiou

16:5: Jon 7:33, 13:36 **16:7:** Jon 14:16 **16:9:** Jon 3:18

16:10: Wok Me 5:31, Rom 4:25 **16:11:** Jon 12:31 **16:12:**

1Kor 3:1-2 **16:13:** Jon 14:26, 1Jon 2:27

iakuvei pen min, nənə mini irapw tukumiaha i. Ia noien nəha in truvehi utə nəghik. ¹⁵ Narimnari me pam səvəi Tata Kumwesən, irəha narimnari me səiou. Ro pen iakani nəgkiariien i mə, 'In truvehi nəfe səiou iakuvei pen min, nənə mani irapw tukumiaha i.' ¹⁶ Tripkə mhə tui hiəpwəh nətoniien iou, kurirə irə tripkə mhə tui nənə hiətoni mwi iou."

¹⁷ Iesu rini nəgkiariien nəha nənə nərmama nepwɪn səvənhi kamhəres irəha me i mə, "Nəgkiariien nəha niṗwran rəfo irə? In rini pehe tukutaha i mə tripkə mhə tui səpwəh nətoniien in, kurirə irə tripkə mhə tui nənə sətoni mwi in. In rini mwi mə, 'ti nəri nə mə iakamevən ti Tata Kumwesən.' " ¹⁸ Ro iamɪnhi irə irəha kamhəni mə, "Nəgkiariien i 'tripko mhə tui,' niṗwran rəfo irə? Kitaha səreirei nəfe nəha in raməgkiari irə."

¹⁹ Iesu ruvəukurən raka mə irəha hokeikei mə tuhəres in nari riti, ro pen in rini pen ti nirəha i mə, "Rəfo? Iou iakiməni mə, 'Tripkə mhə tui hiəpwəh nətoniien iou, kurirə irə tripkə mhə tui nənə hiətoni mwi iou.' ? Hiaməres kimiaha me ti niṗwrai nəgkiariien i? ²⁰ Iakani niṗərhienien tukumiaha i mə kimiaha tihəregi rərəha mhasək, mətə nərmama səvəi tiṗrənə i tuhəgien. Kimiaha tihəregi rərəha anan, mətə nəmisəien səkimiaha truvsini pehe ia nəgienien. ²¹ Nəṗɪn pran sə riṗəmpəm nəṗɪn səvənhi rukwakwa mə trərhi tini, in triregi rərəha ti nəri nə mə rino nəṗɪn səvənhi mə triregi nəmisəien ia niṗwran. Mətə kurirə nəṗɪn tini rinətui, nənə in renouenou ia nəmisəien nəha. In rerin raməgien ṗik, ti nəri nə mə tini rinətui

pehe ia tɪprənə i. ²² Noien nəha rəmwhen a ia kɪmiaha. Təkwtəkwni nəha rerɪmiaha rəmɪsə, mətə kurirə irə iou takətoni mwi kɪmiaha, nənə rerɪmiaha tragien. Iərmama riti ko rɪpkə mhə mwi rerɪmiaha rəpou. ²³ Ia nəpɪn nəha sə tru-vehe, tihəpkəres mhə mwi nari riti miou. Iakani nɪpərhiɛnien tukumiaha i trɪni mɪnuə hiəres Tata Kumwesən nari riti ia nəghɪk, in truvei pehe m kɪmiaha. ²⁴ Meste pehe təkwtəkwni hiəpkəres mhə Tata Kumwesən nari riti ia nəghɪk. Ramasan mə hiəres. In truvei pehe nəfe nari hiaməres i mə rerɪmiaha tragien.

²⁵ Iou iakani narimnari me i tukumiaha ia nusipekɪnien me. Mətə nəpɪn nəha ikɪn sə truvehe iou takəpwəh mwi nəgkiariien m kɪmiaha ia nusipekɪnien me, mətə takəgkiari ia Tata Kumwesən m kɪmiaha ia noien riti sə kɪmiaha tihəukurən amasan in. ²⁶ Ia nəpɪn nəha kɪmiaha tihəres ia nəghɪk. Həregi ro nəgkiariien i sə iakani pehe tukumiaha. Iəpkɪni mhə iamɪnhi irə mə iou takəgkiari m Tata Kumwesən məres tukwini səkɪmiaha. ²⁷ Rekəm. Kwa Tata Kumwesən in rokeikei kɪmiaha tɪ nəri nə mə kɪmiaha hiokeikei iou, nənə mamhəni nɪpərhiɛnien mə iakuku pen tukwe in. ²⁸ Pərhiɛn iakuku pen tɪ Tata Kumwesən muvehe ia tɪprənə i. Nənə təkwtəkwni takəpwəh tɪprənə i mɪrərɪg mevən tɪ Tata Kumwesən.”

²⁹ Miregi nərmama me səvənhi həni mə, “Təkwtəkwni ipkusipekɪn mhə. Ikani atukwatukw a tukumaha. ³⁰ Təkwtəkwni kɪmaha iahəukurən mə ik ikukurən pam

narimnari me. Iærmama riti træres pehe næresien riti tukw ik ti næfe? Kuriræ in ræres ik i, mætə ikuvæukuræn raka nətərigien sævənhi. Næri i ro kımaha iahəni nı̄pərhiendien mə ikuku pen ti Kumwesən.”

³¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha mə, “Kımiaha hiəni nı̄pərhiendien ia nirak nəha təkwtəkwni?

³² Həregi ro, nəpın nəha rauvehe, ruvəuvehe raka, nəpın sə nærmama tuhərpwi kımiaha irə, hiaiu kirkiri pam, mhəuvən kuatia kuatia imwəmiaha me, mhəpwəh əpa iou. Mətə ko iapkvəhən əpa mhə ti nəri nə mə kımrau səiou Tata.

³³ Iakuvəni raka narimnari me i tukumiaha mə in i ia nirak tihəuvehi nəməriniuen. Ia tıprənə i tuko nəmisəien m kımiaha, mətə tihəpwəh nehekrien, iou iakuvəuvehi irapw raka niskaiien səvəi tıprənə i.”

17

Iesu raməfwaki ti in atukw

¹ Iesu rini pam nəgkiariien me i, məkwətə ia nımagouagou, mını mə,

“Tata, nəpın səiou ruvəuvehe raka. Uvehi utə nəghi nərim mə in mwi truvehi utə nəghim.

² Ikıməuvehi pen nasorien min mə trərimənu ia nærmama me pam, nənə muvei pen nımıruien rerin m səməme ik ikıməuvehi pen irəha min. ³ Nənə nımıruien rerin i nıpwran mə

nərmama tuhəukurən ik Kumwesən əpa pərhiien, mhəukurən mwi Iesu Kristo sə ikınərhi pehe i.

16:32: Mat 26:31,56, Jon 8:29 **16:33:** Jon 14:27, Rom 5:1, 2Tim 3:12, 1Jon 5:4 **17:1:** Jon 11:41, 12:23 **17:2:** Mat 11:27 **17:3:** 1Jon 5:20

⁴ Iou iakuvəuvehi utə raka nəghim ia tɪprənə i, mo pam wok sə ikuvei pehe miou mə tako. ⁵ Nənə təkwtəkwwuni, Tata, uvehi utə iou iakuvehe marə krau mik. Uvei pehe nasoriien miou rəmwhen ia sə iakinəuvehi kupwən krau mik nəpɪn tɪprənə ramiwən ihi.

Iesu raməfwaki ti nərmama me səvənhi

⁶ Nərmama me i səməme hənarakə ia nərmama səvəi tɪprənə, ikuvei pehe irəha miou, iou iakinə pui pen raka nəghim mɪnraha. Kupwən irəha səim. Ikuvei pehe irəha miou, nənə irəha hənə nəgkiariien səim. ⁷ Təkwtəkwwuni nəha, irəha həukurən mə narimnari me pam səməme ikuvei pehe miou kamhəuku pehe tukw ik. ⁸ Nəgkiariien me səməme ikiməni pehe tukw iou i, iou iakuvəni pen raka ti nirəha, nənə irəha həuvehi. Irəha həukurən mə iakiməuku pehe pərhien tukw ik, nənə hənə nɪpərhienien mə ik ikinərhi pehe iou. ⁹ Iou iakaməfwaki ti nirəha. Iapkəfwaki mhə ti nərmama me səvəi tɪprənə, mətə iakaməfwaki ti nərmama me nəha səməme ikiməuvehi pehe irəha miou, ti nəri nə mə irəha nərmama me səim. ¹⁰ Nərmama me səiou irəha pam nə səim. Nərmama me səim irəha pam nə səiou. Nənə irəha həuvəuvehe raka mamhəuvehi utə nəghik. ¹¹ Tripkə mhə tui iakəpwəh narəien ia tɪprənə i, mauvehe tukw ik, mətə nərmama me i tuhamarə ia tɪprənə i. Tata Ikinan, tikətui amasan ti nirəha ia nəghim, nəhag sə ikiməsegi pehe miou. Tiko iamɪnhi irə mə irəha tuhəuvehe

mho kuation rəmwhen krau krauo kuation. ¹² Nəpɪn iakinamarə kimaha mɪnraha iakamətui amasan ti nirəha ia nəghim, nəhag sə ikiməsegi pehe miou. Iou iakinərəer tukuahag ti nirəha, nənə irəha riti rəpwəh nəruēien. Iərmama kuation a ia nirəha rəruei, in nəha iərmama sə tukouraha in mə nəgkiariien ia Nəkukuə Ikinan truvehe mukuə.

¹³ Təkwtəkwni iakinauvehe tukw ik, mətə iakamini nəgkiariien me i nəpɪn iakamarə ihi ia tɪprənə mə irəha mwi rərɪnraha tragien rəmwhen ia iou rerik ramagien. ¹⁴ Iou iakuvəuvei pen raka nəgkiariien səim mɪnraha. Ro iamɪnhi irə nərmama səvəi tɪprənə kamhəmwəki irəha, ti nəri nə mə rɪpko mhə irəha nərmama səvəi tɪprənə rəmwhen a ia iou rɪpko mhə iou iərmama səvəi tɪprənə. ¹⁵ Iapkəres mhə ik mə tikuvehi raka irəha ia tɪprənə i, mətə iakokeikei mə tikərəpinhə iəremhə ərəha nəha Setan mə in trəpwəh nəvəniēn mouraha irəha. ¹⁶ Rɪpko mhə irəha nərmama səvəi tɪprənə rəmwhen a ia iou rɪpko mhə iou iərmama səvəi tɪprənə. ¹⁷ Tiko nəgkiariien səim kani mə nɪpərhiēniēn rəpərhi irəha pwəh həuvehe mhəmher, mho nərmama ikinan səim. ¹⁸ Ik ikinərhi pehe iou iakuvehe ia tɪprənə i. Ia noien nəha iakərhi pen irəha həuvən ia tənəmtənə me. ¹⁹ Iakuvei pehe nɪmɪruēiēn pam səiou mik mə takasitu ia nərmama me i. Iakuə irəha mwi tuhəuvehe mhəmher, mho nərmama ikinan pərhiēn səim.”

Iesu raməfwaki ti nərmama me səməme tuhəni nɪpərhiēniēn irə

17:12: Jon 6:39, 13:18, Jon 18:9 **17:13:** Jon 15:11 **17:14:** Jon 15:19 **17:15:** Mat 6:13, 2Tes 3:3, 1Jon 5:18 **17:18:** Jon 20:21 **17:19:** Hip 10:10

20 “Iapkəfwaki əpa mhə ti nərmama me i, mətə iakaməfwaki mwi ti nərmama səməme tuhəregi nəvisaiien səvənraha, nənə həregi həni nīpərhiēnien ia nirak tukwe. 21 Tata iakəfwaki mə irəha pam tuhəuvehe mho kuation rəmwhen a ia krau, ik ia nirak iou ia niram. Iakəfwaki mə irəha tuhəuvehe mho kuation a kitaha mik mə nərmama səvəi tīprənə tuhəni nīpərhiēnien mə ik ikinərhi pehe iou. 22 Nasoriien i sə ikiməuvehi pehe miou iakauvei pen mīnraha mə irəha tuhəuvehe mho kuation rəmwhen krau kuation 23 iou ia nirəha ik ia nirak. Iakuə irəha tuhəuvehe mho kuation ia narimnari me pam mə nərmama me səvəi tīprənə tuhətoni mhəukurən mə ik ikinərhi pehe iou, mhəukurən mwi mə ikokeikei nərmama me i səiou rəmwhen ikokeikei iou.

24 Tata iakokeikei mə nərmama me i səməme ikiməuvehi pehe miou irəha mwi tuharə kimaha mīnraha ia kwopun iakamevən ikin. Iakokeikei mə irəha tuhətoni nasoriien səiou sə ikiməuvehi pehe miou ti nəri nə mə ikinokeikei iou nəpīn tīprənə ramiwən ihi.

25 Tata noien səim ratukwatukw. Nīpərhiēnien nərmama səvəi tīprənə i həreirei ik, mətə iou iakukurən ik. Nənə nərmama me i səiou həukurən mə ik ikinərhi pehe iou. 26 Iou iakino pui pen nəghim mīnraha, nənə takarīpīn mamō pui pen nəghim iamīnhi irə mə nokeikeiien i sə ikinokeikei iou irə tramarə ia nirəha, nənə iou mwi ia nirəha.”

18

Kəkwətəmhiri Jesu

17:21: Jon 4:11, Kal 3:28 17:22: Wok Me 4:32 17:24: Jon 12:26, 17:5 17:25: Jon 8:55

¹ Iesu rini pam nægkiariien me naha, mier iraha narmama me savenhi, mhauvan mhapi simwin ia nakwatanaha naha naghin na Ketron. Nakwai nimai riti naha ikin. Iesu mine narmama me savenhi hauvan pen fwe ia rerin.

² Jutas, iamaha naha ruvei pen Iesu ia ragi narmama samame kamhamwaki in, in mwi rukuran kwopun naha, ti nari na ma nepin me ripik Iesu mine narmama me savenhi hanamousasimwin iraha me ikin. ³ Ro iamihni ira Jutas riri naruaqan me nepwin savai nakur Rom mine narmama me nepwin samame pris asori me mine Farisi me harhi pen iraha. In riri iraha hauvan ia nakwai nimai naha, mhauvehi kwanhia me mine nuksepak mine narimnari me savai naruaqanien.

⁴ Iesu ruvaukuran raka narimnari me pam sa tuko ira. Ro pen raraka ia narmama me savenhi mevän, mini pen ti niraha i ma, "Kimiaha hiamätui sin?"

⁵ Miregi iraha hani ma, "Iesu iamaha Nasaret."

Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iou i in i." (Jutas iamaha sa ruvei pen Iesu ia ragi narmama me i kamhamwaki in kamharer iraha minraha.) ⁶ Nepin Iesu rini pen ti niraha i ma, "Iou i in i," iraha havan takutanraha hamwei irapw ia tipranaha.

⁷ Nana Iesu reres mwi iraha ma, "Kimiaha hiamätui sin?"

Miregi hani ma, "Iesu iamaha Nasaret."

⁸ Miregi Iesu rini ma, "Iakuvani raka tukumiaha i ma iou i in i. Matä ma hiamätui iou, ramasan ma hiapwah narmama me i saiou me pwah hararig

mhəuvən imwənraha me.”⁹ In rini iam̄nhi irə mə nəgkiariien i sə in r̄iməni kupwən truvehe mukuə. “Tata. Iapkətə wau mhə ia nirəha riti sə ik̄iməuvehi pehe miou.”

¹⁰ Saemon Pita səvənhi riti nau səvəi naruagənien. In reivi nau nəha, mərəi iərmama riti sə ramo tukwini nari m pris asori anan, mərəi raka nifregin mwatuk. (Iotukwininari nəha nəghin nə Malkas.)

¹¹ Mətə Iesu rini pen ti Pita i mə, “Ərpwi pen nau səim ia təmwhekin. Iou takaməkeikei m̄iregi nəmisəien i rəmwhen ia kap riti sə Tata Kumwesən ruvei pehe miou mə takən̄imwi.”

Iesurərer ia nəmri pris asori anan nəghin nə Anas

¹² Nənə naruagən me səvəi nəkur Rom mine nəmə asori me səvənraha mine iotukwininari me səvəi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həkwtəmhiri Iesu, mhərihi tərini, ¹³ mhəkupwən mhəri in mhəuvən ti Anas. Irəha həri pen in ti Anas ti nəri nə mə Anas in kaka səvəi Kaeafas, iəmə sə rauvehi wok səvəi pris asori anan ia nuk nəha.

¹⁴ Kaeafas in iəmə nəha r̄iməni pen ti nəmə asori me səvəi nəkur Isrel minuə ko iərmama kuatia remhə ti nəkur Isrel ramasan m̄əpi raka kousi əpune nərmama həp̄ik.

Saemon Pita rini mə in r̄ireirei Iesu

¹⁵ Saemon Pita rukurirə Iesu. Iərmama riti mwi səvəi Iesu rukurirə mwi. Pris asori anan rukurən iəmə nəha mo pen kəsəni in rukurirə ia Iesu rou-uvnimwə pehe ia n̄ikare nimwə səvəi pris asori

18:9: Jon 6:39, Jon 17:12 **18:10:** Luk 22:38 **18:11:** Mat 26:39 **18:14:** Jon 11:49-51 **18:15:** Jon 20:3, 21:20, Wok Me 3:1, Mat 26:58

anan. ¹⁶ Mətə Pita ramərer a fwe iruə ia kwəruə. Ro iamīnhi irə iərmama nəha səvəi Iesu pris asori anan rukurən in rier mwi mevən iruə, mægkiari m pran sə ramərer tukuahag ia kwəruə mə trəseni Pita pwəh ruvniwə pehe.

¹⁷ Prən sə ramərer tukuahag ia kwəruə rini pen ti Pita i mə, “Ik mwi iərmama riti səvəi iəmə nəha uə rekəm?”

Miregi Pita rini mə, “Rekəm. Rīpko mhə iou iərmama riti səvənhi.”

¹⁸ Nəpīn nə nəpīn səvəi nəkwieien. Ro pen slef me mīne iotukwininari me hərkwumen napw, mamhərer kuraukurau irə, mamhərhīəpw. Pita revən mərəer irəha mīnraha, mamərhīəpw mwi.

Pris asori rəres Iesu nəresien me nepwīn

¹⁹ Nənə pris asori anan raməres Iesu nəresien me nepwīn ia nīkaren səvəi nərmama me səvənhi mīne nəgkiariien sə in ramahatən irəha irə.

²⁰ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Iou iakiməni irapw nəgkiariien me səiou ia nəmri nərmama me pam. Ia nəpīn me iakamahatən irəha ia nəkwai nimwəfwaki me mīne ia nimwə səvəi Kumwesən, kwopun mi nəha nəkur Isrel me kamhousəsimwīn irəha me ikīn. Iapkinī mhə nəgkiariien səiou ia kwopun afafa. ²¹ Rəfo ikaməres pehe miou? Ramasam mə tikəres pen səməme nəha sə həuvəregi raka iou mə nəfe iakiməni pen ti nirəha i. Irəha həukurən nəfe iakiməni.”

²² Nəpīn Iesu rini nəgkiariien me i, iotukwininari riti səvəi pris asori anan ramərer ipaka tukwe

rəpwi nənimen, mīni mə, “Rəfo ikaməgkiari skai mīne pris asori anan iamīnhi?”

²³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Mə nəgkiariien i iakini ripkatukwatukw mhə, ni irapw kwopun nəha iakəfwəkour ikin. Mətə mə nəgkiariien i iakini ratukwatukw a ikəpwi iou ti nəfe?” ²⁴ Nənə Anas rərhi pen Iesu revən ti pris asori anan Kaeafas. Kipki fi raka mhə nəkwus sə kinərihi tərini rəgin mi irə.

Pita rini mwi mə in rəreirei Iesu

²⁵ Saemon Pita ramərer ihi ia nīkare napw mamərhiəp. Ro iamīnhi irə irəha həni pen tukwe in mə, “Ik mwi iərmama riti səvəi iəmə nəha uə rekəm?”

Miregi in rini mə, “Rekəm. Ripko mhə iou iərmama riti səvənhi.”

²⁶ Nərmama me nəha səməme kamho tukwini nari m pris asori anan irəha anan riti ia kwənəkwus sə Pita rərai raka nifregin rəres mə, “Iakinətoni ik kimirau iəmə nəha ia nime i nəmhien uə rekəm?”

²⁷ Miregi Pita rini mwi mə, “Rekəm. Ripko mhə iou.” Təkwtəkwuni a mwi rəiə rakaka.

Iesu rərer ia nəmri Paelat

²⁸ Ia nəpnəpīn anan, nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həiri Iesu, mhəier ia nimwə səvəi Kaeafas, mhəuvən ia nimwə səvəi Paelat. (Paelat in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Jutia. Nimwə səvənhi nəghin nə mə Praetoream.) Irəha atukwatukw həpkuvnimwə mhə kamo həuvehe mhəmkemik ia nīkaren səvəi nəfwakiien səvənraha, nənə mhəpwəh naniien nəveginien nəha Pasova. ²⁹ Ro

iaminhi irə Paelat rier irapw iruə mə trətə irəha, mini mə, “Nəfe i noien ərəha iəmə i ro kimiaha hiamərpwi tukwe?”

³⁰ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Ripkamo iəmə i ripko mhə noien ərəha riti, ko kimiaha iahəpkuvehi mhə in mhəuvehe tukw ik.”

³¹ Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Ramasam mə kimiaha atukwatukw a hiəuvehi iəmə i, mhəkiri noien səvəhi pwəh resi pen loa səkimiaha.”

Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Mətə kinise kimaha ko iahəpkousi əpune iərmama riti.” ³² Nəri i rier pehe iaminhi mə nəgkiariien Iesu ruvəni raka truvehe mukuə, nəgkiariien sə raməgkiari ia nemhəien səvəhi mə trəfemhə irə.

³³ Ro iaminhi irə Paelat rirərig muvnimwə mwi ia nimwə səvəhi, məkwein Iesu, mini pen tukwe in mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

³⁴ Miregi Iesu rini mə, “Ik atukw ikani ianhi uə nərməpə kəmhəni iou mamhəni pehe tukw ik i?”

³⁵ Miregi Paelat rini mə, “Ripko mhə iou iəmə Isrel riti. Nəkur imwam me a mine pris asori me həuvei pehe ik ia rəgik. Nəfe noien ərəha ikino?”

³⁶ Miregi Iesu rini mə, “Nitətə səiou iakamərimənu irə ripkəmwhen mhə ia nitətə me səvəi kig me ia tiprənə i. Ko nitətə sə iakamərimənu irə rəmwhen ia nitətə me səvəi kig me ia tiprənə i, iotukwininari me səiou ko hənaruagən raka mhəpwəh nəsenien iou mə takevən ia rəgi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Mətə nitətə səiou

iakamərimənu irə rɪpkəmwhən mhə ia nɪtətə me səvəi kig me ia tɪprənə i.”

³⁷ Miregi Paelat rini pen tukwe in mə, “Ro ianhi ik kig riti?”

Miregi Iesu rini mə, “Ik ikani mə iou kig riti. Iakinətui pehe ia tɪprənə i tɪ nəri kuation, mə takini irapw nəgkiariien sə ro nɪpərhiēnien. Iərmama sə ramərer ia nɪpərhiēnien ramətərig nəgkiariien səiou.”

³⁸ Miregi Paelat rini pen tukwe in mə, “Nəfe nə nɪpərhiēnien?” Nənə nəpɪn Paelat rini pam nəgkiariien i, rɪrərig mevən mwi mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel fwe iruə, mɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Iapkətə mhə nari riti in ro rərəha. ³⁹ Mətə noien riti səkimiaha hiamo ia Pasova me pam. Hiaməni pehe tukw iou i nəghi iərmama riti sə raməmak ia kalapus, nənə iakəsəni in rier irapw mamevən. Ro iamɪnhi irə kimiaha hiokeikei mə takəsəni iəmə i in kig səkimiaha nəkur Isrel rier mamevən?”

⁴⁰ Miregi irəha həkwein əpwəmwis mwi mə, “Rekəm! Kimaha iahəpwəh nokeikeiien iəmə nəha! Kimaha iahokeikei Parapas!” (Parapas in iəmə ramakres, mamousi iərmama.)

19

¹ Ia nəpɪn nəha Paelat ruvehi Iesu mɪni nəkwən mə naruagən me səvənhi tuhərisi in. ² Ro pen irəha həuvehi in mhərisi, nənə mhəuvehi rəhi mhəuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, mhəfəfau pen ia kənkapwə, nənə mhəuvehi mwi karkahu riti rəruevəv məpwəmwis məmwhən ia karkahu səvəi

kig, mharkahu pen min, ³ mhəuvehe ipaka tukwe, mamhəni mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel kımaha iahəsiai ik!” Irəha həni ianhi, nənə mhəpwi in.

⁴ Paelat rirərig revən mwi iruə, mını pen ti nirəha i mə, “Hətə ro. Iakauvehi in mauvehe təkwtəkwuni mə tihətoni in mhəukurən mə iapkətə mhə nari riti ro rərəha.” ⁵ Ro iamınhi irə Iesu rier irapw pehe iruə, məfəfau ia rəhi nəha kuvnhi kəfəfau səvəi kig irə, markahu karkahu nəha rəpwəmwis kala səvənhi rəmwhen ia tihinatis. Nənə Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Hətə ro! Iəmə i in i!”

⁶ Nəpın pris asori me mıne iotukwininari me səvənraha hətoni Iesu, həkwein əpwəmwis mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau! Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kımiaha əpa tihəuvehi in mhərui tərini pen ia nei kamarkuau. Kwa iou iapkətə mhə nari riti ro rərəha.”

⁷ Miregi nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həni pen tukwe in mə, “Səkimaha riti loa. Loa nəha rani mə iəmə i traməkeikei memhə ti nəri nə mə rini mə in Tini Kumwesən.”

⁸ Nəpın Paelat riregi nəgkiariien i, riregi rehekır pik mwi. ⁹ Ro pen rirərig muvnimwə mwi ia nimwə səvənhi, mını pen ti Iesu i mə, “Ik iəmə pəku?” Mətə Iesu rəpnəpen. ¹⁰ Ro pen Paelat rini pen tukwe in mə, “Rəfo ipkəgkiari mhə miou? Rosi ikreirei mə iakauvehi nasoriien iakukurən nəseniien ikier mamevən, nənə iakauvehi mwi

nasoriien iakukurən niniien mə tukərui tərini pen ik ia nei kamarkuau?”

¹¹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ko ipkasi mähə ia nirak iamihni trini minuə Kumwesən rıpkuvei pehe mähə nasoriien naha mik. Ro iamihni irə iamə naha riməuvei pehe iou ia rəgim nərəhaien sə in rino rərəha məpi raka nərəhaien i ikamo.”

¹² Ia nəpın naha mamevən Paelat raməmwur mə trəsəni Iesu rier mamevən, mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamhəkwein əpwəmwis mə, “Trini minuə ikəsəni iamə i rier mamevən, Kig Sisa^a ko rıpkini mähə mə in riti nə ik. İərmama sə rini mə in kig riti ramərui nəkwai Kig Sisa.”

¹³ Ro iamihni irə nəpın Paelat riregi nəgkiariien me naha, riri Iesu mier irapw iruə, məkure ia kwopun raməkiri nəgkiariien ikın. Kani kwopun naha mə Kwopun keipeni kəruətərei me ikın. Nənə nəgkiariien Hipru rani mə Kapata. ¹⁴ Ro kurkwai nəpın ia ran ia nəpın naha kaməpnəpenə narimnari me irə səvəi nəveginien asori naha Pasova. Paelat rini pen ti nəmə asori me səvəi nəkur Isrel mə, “Hətə ro in i kig səkimiaha.”

¹⁵ Miregi irəha həkwein əpwəmwis mə, “Uvehi raka iamə i! Uvehi raka iamə i! Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

Miregi Paelat rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha hiokeikei mə takərui tərini pen kig səkimiaha ia nei kamarkuau?”

Miregi pris asori me həni mə, “Sisa əpa in kig səkimaha. Kig riti mwi riwən.”

19:11: Jon 10:18, Wok Me 2:23, Rom 13:1 **19:12:** Luk 23:2, Wok Me 17:7 ^a **19:12:** Sisa in kig səvəi nəkur Rom ramərimənu ia tənəmtənə me.

16 Ro pen Paelat ruvei pen Iesu ia rægi naruagæn me sævænhi mæ tuhæruï tæriini pen in ia nei kamarkuauï.

Kæruï tæriini pen Iesu ia nei kamarkuauï

17 Nænə irəha hæuvehi Iesu, mhæier ia taon, raməvrani nei kamarkuauï sævænhi, mamevæn meste kwopun nəha kani mæ Kerhə ia Iərmama. Ia nəgkiariien Hipru rani mæ Kolkota. 18 Ia kwopun nəha irəha hæruï tæriini pen Iesu ia nei kamarkuauï, mhæruï tæriini pen mwï iərmama kæru ia nei kamarkuauï irəhar min, riti ia nïkaren mwatuk, riti ia nïkaren mour, Iesu ia kurkwwanrau.

19 Paelat rirai nəgkiariien riti, mïni nəkwæn mæ tuhæruï pen ia nei kamarkuauï sævəi Iesu. Nəgkiariien nəha rïni iamïnhi irə mæ:

IESU, IƏMƏ NASARET, KIG SƏVƏI NƏKUR ISREL.

20 Nəkur Isrel me hæpïk hævsini nəgkiariien nəha ti nəri nə mæ kwopun nəha hæruï tæriini pen Iesu ia nei kamarkuauï ikïn ipaka ti taon. Kimərai pen nəgkiariien nəha ia nəgkiariien mirəhar i Hipru mïne Latin mïne Krik.^b 21 Ro iamïnhi irə pris asori me sævəi nəkur Isrel həni pen ti Paelat i mæ, “Tikəpwəh nïrai penien mæ ‘Kig sævəi Nəkur Isrel.’ Mətə tikaməkeikei mïrai pen mæ, ‘Iəmə i rïni mæ in Kig sævəi Nəkur Isrel.’ ”

22 Miregi Paelat rïni mæ, “Rekəm. Nəfe iakimərai pen iakimərai pen.”

23 Nəpïn naruagæn me hənəruï tæriini pen raka Iesu ia nei kamarkuauï, hæuvehi tinari me sævænhi,

b 19:20: Hipru nəgkiariien sævəi nəkur Isrel. Latin nəgkiariien sævəi nəkur Rom. Krik nəgkiariien sævəi nəkur Kris.

mhəuai ia kusen kefə. Kusen riti səvəi iaruaɡən riti. Irəha həuvehi mwi karkahu əpwəmwis səvənhi, mətə iərmama sə rımətiri karkahu nəha rıpkripin mhə tınari me. Rımətiri fwe irənhə meiwaiu meste inhəripw ia tınari kuation.

²⁴ Ro iamınhi irə naruagən me həni pen ti nirəha me i mə, “Pwəh səpwəh neitehiien, mətə pwəh səuini pen kəpwier me pwəh rahatən mə sin truvehi səvənhi.” Noien nəha rier pehe mə nəɡkiariien ia Nəkukuə Ikinan truvehe mukuə, nəɡkiariien sə rini iamınhi irə minua,

“Irəha həuai tınari me səiou ia nirəha me,
nənə mhəuini pen kəpwier me ti karkahu səiou.”

In i narimnari me nəha naruagən me nəha həno.

²⁵ Mama səvəi Iesu, mine piəvi mama səvənhi, mine Meri pran səvəi Klopas, mine Meri Mak-tala, irəha kamhərer ipaka ti nei kamarkuauı səvəi Iesu. ²⁶ Iərmama riti səvəi Iesu, sə Iesu rokeikei pik in, in mwi ramərer ipaka. Nəpin Iesu rətoni iəmə nəha mine mama səvənhi, rini pen ti mama səvənhi mə, “Prən i. Iəmə i in i nərim.”

²⁷ Nənə rini pen ti iərmama səvənhi mə, “Prən i in i mama səim.” Ro iamınhi irə ia nəpin atukwatukw nəha mamevən iərmama nəha səvəi Iesu ramətui amasan ti prən nəha rəmwhen ia in mama səvənhi.

Iesu remhə

²⁸ Iesu rini pam nəɡkiariien i, mukurən mə narimnari me pam səməme in ruvehe mə tro, rino pam. Nənə mə tro nəɡkiariien ia Nəkukuə Ikinan ruvehe mukuə, in rini mə, “Iakinəkwakwa.”

29 Nari riti raməkure ikin rukuər ia waen sə rəfiə. Ro pen irəha heitesi pen koten riti ia waen nəha, mhəpiri pen ia rəgi nei riti kani mə hisop, nənə mhəuvehi utə pen ia tərhui Iesu. 30 Nəp̄in Iesu ruvətimwi raka waen nəha, rini mə, “Narimnari me pam iakino pam.” Nənə in rərpəsuk, məseni pen nimiruien səvənhi, memhə.

31 Nəp̄in nəha kaməpnəpenə irə narimnari me səvəi nəveginien asori nəha Pasova. Trakwakwi irə Sapat riti sə rasori musəpə ia Sapat me nepw̄in. Nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həpwəh nokeikeien mə n̄ipwrai nəmə me nəha kahar tuamharəgher ia nei kamarkuau i nəp̄in nəha. Ro pen həuvən mhəres Paelat mə trətefi nisunraha mə irəhar tuhəremhə akwauakw nənə irəha həukurən nuvehi rakaien n̄ipwranraha. 32 Ro iam̄inhi irə naruagən me nepw̄in həuvən mhətefi nisui iəmə mi nəha kəru kəru tərini pen irau ia nei kamarkuau irəhar Iesu. Hətefi sə rukupwən məgher, nənə mhətefi mwi sə rukurirə i. 33 Mətə nəp̄in irəha həuvehe ti Iesu, mhətoni mə ruvamhə raka, həpwəh nətefiien nisun mi. 34 Mətə iarugən riti ia n̄irəha rəpi n̄ikau irə ia nitei, nənə təkwtəkwuni a mwi netə mine nui krouier. 35 Iərmama riti nəha ikin rinətə narimnari me nəha ia nənimen. In rinəgkiari raka irə, mə kimiaha mwi hiəukurən niniiien n̄ipərhiienien irə. Nəgkiariien səvənhi ro n̄ipərhiienien. Nənə in rukurən mə in rani nəgkiariien sə ro n̄ipərhiienien. 36 K̄ino narimnari me nəha mə nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan truvehe mukuə. Rini mə,

19:29: Sam 69:21 19:31: Dut 21:22-23 19:35: Jon 21:24

19:36: Eks 12:46, Nam 9:12, Sam 34:20

“Tukəpwəh nətefiien nīkəkrin riti.” ³⁷ Nənə nəgkiariien riti mwi ia Nəkukuə Ikinan rini mə, “Irəha tuhəti pen mhətoni iəmə nəha hənəpi in ia nitei.”

Kərkwafə nīpwrai Iesu

³⁸ Kīno pam narimnari me nəha nənə iəmə Aramatia riti nəghin nə Josef revən məres Paelat mə trəsəni in ruvehi raka nīpwrai Iesu. Josef in iərmama riti səvəi Iesu, mətə ramərkwafə in ti nəri nə mə ramhekīr nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Paelat rəsəni, ro pen Josef revən muvehi raka nīpwrai Iesu. ³⁹ Nikotimas, iəmə sə rīmavən mətə Iesu ia nəpīn, in mwi revən irau Josef, mauvehi kuse nari penpen mi nəha mīr mīne alos.^C Kuse nəri nəha in rauvehi nīpamien səvənhi ipaka ti toti kilo. ⁴⁰ Irau krouvehi nīpwrai Iesu rouvegi ia tīnari kani mə linen irəhar nari penpen mi nəha mīr mīne alos. Noien nəha ramesi pen nəfe nəkur Isrel kamho ia iərmama remhə. ⁴¹ Nənə nəmhien riti ipaka ti kwopun nəha kīnərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuauī ikīn. Ia reri nəmhien nəha nīpəgi kəruətərei riti sə vi kīpkərkwafə raka mhə nīpwrai iərmama remhə irə. ⁴² Nəpīn nəha nəpīn nəkur Isrel kamhəpnəpenə ti Sapat irə. Nənə ti nəri nə mə nīpəgi kəruətərei nəha ipaka, irau krouəmri pen nīpwrai Iesu irə.

20

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

19:37: Sek 12:10, Rev 1:7 **19:38:** Jon 7:13 **19:39:** Jon 3:1-2
C 19:39: Mīr mīne alos kaməmri pen ia nīpwrai iərmama remhə. Nīpekīnrau rapein amasan.

¹ Sante ia nəpnəpɪn anan rapitpitəv ihi, Meri Maktala revən ia nɪpəgi kəruətərei kɪnərkwafə nɪpwrai Iesu ikɪn, mətoni mə kəruətərei sə ramərer tukuahag tərhui nɪpəg nəha kɪnəpəkɪr raka raka i. ² Ro pen Meri raiu mevən tɪ Saemon Pita mɪne iərmama riti mwi səvəi Iesu, sə Iesu rokeikei pɪk in, nənə mɪni pen tɪ nirau i mə, “Irəha həuvehi raka nɪpwrai Iərimənu səkitaha ia nɪpəgi kəruətərei, nənə kɪmaha iahəreirei mə həmri pen in pəku.”

³ Ro iamɪnhi irə Pita rier irau in riti nəha in mwi iərmama riti səvəi Iesu, krauaiu rauevən fwe ia nɪpəg. ⁴ Irau krauaiu pərpəri rauevən, mətə iəmə nəha in mwi iərmama riti səvəi Iesu rəvtənhi Pita, mukupwən mier pen fwe ia nɪpəg, ⁵ mərpəsuk, məti puvnimwə, mətoni tɪnari me nəha linen kamhəmak, mətə in rɪpkuvnimwə mhə. ⁶ Nənə Saemon Pita rukurirə in muvehe, muvnimwə ia nɪpəg, mətoni tɪnari me nəha linen kamhəmak. ⁷ In rətoni mwi tɪnari nəha kɪməvegi kənkəpwə Iesu irə rɪpkəmak pəri mhə irəha tɪnari me nəha linen, mətə kɪnərfe kəmri ia kwopun əpə. ⁸ Nənə iərmama nəha səvəi Iesu, sə rukupwən mier pen fwe ia nɪpəg, in mwi ruvnimwə mətoni narimnari me nəha, nənə mɪni nɪpərhiəniən irə. ⁹ (Mətə meste pehe nəpɪn nəha irau kroureirei ihi nɪpwrai nəgkiariien me nəha ia Nəkukuə Ikinan səməme kamhəni mə Iesu traməkeikei mətui mwi ia nemhəien səvənhi.)

Meri Maktala rətoni Iesu

¹⁰ Nənə iərmama mi nəha səvəi Iesu krouərəig rauevən fwe imwənrau. ¹¹ Mətə Meri ramərer

iruə ia nīpəgi kəruətərei mamasək. In ramasək ihi, mərpwəsuk, məti puwnimwə ia nīpəg, ¹²mətoni agelo mi kəru tinari səvənrau rəpsan krauəkure ia kwopun nīpwrai Iesu rīnaməmak ikīn, riti ia kənkəpwə riti ia nīsun.

¹³ Nənə irau krouni pen tukwe in mə, “Prən i. Ikamasək ti nəfe?”

Miregi Meri rīni pen ti nīrau i mə, “Irəha həuvehi raka nīpwrai Iərimənu səiou, nənə iakreirei mə hənəmri pen in pəku.” ¹⁴Meri rīni pam nəgkiariien i, muvsini in, mətoni Iesu ramərer ia kwopun nəha, mətə rīreirei mə Iesu nəha.

¹⁵ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Prən i. Ikamasək ti nəfe? Ikamətui sin?”

Mətə Meri rerin rīrhi mə iəmə nə iəmə sə ramətui ti nəmhien nəha. Ro pen rīni pen tukwe in mə, “Iəmə asori. Trīni minuə ik ikīməuvehi raka nīpwrān, ni pehe tukw iou i kwopun nəha ikīnəmri pen ikīn, nənə iou takevən muvehi raka.”

¹⁶ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Meri.”

Meri ruvsini in, mægkiari pen min ia nəgkiariien Hipru, mini mə, “Raponi.” (Raponi nīpwrān mə Iahatən.)

¹⁷ Miregi Iesu rīni pen tukwe in mə, “Tikəpwəh nəgherien ia nīrak. Iapkutə mhə ihi mevən ti Tata Kumwesən. Mətə tikevən mətə piak me, mini pen ti nīrəha i mə iakani iamīnhi irə mə, ‘Iakautə mamevən ti Tata səiou mīne Tata səkimiaha. Iakamevən ti Kumwesən səiou mīne Kumwesən səkimiaha.’ ”

¹⁸ Ro pen Meri Maktala revən, mini irapw ti nərmama me səvəi Iesu mə, “Iakīnətə Iərimənu

səkitaha,” marə mini mwi narimnari me i Iesu riməni pen tukwe.

Nərmama me səvəi Iesu hətoni in

¹⁹ Nəp̄in nəha Sante. Ia nəruarəv nərmama me səvəi Iesu housəsimw̄in irəha me ia nəkwai nimwə riti, mhərəpinhə əknek̄in ia təpinhə me ti nəri nə mə həhek̄ir nəmə asori me səvəi nəkur Isrel. Ia nəp̄in nəha Iesu ruvehe mərer ia kurkwanraha, mini pen ti nirəha i mə, “Nəmər̄inuien tramarə tukumiaha.” ²⁰ In rini pam nəgkiariien i, nənə mahatən təmwki nil ia rəḡin mi mine təmwki nitei ia nikau irə. Nəp̄in nərmama me səvənhi hətoni Iərimənu səvənraha, rer̄inraha ragien.

²¹ Nənə Iesu rini pen mwi ti nirəha i mə, “Nəmər̄inuien tramarə tukumiaha. Tata Kumwesən rər̄hi pehe iou iakuvehe. Ia noien nəha iou mwi iakamər̄hi pen kimiaha tihəuvən.”

²² Nəp̄in in rini pam nəgkiariien i, reiahag pen ia nirəha, mini pen ti nirəha i mə, “Həuvehi Nən̄imw̄in Ikinan. ²³ Tr̄ini minuə kimiaha hiəni pen ti iərmama riti mə ‘Kumwesən trəpwəh nərpw̄inien noien ərəha me səim,’ nənə Kumwesən trəpwəh nərpw̄inien. Rəmw̄hen a mwi tr̄ini minuə kimiaha hiəni pen ti iərmama riti mə, ‘Kumwesən trərpw̄in noien ərəha me səim,’ nənə Kumwesən trərpw̄in pen min.”

Iesu mine Tomas

²⁴ Ia nəp̄in nəha Tomas, riti ia nərmama me twelef səvəi Iesu, kani mwi in mə “Mwirmwir” riwən irəha minraha nəp̄in Iesu riməuvehe irə.

²⁵ Ro pen nǝrmama me sǝvǝi Iesu sǝmǝme hǝnǝtoni in hǝni pen ti Tomas i mǝ, “Kǝmaha iahǝnǝtǝ Iǝrimǝnu sǝkitaha.”

Mǝtǝ Tomas rini pen ti nirǝha i mǝ, “Takamǝkeikei mǝtoni tǝmwki nil ia rǝgin mi, mirapi ruei nil mi nǝha ia nǝkwai rǝgik. Tǝmwki nitei ia nǝkau irǝ takamǝkeikei mirapi ia rǝgik. Mǝ iapko mhǝ iamǝnhi ko iapki ni mhǝ nǝpǝrhienien irǝ.”

²⁶ Nǝfwakiien riti ruvehe mukurau, nǝrmama me sǝvǝi Iesu hǝuvnimwǝ mwi ia nimwǝ nǝha, Tomas irǝha mǝnraha. Nǝri auǝr a hǝrǝpinhǝ ǝknekǝn ia tǝpinhǝ me, mǝtǝ Iesu ruvehe mǝrer ia kurkwǝnraha, mǝni mǝ, “Nǝmǝrinuuien tramǝ tukumiaha.” ²⁷ Mǝrǝ mǝni pen ti Tomas i mǝ, “Osǝ pehe nǝkwai rǝgin, mirapi rǝgik mi. Osǝ pehe rǝgin, mirapi nǝkau ia nirak. Tikamǝkeikei mǝni nǝpǝrhienien, mǝpwǝh nǝniien mwi mǝ neikuǝien.”

²⁸ Mǝregi Tomas rini mǝ, “Iǝrimǝnu sǝiou mine Kumwesǝn sǝiou.”

²⁹ Mǝregi Iesu rini pen tukwe in mǝ, “Ikani nǝpǝrhienien ia nirak ti nǝri nǝ mǝ ikǝtǝ iou. Nǝrmama me nǝha sǝmǝme hǝpkǝtǝ mhǝ iou, mǝtǝ kǝmhǝni nǝpǝrhienien ia nirak, rerǝnraha tragien.”

Rǝfo Jon rimǝrai nǝkukuǝ i?

³⁰ Iesu rino nǝmtǝtien me rǝpik mwi ia nǝmri nǝrmama me sǝvǝnhi iapkrǝi pen mhǝ irǝha ia nǝkukuǝ i. ³¹ Mǝtǝ sǝmǝme i iakimǝrai pen ia nǝkukuǝ i iakrai pen mǝ kimiaha tihǝni

nīpārhiēnien ia Iesu mā in nā Kristo, Tini Kumwesən. Iakuə kīmiaha tihāni nīpārhiēnien irə, nənə mhəuvehi nīmīruien ia nəghin.

21

Iesu rier irapw mwi ia nāmri nārmama nepwīn səvənhī

¹ Kurirə ikīn Iesu rier irapw mwi ia nāmri nārmama me səvənhī ia nīkare nui asori Taepirias. In rier irapw ia nāmri nāraha iamīnhi irə: ² Nəpīn riti Saemon Pita, mīne Tomas sə kani in mā “Mwirmwir,” mīne Nataniel sə ruku pen ia Kena ia tənə Kalili, mīne tini Sepeti mi, mīne iārmama kəru mwi səvəi Iesu housəsīmwin irəha me ia kwopun kuatia. ³ Nənə Saemon Pita rini pen ti nīrəha i mā, “Iakamevən takvi nəmu me.”

Miregi irəha hāni pen tukwe in mā, “Itə. Pwəh kītaha pam səuvən.” Ro pen irəha heiwaiu mhəputə ia nītətə ouihi riti, mhəuvən mhəvi net meste rīran, mətə həkuvī mhə nəmu riti.

⁴ Nəpīn rīnamran Iesu ramərer ia nīkare nui asori, mətə nārmama me səvənhī hərəirei mā Iesu nəha.

⁵ Iesu rini pen ti nīrəha i mā, “Nək wərhak wərha me, nəmu riti nə hīvi uə?”

Miregi hāni mā, “Rekəm.”

⁶ Miregi in rini pen ti nīrəha i mā, “Herukw ro net səkīmiaha ia nīkare nītətə ouihi mwatuk, nənə tihətoni nepwīn.” Ro iamīnhi irə irəha herukw irapw net, mhəuvəreirei nīvi utəien mwi ti nəri nə mā nəmu me həuvəukuər ia nək wai net.

⁷ Nənə iārmama səvəi Iesu, sə nəha Iesu rokeikei

pik in, rini pen ti Pita i mæ, “Kwa Iærimænu naha sækitaha.” Ia næpin naha Saemon Pita rimæpeki raka tinari me sævænhî mamævi næmu me, mætæ næpin riregi mæ Iærimænu naha, in ruvei pen mwi tinari me sævænhî, mæruærau irapw ia nui, meiai muvarei. ⁸ Nærmama sævæi Iesu ia nækwai nitætæ ouihi hæsuæ a mhæuvarei, mhævkækini net sæ næmu me hækuær iræ. Ripko mhæ iræha isipwîn ti nikare nui, mætæ hæsuæ a ræmwhen ia hantret meta. ⁹ Næpin hæuvarei iræ hætoni bred mine næmu me ramrimær pen ia nukumheæv ia napw.

¹⁰ Nænæ Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Hæpeki næmu me nepwîn sæ hiæpkuvi a i, mhæpeki mhæuvehe.”

¹¹ Ro iamînhi iræ Saemon Pita ræputæ ia nitætæ ouihi, muvi parei net rukuær ia næmu asori me iræha pam wan hantret fifti tri. Næri auær a mæ næmu me hæpik iamînhi, mætæ net ripkæpæruæpæruæ mhæ. ¹² Iesu rini pen ti niræha i mæ, “Hæuvehe mhani nari.” Ia næpin naha nærmama me sævænhî hæhekir. Iræha riti riwæn ræres in mæ, “Ik sin i?” Iræha hæuvæukuræn raka mæ in næ Iærimænu sævænraha. ¹³ Nænæ Iesu ruvehe, muvehi bred, muvei pen minraha, maræ mo mwi iamînhi ia næmu me. ¹⁴ In i næpin sæ ro kahar iræ Iesu rier irapw ia næmri nærmama me sævænhî næpin rinætui mwi ia nemhæien sævænhî.

Iesu mine Saemon Pita

¹⁵ Næpin iræha hænani raka nari, Iesu rini pen ti Saemon Pita i mæ, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pærhien iou mæpi raka iræha i uæ rekæm?”

Miregi Pita rini pen tukwe in mæ, “Ouäh, Iærimænu, ikukuræn mæ iakokeikei pærhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Əkwmani kwæti sipsip me sæiou.”

¹⁶ Nænæ Iesu ræres mwi sæ ro kæru iræ, mini mæ, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pærhien iou uæ rekæm?”

Miregi Pita rini pen tukwe in mæ, “Ouäh, Iærimænu, ikukuræn mæ iakokeikei pærhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ətui amasan ti sipsip me sæiou.”

¹⁷ Nænæ Iesu ræres mwi sæ ro kahar iræ, mini mæ, “Saemon, tini Jon, ikokeikei pærhien iou uæ rekæm?”

Pita riregi ræraha ti næri næ mæ Iesu ræres sæ ro kahar iræ minuæ “Ikokeikei pærhien iou uæ rekæm?” Ro pen rini pen tukwe in mæ, “Iærimænu, ikukuræn narimnari me pam, mukuræn mwi mæ iakokeikei pærhien ik.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Əkwmani sipsip me sæiou. ¹⁸ İakani næpærhienien tukw ik i fwe kupwæn næpîn ikınamouihi iræ ikınamarkahu atukw sæim, mamavæn ia kwopun pæku ikokeikei, mætæ næpîn tikærgharæ, tikus atukw rægim mi, nænæ iærmama æpæ iti trarkahu pehe mik, muvehi ik ikevæn ia kwopun sæ ipkokeikei mhæ mæ tikevæn ikın.” ¹⁹ (Iesu rini nægkiariien i mahatæn næfe nemhæien Pita tremhæ iræ muvehi utæ næghi Kumwesæn.) Næpîn rini pam, mini pen ti Pita i mæ, “Kuriræ iou.”

²⁰ Ia nəpɪn nəha Pita rəti kurirə, mətoni iərmama riti səvəi Iesu, sə Iesu rokeikei pɪk in, rakurirə ia nirau. Iərmama nə in nə iərmama sə fwe kupwən raməkure ipaka ti Iesu nəpɪn kamhani pəri nari irə, nənə məres pen in mə, “Iərimənu, sin nə truvei pen ik ia rəgi nərmama səməme haməmwəki ik?”

²¹ Nəpɪn Pita rətoni iəmə nəha rakurirə ia nirau, rini pen ti Iesu i mə, “Iərimənu mətə rəfo ia iəmə nəha?”

²² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Rəfo ikəres iəmə nəha miou? Trini minuə iakokeikei mə in trimiru mamevən meste nəpɪn sə takuvehe irə, səkimrau min əpa. Mətə ik tikukurirə iou.” ²³ Ro iamɪnhi irə nəgkiariien riti rauviris ia piəvtaha me mə iərmama nəha səvəi Iesu trɪpkəmhə mhə. Mətə Iesu rɪpkɪni pen mhə ti Pita i minuə “Iəmə nəha trɪpkəmhə mhə.” In rini mə, “Rəfo ikəres iəmə nəha miou? Trini minuə iakokeikei mə in trimiru mamevən meste nəpɪn sə takuvehe irə, səkimrau min əpa.”

²⁴ Iərmama nəha səvəi Iesu in a mwɪ nəha rani irapw narimnari me i, mamrai nəgkiariien me i. Nənə kitaha səukurən mə nəgkiariien səvənhi ro nɪpərhienien.

²⁵ Nənə narimnari me rɪpɪk mwɪ nəha ikɪn Iesu rino. Tuko kirai pen pam irəha ia nəkukuə, rosi ko təkure tɪprənə i rɪpkəmwhən mhə mə trəkwtəmhirɪ nəkukuə me pam.

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416